

บทที่ 3

สิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายต่างประเทศ

3.1 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามระบบกฎหมาย Common Law

3.1.1 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law จะยึดถือจารีตประเพณีและคำพิพากษาของศาลสูงในการพิจารณาพิพากษาคดี การรับบุตรบุญธรรมในทางจารีตประเพณียังไม่มีปรากฏ จนกระทั่งปี ค.ศ. 1926 ได้มีการประกาศใช้ Adoption of Children Act 1926 ถือว่าเป็นกฎหมายการรับบุตรบุญธรรมฉบับแรกที่ใช้บังคับ ซึ่งภายหลังได้แบ่งออกเป็น Adoption Act และ Children Act กฎหมายฉบับนี้มีความคล้ายคลึงกับกฎหมายสมัย Justinian¹ ถือว่าเป็นการรับบุตรบุญธรรมแบบ Adoptio Minus Plena² เหตุที่มีการบัญญัติ Adoption of Children Act 1926 ฉบับนี้เนื่องจากภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดการสูญเสียชีวิตของประชากรในประเทศอังกฤษเป็นจำนวนมากทำให้เด็กกำพร้ามีมากขึ้น แต่เนื่องจากกฎหมายการรับบุตรบุญธรรม (Adoption of Children Act 1926) ที่บังคับใช้อยู่ในขณะนั้นมีข้อบกพร่องหลายประการ จึงทำการปฏิรูปกฎหมายใหม่โดยคณะกรรมการ “Houghton Committee” ผู้มีบทบาทสำคัญและเป็นที่ยอมรับได้เสนอ Children Act 1975 เป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมฉบับใหม่ แต่ยังไม่ได้บังคับใช้เนื่องจากมีการใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ในเวลาต่อมาได้มีการประกาศใช้ Adoption Act 1976 รัฐบาลเห็นว่าการรับบุตรบุญธรรมจะต้องนำหลักกฎหมายทั้งสองฉบับมาบังคับใช้ร่วมกัน ถือได้ว่าเป็น

¹ สุดชีวัน ดีเหลือ. (2548). *การรับมรดกบุตรบุญธรรมโดยผู้รับบุตรบุญธรรม*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 18.

² Adoptio Minus Plena เป็นการรับบุตรบุญธรรมที่เป็นผลดีแก่บุตรบุญธรรม เนื่องจากบุตรบุญธรรมมิได้ขาดออกจากครอบครัวโดยกำเนิด อีกทั้งสามารถรับมรดกจากครอบครัวผู้รับบุตรบุญธรรมได้ด้วย แต่ยังคงสิทธิและความสัมพันธ์ต่างๆ ตามเดิม. อ่างถึงใน *กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. (2557). *บทที่ 2 ความหมาย วัตถุประสงค์ และวิวัฒนาการของการรับบุตรบุญธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.m-society.go.th/document/news/news_2585.doc. [2557, 23 มกราคม].

กฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมของประเทศอังกฤษที่สมบูรณ์และบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน³ ต่อมาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2003 ได้มีการร่างกฎระเบียบและแนวทางการปฏิบัติภายใต้กฎหมาย The Adoption and Children Act 2002 โดยมีวัตถุประสงค์แห่งการร่างกฎหมายฉบับนี้เพื่อกำหนดระเบียบและแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานรับเลี้ยงบุตรบุญธรรม (Adoption Agency) และความเหมาะสมต่างๆ ของกฎระเบียบที่เป็นประโยชน์ต่อบุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรม โดย The Adoption and Children Act 2002 ฉบับนี้ได้ถูกประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 2002 และกฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้สมบูรณ์เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม ค.ศ. 2005⁴ ฉะนั้นหากผู้รับบุตรบุญธรรมประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าว ซึ่งมีการบัญญัติถึงหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังนี้⁵

3.1.1.1 คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

การรับบุตรบุญธรรมในประเทศอังกฤษ ผู้รับบุตรบุญธรรมจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 21 ปีบริบูรณ์ หากเป็นการรับบุตรบุญธรรมร่วมกันของคู่สมรส บุคคลทั้งสองจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 21 ปีบริบูรณ์⁶ กฎหมายไม่ได้บัญญัติอายุขั้นสูงของผู้รับบุตรบุญธรรม แต่องค์กรรับบุตรบุญธรรมเอกชน (Adoption Agency) หรือศาลมักจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้บุคคลที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไปเป็นผู้รับบุตรบุญธรรม เนื่องจากคำนึงถึงสุขภาพของผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ในบางกรณีบุคคลที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ศาลก็อาจจะมีคำสั่งไม่อนุญาตเช่นเดียวกัน ส่วนบุคคลที่จะเป็นบุตรบุญธรรมต้องเป็นผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์และไม่เคยทำการสมรสมาก่อน⁷ และต้องมีอายุอย่างน้อย 19 สัปดาห์⁸

³ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). *บทที่ 4 เปรียบเทียบและวิเคราะห์ปัญหาการรับบุตรบุญธรรมของไทยกับต่างประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.m-society.go.th/document/news/news_2587.doc. [2557, 10 มีนาคม].

⁴ Center for Adoption Policy. (2014). *Overview of English Adoption Law*. (Online). Available: <http://www.adoptionpolicy.org/pdf/eu-england.pdf>. [2014, March 10].

⁵ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). *บทที่ 4 เปรียบเทียบและวิเคราะห์ปัญหาการรับบุตรบุญธรรมของไทยกับต่างประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.m-society.go.th/document/news/news_2587.doc. [2557, 10 มีนาคม].

⁶ Nigel P. Gravells. (1992). *Family Law Statutes*. n.p.. อ้างถึงใน อาจารย์ มีอินทร์เกิด. (2541). *เงื่อนไขในการรับบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 73.

⁷ The Adoption Act 1976. Section 12 (5).

⁸ Children Act 1975. Section 8.

ผู้จะรับบุตรบุญธรรมต้องมีภูมิลำเนาอยู่ใน The United Kingdom, Channel Island, The Isle of Man เว้นแต่การรับบุตรบุญธรรมแบบ Convention order⁹ หรือในกรณีศาลมีความจำเป็นต้องให้มีการรับบุตรบุญธรรม ศาลจะมีคำสั่งให้มีการรับบุตรบุญธรรมได้ต่อเมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมต้องให้เด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมได้อาศัยอยู่กับผู้รับบุตรบุญธรรม เป็นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าผู้จะรับบุตรบุญธรรม เป็นบุคคลที่เหมาะสมที่จะอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมต่อไป

ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม ตามปกติแล้วการรับบุตรบุญธรรมในประเทศอังกฤษบิดามารดาโดยกำเนิดต้องให้การยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม เว้นแต่ ไม่พบตัวบิดามารดาโดยกำเนิด หรือเป็นผู้ที่ไม่อาจให้ความยินยอมได้ ในกรณีที่เด็กมีความเสี่ยงในชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากในการรับบุตรบุญธรรม¹⁰ ศาลจะสั่งให้มีการรับบุตรบุญธรรมโดยบิดามารดาเด็ก ไม่ให้ความยินยอมไม่ได้ และในกรณีที่เด็กมีผู้ปกครองต้องให้ผู้ปกครองยินยอมด้วย The Adoption Act 1976 Section 16 บัญญัติว่า ห้ามมารดาให้การยินยอมขณะที่เด็กมีอายุไม่ครบ 6 สัปดาห์ และจะต้องให้ความยินยอมก่อนหรือขณะที่มีการพิจารณาคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม¹¹

ผู้รับบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสต้องให้คู่สมรสยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม เว้นแต่ ไม่สามารถพบตัวคู่สมรส หรือคู่สมรสได้แยกกันอยู่อย่างถาวร หรือคู่สมรสมีปัญหาทางสุขภาพ ร่างกายและจิตใจถึงขนาดที่ไม่อาจจะขอเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมได้¹²

3.1.1.2 ผลของการรับบุตรบุญธรรม

การรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายอังกฤษ The Adoption Act 1976 ได้กำหนดว่าการรับบุตรบุญธรรมเป็นคำสั่งที่ให้ความรับผิดชอบในการเป็นบิดามารดาของเด็กแก่ผู้รับบุตรบุญธรรม ทำให้ผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิและหน้าที่ต่อเด็กและต่อทรัพย์สินของเด็กดังเช่นที่บิดามารดา

⁹ การรับบุตรบุญธรรมแบบ Convention order หมายถึง 1) การรับเด็กที่มีสัญชาติอยู่ใน United Kingdom 2) เด็กหรือผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรมมีถิ่นที่อยู่ใน British Territory ประเทศที่อยู่ในเขตสหราชอาณาจักร รวมทั้งประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ 3) ผู้จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีคู่สมรส และคู่สมรสคนใด คนหนึ่งมีสัญชาติของประเทศที่อยู่ใน United Kingdom อ้างถึงใน อาจารย์ มีอินทร์เกิด. อ้างแล้ว. หน้า 77.

¹⁰ Child adoption. (2014). *1.Overview: The Child's birth parents.* (Online). Available: <http://www.gov.uk/child-adoption/overview>. [2014, March 10].

¹¹ The Adoption Act 1976. Section 16.

¹² The Adoption Act 1976. Section 15.

โดยกำเนิดพึงมี รวมถึงการกำหนดถิ่นที่อยู่ให้กับบุตรบุญธรรมทำให้บุตรบุญธรรมได้รับความคุ้มครองจากผู้รับบุตรบุญธรรม¹³

การรับบุตรบุญธรรมเป็นผลให้บุตรบุญธรรมไม่อาจจะสมรสกับพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันได้ บุตรบุญธรรมจะได้รับการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามผู้รับบุตรบุญธรรม สติบัตรของบุตรบุญธรรมจะถูกแทนที่ด้วยสำเนาการรับรองของ The Register of Births ซึ่งจะมีชื่อวันและสถานที่เกิดเท่านั้น บันทึกหลักฐานการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมจะได้รับการเปิดเผยต่อสาธารณชน แต่ศาลอาจใช้ดุลยพินิจมีคำสั่งห้ามออกหนังสือรับรองการรับบุตรบุญธรรมแก่เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์¹⁴ การรับบุตรบุญธรรมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับบิดามารดาโดยกำเนิดสิ้นสุดลง ทำให้เกิดสิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม พึงต้องปฏิบัติต่อกัน¹⁵ กล่าวคือผู้รับบุตรบุญธรรมต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม นอกจากนี้รัฐจะให้การสนับสนุนเบี้ยเลี้ยงเพื่อช่วยเหลือผู้รับบุตรบุญธรรมที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม ในส่วนจำนวนค่าเบี้ยเลี้ยงนั้นขึ้นอยู่กับพิจารณาของหน่วยงานที่ดำเนินการรับบุตรบุญธรรม และสถานะทางการเงินของผู้รับบุตรบุญธรรม โดยจะมีการตรวจสอบทุกปีเพื่อกำหนดจำนวนเบี้ยเลี้ยงให้ถูกต้องและเป็นธรรมต่อผู้รับบุตรบุญธรรม¹⁶

3.1.1.3 สิทธิของบุตรบุญธรรม

1) สิทธิในการรับมรดก ประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมายให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับมรดกและสามารถเรียกร้องทรัพย์สินของผู้รับบุตรบุญธรรม โดยให้อำนาจศาลเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณากำหนดเรื่องทรัพย์สินที่เป็นมรดกของผู้ตายให้แก่บุคคลที่อยู่ภายใต้การอุปการะของผู้ตาย แต่จะไม่ได้รับการช่วยเหลือทางการเงินจากกองมรดกของผู้ตาย¹⁷ ฉะนั้นหากบุตรบุญธรรมอยู่ภายใต้การอุปการะเลี้ยงดูของผู้รับบุตรบุญธรรม หลังจากที่ผู้รับบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตายและไม่ได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินมรดกให้กับตน บุตรบุญธรรมอาจร้องขอต่อศาลให้ศาลกำหนด

¹³ S.M. Cretney, DCL, FBA and J.M. Masson, MA. (1997). *Principles of Family Law Sixth Edition*. USA: Sweet & Maxwell. p.879

¹⁴ *Ibid*, p.883

¹⁵ Krause, Harry D., Meyer David D.. (2003). *Family Law In A Nutshell*. USA: West a Thomson business. p.357

¹⁶ S.M. Cretney, DCL, FBA and J.M. Masson, MA. *supra*. p.892

¹⁷ The Inheritance Provision for Family and Dependents Act 1975.

เรื่องทรัพย์สินให้แก่ตนได้ ทำให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับมรดกจากผู้รับบุตรบุญธรรมเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม โดยได้รับส่วนแบ่งในจำนวนเท่ากัน¹⁸

2) สิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม ตามกฎหมายอังกฤษ กำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมมีหน้าที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูด้านการเงินแก่บุตรบุญธรรม¹⁹

3) สิทธิที่จะได้รับสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม การรับบุตรบุญธรรมในประเทศอังกฤษจะมีผลตามกฎหมายโดยคำสั่งศาลแห่งสหราชอาณาจักรเท่านั้น เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมชาวอังกฤษรับบุตรบุญธรรมต่างสัญชาติกัน หรือเด็กชาวอังกฤษเป็นบุตรบุญธรรมของผู้รับบุตรบุญธรรมที่ต่างสัญชาติกัน The British Nationality Act 1981 บัญญัติให้เด็กที่เป็นบุตรบุญธรรมจะได้รับสัญชาติอังกฤษ และเด็กที่มีสัญชาติอังกฤษจะไม่สูญเสียสัญชาติ เพราะการรับบุตรบุญธรรมของชาวต่างชาติ²⁰ แต่ทั้งนี้รัฐบาลและศาลต้องใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบ เพื่อไม่ให้เกิดการรับบุตรบุญธรรมเป็นการหลบเลี่ยงกฎหมายการเข้าเมือง²¹

4) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล ภายหลังจากการรับบุตรบุญธรรม²² แต่เดิมบุตรบุญธรรมในประเทศอังกฤษ (England) และแคว้นเวลส์ (Principality of Wales) ไม่มีสิทธิได้รู้ถึงข้อมูลประวัติของตนเอง คณะกรรมการ Houghton Committee สนับสนุนให้มีการเปิดเผยข้อมูล และพวกเขาควรจะได้รับหนังสือรับรองการเกิดต้นฉบับ (Original birth certificate) ในหนังสือรับรองการเกิดจะมีข้อมูลที่เป็นชื่อแรก (Original name) ชื่อมารดาโดยกำเนิด อาชีพมารดา สถานที่เกิด บางครั้งจะมีชื่อบิดาและอาชีพของบิดา นายทะเบียน (The Register General) จะเป็นผู้เก็บบันทึกข้อมูลของเด็ก มีอำนาจออกหนังสือรับรองการเกิดจากต้นฉบับ (Original birth Certificate) และมีสิทธิปฏิเสธไม่ให้ข้อมูลแก่ผู้ร้องขอได้ ดังคดีนายสมิธ บุตรบุญธรรมถูกจำคุกฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา

¹⁸ Wilman John, Brown. (2002). *GCSE LAW* (8th ed.). London: Sweet & Maxwell. p.266

¹⁹ The Children Act 1989. Section 3 (4), Section 15.

²⁰ British Nationality Act 1981. Section 1 (5) Where

(a) any court in the United Kingdom or, on or after the appointed day, any court in qualifying territory makes an order authorizing the adoption of a minor who is not a British citizen; or

(b) a minor who is not a British citizen is adopted under a Convention adoption, That a minor shall, if the requirements of subsection (5A) are met, be a British citizen as from the date on which the order is made or the Convention adoption is effected, as the case may be effected under the law of country or territory outside the United Kingdom.

²¹ S.M. Cretney, DCL, FBA and J.M. Masson, MA. *supra*. p.880-881. and E.L, Jhonson. (1965). *Family Law*. London: Sweet & Maxwell. p.286

²² S.M. Cretney, DCL, FBA and J.M. Masson, MA. *supra*. p.885

ผู้ต้องขังมีอาการทางจิต ได้ร้องขอทราบประวัติตนเองต่อนายทะเบียนแต่ได้รับการปฏิเสธจึงไปร้องขอต่อศาล แพทย์แนะนำว่าภายหลังหากผู้ต้องขังถูกปล่อยตัว มารดาของเขาอาจถูกบุตรชายผู้ต้องขังทำร้ายร่างกายได้ ศาลพิพากษาตามความเห็นของนายทะเบียนและแพทย์ปฏิเสธยื่นกรานไม่อนุญาตให้เปิดเผยประวัติส่วนตัว ทั้งศาลอุทธรณ์ได้พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นปฏิเสธไม่ให้เปิดเผยประวัติส่วนตัวเช่นกัน ดังนั้นบุตรบุญธรรมมีสิทธิเข้าถึงประวัติของตนได้ โดยร้องขอต่อนายทะเบียนหากได้รับการปฏิเสธให้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อวินิจฉัยต่อไป²³

5) สิทธิในการติดต่อกับบุคคลในครอบครัวผู้ให้กำเนิด ภายหลังจากที่มีการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมเมื่อไปอยู่ร่วมกับผู้รับบุตรบุญธรรมเท่ากับเป็นการแยกตนออกจากครอบครัวเดิม ซึ่งการให้บุตรบุญธรรมต้องแยกตัวออกห่างจากพี่น้องในครอบครัวเดิม และไม่ให้เกิดติดต่อกับพี่น้องอาจเป็นผลให้บุตรบุญธรรมเกิดภาวะซึมเศร้า บุตรบุญธรรมจึงมีสิทธิติดต่อบปะบิดามารดาโดยกำเนิดรวมถึงบุคคลอื่นในครอบครัว²⁴

3.1.2 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายนิวซีแลนด์

3.1.2.1 คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

ประเทศนิวซีแลนด์เป็นอาณานิคมของสหราชอาณาจักรด้วยสนธิสัญญาไวทังกิ (Treaty of Waitangi) ค.ศ. 1840 ระบบกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายย่อมมีความคล้ายคลึงกับประเทศอังกฤษ ในประเทศนิวซีแลนด์คู่สามีภริยาส่วนใหญ่นิยมรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม แต่ถ้าเป็นคนโสดหรือคู่สามีภริยาใดที่เคยก่อคดีความผิดเกี่ยวกับเด็ก เช่น คดีอาชญากรรมต่อเด็ก หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายก็จะไม่ได้รับอนุมัติให้รับบุตรบุญธรรม การรับบุตรบุญธรรมคู่สามีภริยาสามารถขอคำปรึกษากับนักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานใน Child Youth And Family (CYF) ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม ภายหลังจากที่มีการรับบุตรบุญธรรม ชายหญิงที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส กฎหมายกำหนดให้คนใดคนหนึ่งเป็นผู้เสนอชื่อสกุลเพื่อจะได้นำมาบันทึกเป็นชื่อสกุลของบุตรบุญธรรมในสูติบัตรฉบับใหม่

ประเทศนิวซีแลนด์ไม่มีข้อกำหนดอายุของผู้ที่จะขอรับบุตรบุญธรรมและผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม และไม่ได้กำหนดความแตกต่างเรื่องอายุของบุคคลทั้งสองต้องให้ห่างกันเท่าไร ชาวนิวซีแลนด์ที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ หากมีความประสงค์รับบุตรบุญธรรม ชาวนิวซีแลนด์ต้องเดินทางกลับมาเพื่อพักอาศัยในประเทศนิวซีแลนด์ และทำการรับเด็กที่อาศัยอยู่ในประเทศ

²³ คดีระหว่าง Registrar General (Ex Parte Smith), R V (1991) CA.

²⁴ Welbourne, Penelope. (2002). *Adoption and the rights of children in the UK*. Netherlands: The International Journal of Children's Rights. Kluwer Law International. p.280

นิวซีแลนด์เป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งหลักเกณฑ์นี้ใช้ได้กับการรับบุตรบุญธรรมที่เป็นชาวนิวซีแลนด์ หรือเป็นการรับบุตรบุญธรรมที่เป็นชาวต่างชาติ²⁵

บุคคลที่มีสถานะ โสคซึ่งยินดีที่จะรับบุตรบุญธรรมตามที่บิดามารดาโดยกำเนิดของเด็กเป็นผู้ยกเด็กให้แก่ตน หรือบิดามารดาโดยกำเนิดเป็นผู้เลือกบุคคลที่จะเป็นผู้รับบุตรบุญธรรม บางครั้งเกิดปัญหาอันเนื่องมาจากบิดามารดาโดยกำเนิดของเด็กต้องการได้ผู้รับบุตรบุญธรรมที่เป็นคู่สามีภริยามากกว่าบุคคลที่มีสถานะเป็นคน โสค แต่อย่างไรก็ตามปัญหานี้อาจหมดไปโดยขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของบิดามารดาโดยกำเนิดของเด็กในการเลือกคน โสคที่จะเป็นผู้รับบุตรบุญธรรม²⁶

กรณีพวกที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ เช่น เกย์ (Gay) เลสเบียน (Lesbian) หากประสงค์จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม กฎหมายกำหนดให้คู่เกย์หรือคู่เลสเบียนคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมและให้อีกคนหนึ่งเป็นผู้ให้การยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม เป็นผลให้ผู้ให้การยินยอมจะเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมร่วมกัน หากคู่เกย์หรือคู่เลสเบียนไม่ดำเนินการตามที่กล่าวมานี้ให้ถือว่าการรับบุตรบุญธรรมไม่มีผลตามกฎหมาย²⁷

อเนกการรับบุตรบุญธรรมของประเทศนิวซีแลนด์จะมีหน่วยงานที่ผู้ดำเนินการจัดให้มีการรับบุตรบุญธรรม ได้แก่ The Department of Child, Youth and Family Services หรือหน่วยงานเอกชนที่ได้รับการรับรองโดยรัฐบาล²⁸ หากมีการรับบุตรบุญธรรมตามหน่วยงานที่ได้กล่าวมาข้างต้น เด็กที่จะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมไม่ต้องให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรมไม่ว่าเด็กจะมีอายุเท่าไร

การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ประเทศนิวซีแลนด์ได้มีข้อตกลงร่วมกับประเทศต่างๆ ที่ให้มีการรับบุตรบุญธรรม โดยจะมีหน่วยงาน Child Youth and Family (CYF) ของประเทศนิวซีแลนด์เป็นผู้ประเมินบุคคลที่ประสงค์จะรับบุตรบุญธรรม แต่อย่างไรก็ตามการที่ประเทศนิวซีแลนด์เป็นประเทศผู้ส่ง (ส่งเด็กนิวซีแลนด์ไปยังประเทศที่ร้องขอเด็กนิวซีแลนด์เพื่อรับเป็นบุตรบุญธรรม) จะเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์เฉพาะของประเทศนิวซีแลนด์ เกี่ยวกับการ

²⁵ Adoption Option. (2014). *Who can adopt in New Zealand?*. (Online). Available: <http://www.adoptionoption.org.nz/adoption/Who-can-adopt/>. [2014, March 28].

²⁶ Adoption Option. (2014). *Who can adopt in New Zealand?*. (Online). Available: <http://www.adoptionoption.org.nz/adoption/Who-can-adopt/>. [2014, March 28].

²⁷ Adoption Option. (2014). *Who can adopt in New Zealand?*. (Online). Available: <http://www.adoptionoption.org.nz/adoption/Who-can-adopt/>. [2014, March 28].

²⁸ Murphy, Glenda. (2014). *How to: The Rights of Adopted Children*. (Online). Available: <http://www.howtolaw.co.nz/the-rights-of-adopted-children-xidp392246.html>. [2014, March 28].

ช่วยเหลือสิทธิต่างๆ โดย CYF จะเป็นผู้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ซึ่งในปัจจุบันมีประเทศต่างๆ ได้ทำข้อตกลงกับ CYF เพื่ออนุญาตให้มีการจัดส่งเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมให้กับประเทศที่มีผู้ขอรับบุตรบุญธรรมต่อไป²⁹

3.1.2.2 ผลของการรับบุตรบุญธรรม

เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะมีฐานะเสมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม ขณะเดียวกันผู้รับบุตรบุญธรรมก็มีฐานะเป็นบิดาหรือมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของบุตรบุญธรรมเช่นกัน อำนาจการปกครองบุตรตลอดจนความสัมพันธ์ของบิดามารดาโดยกำเนิดก็หมดสิ้นไปทันทีนับแต่ที่มีการรับบุตรบุญธรรม

3.1.2.3 สิทธิของบุตรบุญธรรม

1) สิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย³⁰ เช่น ผู้รับบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรม กฎหมายที่ใช้บังคับกับทรัพย์สินของบิดามารดาบุญธรรมจะนำมาใช้บังคับกับบุตรบุญธรรมเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย³¹

2) สิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม³² ซึ่งวัตถุประสงค์ของการรับบุตรบุญธรรมต้องเป็นการส่งเสริมทั้งด้านสวัสดิการและผลประโยชน์ของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งศาลจะพิจารณาและวินิจฉัยถึงอายุของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับประโยชน์ภายหลังการรับบุตรบุญธรรม³³

3) สิทธิในการใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม³⁴ ในใบสูติบัตรจะระบุชื่อของผู้รับบุตรบุญธรรม และบุตรบุญธรรมสามารถใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรมได้ ต่อเมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมให้ความยินยอมในการใช้ชื่อสกุลของตน หากไม่ได้รับอนุญาตจากผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม³⁵

²⁹ Murphy, Glenda. (2014). *How to: The Rights of Adopted Children*. (Online). Available: <http://www.howtolaw.co.nz/the-rights-of-adopted-children-xidp392246.html>. [2014, March 28].

³⁰ Adoption Act 1955. Section 16 Effect of adoption order (2) (a).

³¹ Murphy, Glenda. (2014). *How to: The Rights of Adopted Children*. (Online). Available: <http://www.howtolaw.co.nz/the-rights-of-adopted-children-xidp392246.html>. [2014, March 28].

³² Adoption Act 1955. Section 11 Restrictions on making of orders in respect of adoption (a) (b)(c).

³³ Murphy, Glenda. (2014). *How to: The Rights of Adopted Children*. (Online). Available: <http://www.howtolaw.co.nz/the-rights-of-adopted-children-xidp392246.html>. [2014, March 28].

³⁴ Adoption Act 1955. Section 23 Inspection of adoption records (2) (a).

³⁵ Murphy, Glenda. (2014). *How to: The Rights of Adopted Children*. (Online). Available: <http://www.howtolaw.co.nz/the-rights-of-adopted-children-xidp392246.html>. [2014, March 28].

4) สิทธิในการลงทะเบียนเพื่อขยับยั้งการติดต่อจากบิดามารดาโดยกำเนิดภายหลังจากการรับบุตรบุญธรรม หากบุตรบุญธรรมไม่ต้องการให้บิดามารดาโดยกำเนิดติดต่อหรือไปมาหาสู่กับตน กฎหมายบัญญัติให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิลงทะเบียนเพื่อขยับยั้งการติดต่อจากบิดามารดาโดยกำเนิดได้³⁶

5) สิทธิในการลงทะเบียนเพื่อขยับยั้งการระงับชื่อบิดามารดาโดยกำเนิดลงในสูติบัตร กฎหมายบัญญัติให้ภายหลังที่มีการรับบุตรบุญธรรม หากบุตรบุญธรรมมีอายุตั้งแต่ 19 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป บุตรบุญธรรมสามารถลงทะเบียนเพื่อขยับยั้งการระงับชื่อบิดามารดาโดยกำเนิดของตนลงในสูติบัตรต่อนายทะเบียนได้ ซึ่งผลของการลงทะเบียนขยับยั้งจะมีกำหนดระยะเวลา 10 ปีนับแต่วันที่ลงทะเบียน ซึ่งบุตรบุญธรรมก็สามารถทำการขอขยายระยะเวลาขยับยั้งต่อไปได้³⁷

6) สิทธิที่จะได้รับสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรมภายหลังจากที่ได้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมยังไม่ได้รับสัญชาตินิวซีแลนด์ตามผู้รับบุตรบุญธรรมในทันที บุตรบุญธรรมต้องรอให้พ้นระยะเวลา 5 ปีนับจากวันที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศนิวซีแลนด์ และในช่วงเวลา 5 ปี บุตรบุญธรรมต้องอาศัยอยู่ในประเทศนิวซีแลนด์รวมระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1,350 วัน และในแต่ละปีจะต้องอาศัยอยู่ในประเทศนิวซีแลนด์เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 240 วัน จึงสามารถขอสัญชาติได้และจะต้องเป็นการอยู่โดยชอบด้วยกฎหมาย³⁸

7) สิทธิที่จะได้รับส่วนลดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา “Domestic Student”³⁹ ซึ่งจะทำให้บุตรบุญธรรมเสียค่าเล่าเรียนน้อยลงโดยสิทธิ “Domestic Student” การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัย (The Tertiary Sector) บุตรบุญธรรมจะได้รับ A Resident Permit ตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศนิวซีแลนด์เป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว โดยขั้นตอนปฏิบัติในเบื้องต้น กล่าวคือ บุตรบุญธรรมต้องขอ A Residence Visa ในการเข้าประเทศนิวซีแลนด์โดยระบุว่ามีความประสงค์

³⁶ Murphy, Glenda. (2014). *How to: The Rights of Adopted Children*. (Online). Available: <http://www.howtolaw.co.nz/the-rights-of-adopted-children-xidp392246.html>. [2014, March 28].

³⁷ Murphy, Glenda. (2014). *How to: The Rights of Adopted Children*. (Online). Available: <http://www.howtolaw.co.nz/the-rights-of-adopted-children-xidp392246.html>. [2014, March 28].

³⁸ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิประชาชนระหว่างประเทศ. (2557). *การรับบุตรบุญธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.humanright.ago.go.th/index.php?option=com_smf&Itemid=2. [2557, 28 มีนาคม].

³⁹ Domestic Student หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่รัฐบาลนิวซีแลนด์ให้การสนับสนุนเพื่อเป็นประโยชน์ในทางการศึกษา สำหรับค่าใช้จ่ายตามหลักสูตรต่าง ๆ นั้น นักเรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น นักเรียนในที่นี้หมายถึง นักเรียนภายในประเทศตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ. 1989 กระทรวงศึกษาธิการประเทศนิวซีแลนด์ โดยจะรวบรวมรายชื่อนักเรียนและนักศึกษาภายในประเทศ.

ไปอยู่อาศัยและเรียนหนังสือในประเทศนิวซีแลนด์กับบิดามารดาบุญธรรม เมื่อบุตรบุญธรรมได้เดินทางเข้าประเทศนิวซีแลนด์จากนั้นให้ขอ A Resident Permit ต่อไป⁴⁰

8) สิทธิในการเลิกรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิขอยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมตาม The Adoption Act 1955 กล่าวคือ การเลิกรับบุตรบุญธรรมในประเทศนิวซีแลนด์ให้สิทธิทั้งบุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรมสามารถขอยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมโดยตกลงระหว่างกันได้ หรือให้สิทธิฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในการร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการรับบุตรบุญธรรม เช่น ศาลอาจมีคำสั่งให้เลิกการรับบุตรบุญธรรมต่อเมื่อศาลมีความเห็นว่าเป็นการเหมาะสมต่อสิทธิ เสรีภาพและเป็นประโยชน์ต่อเด็กซึ่งเป็นบุตรบุญธรรม และผู้รับบุตรบุญธรรมต้องให้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายแก่เด็กด้วย เป็นต้น⁴¹

3.1.3 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายมาเลเซีย

การที่ผู้เขียนนำกฎหมายการรับบุตรบุญธรรมของประเทศมาเลเซียมาศึกษาวิจัยนั้นเนื่องจากเห็นว่าประเทศมาเลเซียมีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย และนับถือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติซึ่งต่างจากประเทศไทยที่นับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ การออกกฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมของประเทศมาเลเซียเริ่มต้นเมื่อปี ค.ศ. 1952 โดยมีการลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 คือ The Convention on the Right of the Child (CRC) ค.ศ. 1989 เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม ค.ศ.1994 และให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1995 กฎหมายการรับบุตรบุญธรรมที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ The Adoption Act of 1992 และ Adoption Ordinance of 1952

3.1.3.1 คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุอย่างน้อย 25 ปีบริบูรณ์ และอายุต้องมากกว่าบุตรบุญธรรมไม่น้อยกว่า 21 ปี เว้นแต่ศาลจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น⁴² ผู้รับบุตรบุญธรรมที่เป็นเพศชายจะรับบุตรบุญธรรมที่เป็นเพศหญิงไม่ได้ เว้นแต่ผู้รับบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสและต้องให้คู่สมรสยินยอมในการรับบุตรบุญธรรมที่เป็นเพศหญิง⁴³ เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมแล้วสิทธิและหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูของบิดามารดาโดยกำเนิดจะสิ้นสุดลงให้ตกเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้รับบุตรบุญธรรม

⁴⁰ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิประชาชนระหว่างประเทศ. (2557). *การรับบุตรบุญธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.humanright.ago.go.th/index.php?option=com_smf&Itemid=2. [2557, 28 มีนาคม].

⁴¹ Adoption Act 1955. Section 12 (1) Revocation of interim order.

⁴² Ibrahim, Ahmad. (1978). *Family Law in Malaysia and Singapore*. Singapore: Malayan law journal (PTE) Ltd. p.145. Adoption Act 1952 Laws of Malaysia Act 257: Restrictions on making of adoption orders. 4 (1) (a).

⁴³ Adoption Act 1952. Laws of Malaysia Act 257: Restrictions on making of adoption orders.4 (2).

แต่เพียงผู้เดียว⁴⁴ หากผู้รับบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตายบุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในฐานะเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย⁴⁵ กรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมละเลยหรือปฏิเสธการอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม ศาลจะสั่งให้ผู้รับบุตรบุญธรรมชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูตามที่ศาลเห็นสมควร⁴⁶

การรับบุตรบุญธรรมในประเทศมาเลเซียจะเป็นการรับบุตรบุญธรรมที่ไม่ใช่ชาวมุสลิม และที่เป็นชาวมุสลิม ดังนี้

1) การรับบุตรบุญธรรมที่ไม่ใช่ชาวมุสลิม การรับบุตรบุญธรรมในประเทศมาเลเซียเป็นการรับเด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน เด็กที่ถูกทารุณ เด็กกำพร้า รวมถึงเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ซึ่งส่วนใหญ่อายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ โดยมีหน่วยงานสวัสดิการสังคม (The Department of Social Welfare) อยู่ภายใต้กระทรวงการพัฒนาสตรีครอบครัวและสังคม (The Ministry of Women, Family and Community Development) เป็นผู้ดำเนินการการรับบุตรบุญธรรม ซึ่งจะแบ่งการรับบุตรบุญธรรมเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย

(1) การรับบุตรบุญธรรมอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการรับบุตรบุญธรรมที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ มีการจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม กฎหมายกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องรับเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมมาทดลองเลี้ยงดูก่อน 2 ปี โดยผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการอุปการะเลี้ยงดูและต้องให้การศึกษาเหมือนเป็นบุตรของตน ในระหว่างที่มีการทดลองเลี้ยงดูผู้จะรับบุตรบุญธรรมมีอำนาจควบคุมดูแลผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม และการทดลองเลี้ยงดูนั้นรัฐให้ผู้รับบุตรบุญธรรมได้ประโยชน์นำค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าทดลองเลี้ยงดูไปหักลดหย่อนภาษีได้⁴⁷

(2) การรับบุตรบุญธรรมอย่างเป็นทางการ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการรับบุตรบุญธรรมโดยคำสั่งศาล เมื่อศาลมีคำสั่งให้รับบุตรบุญธรรมแล้วผู้รับบุตรบุญธรรมยังต้องจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะมีฐานะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบิดามารดาโดยกำเนิด บุตรบุญธรรมมีสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม⁴⁸

⁴⁴ Adoption Act 1952. Laws of Malaysia Act 257: Effect of adoption order 9 (1).

⁴⁵ Adoption Act 1952. Laws of Malaysia Act 257: Effect of adoption order 9 (2).

⁴⁶ Adoption Act 1952. Laws of Malaysia Act 257: Effect of adoption order 9 (1).

⁴⁷ Registration of adoption Act 1952. Section 6.

⁴⁸ Adoption Act 1952. Laws of Malaysia Act 257: Section 9 (2-5).

2) การรับบุตรบุญธรรมที่เป็นชาวมุสลิม กฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมที่เป็นชาวมุสลิมนั้นให้นำกฎหมายครอบครัวอิสลาม The Islamic Family Law (Federal Territories) Act of 1984 (IFLA) มาใช้บังคับและต้องอยู่บนพื้นฐานของ Syariah Courts กฎหมายฉบับนี้จะใช้บังคับกับการรับบุตรบุญธรรมที่เป็นชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวง เช่น เมืองกัวลาลัมเปอร์ (Kuala Lumpur) เมืองลาบวน (Labuan) และเมืองปุตราจายา (Putrajaya) เท่านั้น ในส่วนของเมืองอื่นจะใช้กฎหมายที่คล้ายคลึงกับกฎหมายครอบครัวอิสลาม การรับบุตรบุญธรรมที่เป็นชาวมุสลิมนั้นจะทำการรับบุตรบุญธรรมอย่างไม่เป็นทางการไม่ได้ ทั้งนี้ศาลได้มีคำพิพากษาว่าการรับบุตรบุญธรรมดังกล่าวต้องเป็นคำสั่งศาลเท่านั้น⁴⁹

3.1.3.2 ผลของการรับบุตรบุญธรรม

ผู้รับบุตรบุญธรรมมีหน้าที่เช่นเดียวกับบิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมมีฐานะเป็นบุตร โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม และจะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูเสมือนหนึ่งเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมาเลเซียนับถือศาสนาอิสลาม การรับบุตรบุญธรรมจึงมีทั้งบุตรบุญธรรมที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมและบุตรบุญธรรมเป็นชาวมุสลิม กฎหมายที่ใช้บังคับจะมีความแตกต่างกัน ทำให้สิทธิของบุตรบุญธรรมที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมและบุตรบุญธรรมที่เป็นชาวมุสลิมจึงมีความแตกต่างกัน ดังจะกล่าวในหัวข้อถัดไป⁵⁰

3.1.3.3 สิทธิของบุตรบุญธรรม

1) สิทธิของบุตรบุญธรรมที่ไม่ใช่ชาวมุสลิม⁵¹

(1) บุตรบุญธรรมมีสิทธิที่จะได้รับการปกครองจากผู้รับบุตรบุญธรรม หรือจากบิดามารดาโดยกำเนิด การรับบุตรบุญธรรมที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมให้พิจารณาถึงประโยชน์สวัสดิภาพและความปรารถนาของบุตรบุญธรรมเป็นสำคัญว่าจะอยู่กับบุคคลใดระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมหรือบิดามารดาโดยกำเนิด เช่น คดีที่บิดาโดยกำเนิดฟ้องเรียกบุตรคืนจากมารดาบุญธรรม ภายหลังจากที่บุตรไปเป็นบุตรบุญธรรมของมารดาบุญธรรมเป็นระยะเวลา 16 ปี ศาลพิพากษาให้บุตรบุญธรรมอยู่

⁴⁹ คดี Abdul Shaik bin Md Ibrahim & Anor v. Hussein bin Ibrahim & ors ([1999] 5 MLJ 618).

⁵⁰ Mohd, Azizah. (2014). *Protection of Rights of Adopted Children in Relation to Duties of Adoptive Parents Under the law in Malaysia*. Adoption Quarterly, 14:4, 229-245, DOI:10.1080/10926755.2011.628261. (Online). Available: <http://www.dx.doi.org/10.1080/10926755.2011.628261>. [2014, April 2].

⁵¹ Mohd, Azizah. (2014). *Protection of Rights of Adopted Children in Relation to Duties of Adoptive Parents Under the law in Malaysia*. Adoption Quarterly, 14:4, 229-245, DOI:10.1080/10926755.2011.628261. (Online). Available: <http://www.dx.doi.org/10.1080/10926755.2011.628261>. [2014, April 2].

กับมารดาบุญธรรม โดยศาลให้เหตุผลท้ายคำพิพากษาว่า เพื่อสวัสดิภาพของเด็กจึงควรอยู่กับผู้รับบุตรบุญธรรม⁵² และคดีที่บิดาโดยกำเนิดฟ้องเรียกบุตรคืนจากป้าในฐานะเป็นมารดาบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมรับเด็กไปเป็นบุตรบุญธรรมเมื่ออายุ 3 เดือนอาศัยอยู่ด้วยกันมาเป็นเวลา 10 ปี ภายหลังจากที่ผู้รับบุตรบุญธรรมพาบุตรบุญธรรมไปเยี่ยมบ้านที่บุตรบุญธรรมเกิด ต่อมาถูกพี่น้องชักชวนให้กลับมาอยู่ด้วยกันและบุตรบุญธรรมก็มีความยินดีที่จะกลับมาอยู่กับพี่น้องของตน ศาลใช้หลักการด้านสวัสดิภาพโดยคำนึงถึงจิตใจของเด็กว่าต้องการอยู่กับใครเป็นสำคัญ ในที่สุดศาลได้วินิจฉัยให้ผู้รับบุตรบุญธรรมกลับไปอยู่กับบิดามารดาโดยกำเนิด⁵³ ดังนั้นบุตรบุญธรรมได้รับการปกครองจากบุคคลใดต้องพิจารณาว่าบุตรบุญธรรมสมควรใจจะอยู่กับบุคคลใด ศาลก็จะวินิจฉัยโดยขึ้นอยู่กับความสมควรใจของบุตรบุญธรรมเป็นสำคัญ

(2) สิทธิในความสัมพันธ์กับผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมมีหน้าที่เช่นเดียวกับบิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมมีฐานะเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม และจะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูเสมือนหนึ่งเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะได้รับการดูแลอบรมและปฏิบัติในครอบครัวของผู้รับบุตรบุญธรรม โดยสิทธิดังกล่าวจะเกิดขึ้นทันทีภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งให้รับเป็นบุตรบุญธรรม⁵⁴

(3) สิทธิในการรับมรดก ประเทศมาเลเซียมีกฎหมายเกี่ยวกับการรับมรดกของบุตรบุญธรรมเป็นการเฉพาะ⁵⁵ กล่าวคือ หากเจ้ามรดกไม่ได้ทำพินัยกรรมทรัพย์มรดกให้ตกแก่บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายและบุตรบุญธรรม⁵⁶ และหากเจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมไว้ก่อนถึงแก่ความตายโดยระบุให้บุตรชายเป็นผู้รับมรดก ดังคดีที่ผู้ตายทำพินัยกรรมยกทรัพย์มรดกให้แก่บุตรชาย ศาลได้มีการวินิจฉัยตามเจตนาของเจ้ามรดก คำว่าบุตรชายให้หมายความรวมถึง บุตรชายที่เป็นบุตรบุญธรรมด้วย⁵⁷ ดังนั้นบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้ชายจึงได้รับมรดกไปพร้อมกับบุตรตามสายโลหิตของเจ้ามรดก และกฎหมายที่เกี่ยวกับการรับมรดกของบุตรบุญธรรม The Inheritance (Family Provision) Act of 1971 จะบัญญัติข้อห้ามมิให้ใช้กับบุตรบุญธรรมที่เป็นชาวมุสลิมหรือบุตรบุญธรรมที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมที่ถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมอย่างไม่เป็นทางการ หรือชาวพื้นเมืองบางรัฐในประเทศมาเลเซียตาม

⁵² คดี Arumugam s/o Seenivasagam V. Sinnamah [(1959) 25 MLJ 130].

⁵³ คดี Amarathi a/p Periasamy V. Muniandy a/l Periasamy [(2006) 5 AMR 610].

⁵⁴ Adoption Act 1952. Section 9.

⁵⁵ กฎหมายเกี่ยวกับการรับมรดกของบุตรบุญธรรม ประกอบด้วย Distribution Act of 1958. Act 300., The Wills Act of 1959. Act 346., และ The Inheritance (Family Provision) Act of 1971. Act 139.

⁵⁶ Adoption Act 1952. Section 2, 3.

⁵⁷ คดี Re Yeoo Soo Theam, decd [(1938) 7 MLJ 2].

The Inheritance (Family Provision) Act of 1971 ฉบับนี้จะไม่มีผลบังคับถึงบุคคลตามที่กล่าวมาข้างต้น⁵⁸

2) สิทธิของบุตรบุญธรรมที่เป็นชาวมุสลิม⁵⁹

(1) บุตรบุญธรรมมีสิทธิที่จะอยู่ภายใต้อำนาจปกครองจากผู้รับบุตรบุญธรรมหรือจากบิดามารดาโดยกำเนิด หากมีการพิจารณาคดีสิทธิการได้รับการปกครองจากบุคคลใดนั้น Syariah Courts จะพิจารณาโดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของเด็กเป็นสิ่งสำคัญที่สุด โดยยึดหลักว่าหากเด็กอายุต่ำกว่า 7 ปีบริบูรณ์ อำนาจการปกครองให้ตกอยู่กับผู้รับบุตรบุญธรรม ดังเช่นคดีที่บิดามารดาโดยกำเนิดฟ้องผู้รับบุตรบุญธรรมให้ส่งคืนบุตรแก่ตน คดีนี้ Syariah Courts ตัดสินว่าผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกเกิด อำนาจปกครองจึงควรอยู่กับผู้รับบุตรบุญธรรม⁶⁰ แต่ในระยะหลังศาลจะให้สิทธิการปกครองบุตรบุญธรรมมาอยู่ที่บิดามารดาโดยกำเนิดมากกว่าอยู่ที่ผู้รับบุตรบุญธรรม ดังเช่นคดีที่บิดามารดาโดยกำเนิดฟ้องเรียกบุตรอายุ 4 ปีคืนจากผู้รับบุตรบุญธรรม Syariah Courts ตัดสินให้บิดามารดาโดยกำเนิดมีสิทธิมากกว่าผู้รับบุตรบุญธรรม⁶¹ การที่ศาลมีคำพิพากษาเช่นนี้ศาลยึดหลักความสัมพันธ์ทางสายโลหิตมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกิดจากการอุปการะเลี้ยงดู⁶²

(2) สิทธิในความสัมพันธ์กับบิดามารดาโดยกำเนิดยังคงมีอยู่โดยไม่ได้ตัดความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งสองฝ่ายต่างมีความสัมพันธ์ฉันท์บิดามารดาและบุตรส่วนการอุปการะเลี้ยงดูให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นผู้มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมจนกว่า

⁵⁸ Mohd, Azizah. (2014). *Protection of Rights of Adopted Children in Relation to Duties of Adoptive Parents Under the law in Malaysia*. Adoption Quarterly, 14:4, 229-245, DOI:10.1080/10926755.2011.628261. (Online). Available: <http://www.dx.doi.org/10.1080/10926755.2011.628261>. [2014, April 2].

⁵⁹ Mohd, Azizah. (2014). *Protection of Rights of Adopted Children in Relation to Duties of Adoptive Parents Under the law in Malaysia*. Adoption Quarterly, 14:4, 229-245, DOI:10.1080/10926755.2011.628261. (Online). Available: <http://www.dx.doi.org/10.1080/10926755.2011.628261>. [2014, April 2].

⁶⁰ คดี Tang Kong Meng V. ZainonbteMdZain ([1995] 3 MLJ 408).

⁶¹ คดี Abmad Arshad & Anor V. Jamal Mat Jamin&Anor ([2005] 20 JH (1) 42).

⁶² Mohd, Azizah. (2014). *Protection of Rights of Adopted Children in Relation to Duties of Adoptive Parents Under the law in Malaysia*. Adoption Quarterly, 14:4, 229-245, DOI:10.1080/10926755.2011.628261. (Online). Available: <http://www.dx.doi.org/10.1080/10926755.2011.628261>. [2014, April 2].

จะมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ แต่ทั้งนี้ต้องได้ความว่าบุตรบุญธรรมได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้รับบุตรบุญธรรม⁶³

(3) สิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในฐานะทายาทโดยธรรม แต่มีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยพิณัยกรรม หรือได้รับจากการให้โดยเสน่หาเท่านั้น ดังคดีที่บิดาบุญธรรมได้เตรียมเงินค่าสร้างบ้านให้กับบุตรบุญธรรมโดยมอบเงินให้กับภริยาของบิดาบุญธรรม ต่อมาบิดาบุญธรรมถึงแก่ความตาย บุตรบุญธรรมมาขอรับเงินค่าสร้างบ้านที่บิดาบุญธรรมจะมอบให้แก่ตน แต่ได้รับการปฏิเสธจากภริยาของบิดาบุญธรรม ในที่สุด Syariah Court ตัดสินให้ภริยาของบิดาบุตรบุญธรรมคืนเงินจำนวนดังกล่าวให้กับบุตรบุญธรรม ศาลถือว่าเงินจำนวนดังกล่าวเป็นทรัพย์มรดกที่ยกให้กับบุตรบุญธรรมย่อมมีผลตามกฎหมายครอบครัวอิสลาม⁶⁴ และคดีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมยกที่ดินให้แก่บุตรบุญธรรม ต่อมาบุตรบุญธรรมไม่อนุญาตให้ผู้รับบุตรบุญธรรมเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าว ผู้รับบุตรบุญธรรมจึงฟ้องให้บุตรบุญธรรมคืนที่ดินให้แก่ตน Syariah Court ตัดสินว่าการให้โดยเสน่หามีผลสมบูรณ์เนื่องจากการส่งมอบให้แก่บุตรบุญธรรมไปแล้ว⁶⁵ หรือในกรณีที่บิดาบุญธรรมยกที่ดินให้แก่หลานชายซึ่งต่อมาได้สมรสกับบุตรสาวบุญธรรม ทั้งคู่ได้เข้าไปอยู่อาศัยโดยการปลูกสร้างบ้าน ต่อมาทั้งคู่หย่าร้างกัน ผู้รับบุตรบุญธรรมถอนคืนการให้จากหลานชายและมอบที่ดินแปลงดังกล่าวให้แก่บุตรสาวบุญธรรม Syariah Court ตัดสินว่าการให้โดยเสน่หาของบิดาบุญธรรมมีผลสมบูรณ์⁶⁶ ข้อสังเกตจากคดีที่ Syariah Court ตัดสินมานั้น บุตรบุญธรรมที่ได้รับจากการให้โดยเสน่หามีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับมอบหรือได้รับการโอนทรัพย์สินที่ให้เท่านั้นจึงจะมีผลสมบูรณ์⁶⁷

(4) สิทธิที่จะได้เป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้รับบุตรบุญธรรมและการอยู่ร่วมกันในฐานะสมาชิกครอบครัวของผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมอาจจะถูกกีดกันในการเข้า

⁶³ Mohd, Azizah. (2014). *Protection of Rights of Adopted Children in Relation to Duties of Adoptive Parents Under the law in Malaysia*. Adoption Quarterly, 14:4, 229-245, DOI:10.1080/10926755.2011.628261. (Online). Available: <http://www.dx.doi.org/10.1080/10926755.2011.628261>. [2014, April 2].

⁶⁴ คดี Nik Salma Zaidah V. NikHasnah & Anor [(2002) 15 JH (II) 143].

⁶⁵ คดี Eshahbt Abdul Rahman V. Azuhar bin Ismail [(1997) 11 JH (II) 219].

⁶⁶ คดี Salmiah V. Zakaria [(2001) 14 JH 79].

⁶⁷ Mohd, Azizah. (2014). *Protection of Rights of Adopted Children in Relation to Duties of Adoptive Parents Under the law in Malaysia*. Adoption Quarterly, 14:4, 229-245, DOI:10.1080/10926755.2011.628261. (Online). Available: <http://www.dx.doi.org/10.1080/10926755.2011.628261>. [2014, April 2].

สังคัม บุตรบุญธรรมที่เป็นเพศหญิงต้องปกปิดร่างกายนอกจากใบหน้าและมือ ต้องหลีกเลี่ยงการสัมผัส (Awrah) พร้อมทั้งปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด หากมีเพศที่แตกต่างจากสมาชิกในครอบครัวที่รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมที่เป็นเพศหญิงก็ต้องปกปิดร่างกายและต้องแสดงเป็นบุคคลแปลกหน้าในครอบครัวนั้น แต่บุคคลในครอบครัวเหล่านั้นก็สามารถร่วมรับประทานอาหารหรือทำกิจกรรมด้านกีฬา (Sport) ด้วยกันได้ แต่ต้องอยู่ภายในกรอบศาสนาอิสลาม⁶⁸

3.1.4 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายอินเดีย

การรับบุตรบุญธรรมจะถูกบังคับให้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ค.ศ. 1956 (Hindu Adoption and Maintenance Act, 1956) และสาธารณรัฐอินเดียเป็นประเทศเดียวที่ไม่อนุญาตให้มีการเลิกรับบุตรบุญธรรม เนื่องจากสาธารณรัฐอินเดียให้ความสำคัญในการเป็นบุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นอย่างมาก ถือว่าก่อนที่จะมีการรับบุตรบุญธรรม ทั้งบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีความมั่นใจและทั้งสองฝ่ายต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูระหว่างกันตลอดไป⁶⁹

3.1.4.1 คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

สาธารณรัฐอินเดีย เป็นประเทศที่มีการผสมผสานระหว่าง ศาสนาฮินดู ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ และศาสนาซิกข์ โดยมีกฎหมาย Uniform Civil Code (UCC) วางกรอบอยู่ซึ่งแต่ละศาสนาก็มีบทบัญญัติรองรับเป็นของตนเองซึ่งมีความแตกต่างกัน แต่ในที่นี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงเฉพาะศาสนาฮินดูซึ่งเป็นศาสนาที่ชาวอินเดียส่วนใหญ่นับถือ การรับบุตรบุญธรรมตามศาสนาฮินดูประกอบด้วยบุคคลสามฝ่าย คือ ผู้เยาว์ บิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้เยาว์ และผู้รับบุตรบุญธรรม ทั้งสามฝ่ายต่างสมัครใจยินยอมที่จะให้มีการรับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุ 21 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ผู้รับบุตรบุญธรรมที่เป็นเพศชายต้องมีคู่สมรส และต้องให้คู่สมรสนิยมนการรับบุตรบุญธรรมด้วย ผู้รับบุตรบุญธรรมที่เป็นเพศหญิงต้องมีสถานะเป็น โสด หรือหากมีคู่สมรสต้องให้คู่สมรสถึงแก่ความตายก่อนจึงจะรับบุตรบุญธรรมได้ ผู้รับบุตรบุญธรรมหากมีบุตรหรือหลานที่เป็นชาย จะรับบุตรบุญธรรมที่เป็นเพศชายไม่ได้ ในทำนองเดียวกันหากผู้รับบุตรบุญธรรมมีบุตร

⁶⁸ Mohd, Azizah. (2014). *Protection of Rights of Adopted Children in Relation to Duties of Adoptive Parents Under the law in Malaysia*. Adoption Quarterly, 14:4, 229-245, DOI:10.1080/10926755.2011.628261. (Online). Available: <http://www.dx.doi.org/10.1080/10926755.2011.628261>. [2014, April 2].

⁶⁹ Child Protection & Child Rights IV. National Mechanisms, Child Related Legislations, Hindu Adoption and Maintenance Act, 1956.

หรือหลานเป็นหญิง หากประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมได้นั้นต้องรับบุตรบุญธรรมที่เป็นเพศชายเท่านั้น⁷⁰

ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมต้องเป็นชาวฮินดูเท่านั้น อายุไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์เป็นคนโสด และต้องไม่เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลใดมาก่อน บิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้เยาว์ต้องให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม

3.1.4.2 ผลของการรับบุตรบุญธรรม

เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมแล้วความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับบิดามารดาโดยกำเนิดจะสิ้นสุดลง จะเกิดความสัมพันธ์ขึ้นใหม่ระหว่างบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะมีสถานะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม⁷¹ ทำให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิและหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อผู้รับบุตรบุญธรรม

3.1.4.3 สิทธิของบุตรบุญธรรม มีดังนี้

1) สิทธิในการรับมรดก หากผู้รับบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตายบุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ไม่มีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด เพราะไม่มีสิทธิและหน้าที่ต่อกันเท่ากับความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับบิดามารดาโดยกำเนิดถูกต้องขาดอย่างสิ้นเชิง

2) สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของตนเอง เมื่อบุตรบุญธรรมเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นแล้ว บุตรบุญธรรมจะทำการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินดังกล่าวให้แก่บุคคลอื่นได้⁷²

3) สิทธิในการเลิกรับบุตรบุญธรรม ในกรณีที่มีการรับบุตรบุญธรรมซึ่งได้กระทำตามที่กฎหมายกำหนด ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิจะขอยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้ และผู้ที่เป็นบุตรบุญธรรมไม่อาจกลับคืนไปสู่บิดามารดาโดยกำเนิดได้ เนื่องจากเมื่อถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมสถานะบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดามารดาโดยกำเนิดย่อมหมดสิ้นไปทันทีนับแต่ที่มีการรับบุตรบุญธรรม⁷³

⁷⁰ Child Protection & Child Rights IV. National Mechanisms, Child Related Legislations, Hindu Adoption and Maintenance Act, 1956.

⁷¹ The Hindu Adoptions and Maintenance Act 1956. Right of adoptive parents to dispose of their properties. Effect of adoptions 12.

⁷² The Hindu Adoptions and Maintenance Act 1956. Right of adoptive parents to dispose of their properties. Effect of adoptions 13.

⁷³ The Hindu Adoptions and Maintenance Act 1956. Right of adoptive parents to dispose of their properties. Valid adoption not to be cancelled 15.

3.1.5 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก การบัญญัติกฎหมายเพื่อใช้บังคับกับพลเมืองจึงต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้อยู่ภายใต้กฎหมายเป็นสำคัญ กฎหมายที่บัญญัติใช้ในแต่ละมลรัฐให้ความคุ้มครองสิทธิของบุตรบุญธรรมและเข้าถึงประโยชน์สูงสุดของบุตรบุญธรรม กระบวนการเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายของแต่ละมลรัฐ

ในสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติ Uniform Adoption Act 1994 (UAA) โดยมีคณะกรรมการร่างกฎหมาย The National Conference of Commissioners on Uniform State Laws (NCCUSL) ได้ถูกนำเสนอในสภานิติบัญญัติแห่งชาติและได้รับการอนุมัติให้ UAA ประกาศใช้เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ. 1994 ซึ่งถือเป็นกฎหมายต้นแบบ (Model Law) ที่มลรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกายึดถือเป็นแนวทางแห่งกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐบาลกลาง UAA เป็นการให้สัตยาบันข้อกำหนดต่างๆ ในทางกฎหมายและบรรดาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากความแตกต่างในการรับบุตรบุญธรรม โดยมุ่งส่งเสริมให้กับบุคคลที่มีความประสงค์และมีความสามารถเพียงพอในการดูแลเด็กให้มาทำการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม⁷⁴

นอกจากนี้ UAA ยังเคารพการตัดสินใจของแต่ละบุคคลที่จะนำเรื่องการรักษาความลับหรือการเปิดเผยข้อมูลการรับบุตรบุญธรรมมาปฏิบัติภายหลังที่มีการรับบุตรบุญธรรม แต่อย่างไรก็ดีขึ้นอยู่กับพิจารณาของหน่วยงานที่รับบุตรบุญธรรมว่าเห็นควรดำเนินการตามที่บุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรมมีความประสงค์หรือไม่⁷⁵ และ UAA ให้ความมั่นใจต่อผู้ที่เป็นบุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรมว่าจะได้เข้าถึงข้อมูลทั้งด้านสุขภาพและสังคมความเป็นอยู่ เพื่อนำไปปรับปรุงการเลี้ยงดูในครอบครัวผู้รับบุตรบุญธรรม⁷⁶ ดังนั้น Uniform Adoption Act 1994 เป็นเสมือนกฎหมายต้นแบบสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมดหรือบางส่วนในรัฐที่มีการบัญญัติกฎหมาย

⁷⁴ Wikipedia. (2014). *Uniform Adoption Act*. (Online). Available: http://www.en.m.wikipedia.org/wiki/Uniform_Adoption_Act. [2014, March 15].

⁷⁵ Wikipedia. (2014). *Uniform Adoption Act*. (Online). Available: http://www.en.m.wikipedia.org/wiki/Uniform_Adoption_Act. [2014, March 15].

⁷⁶ Hollinger, Joan Heifetz. (1995). *The Uniform Adoption Act*. Revisiting the issues. The future of children-winter. p.207

เพื่อให้การตรากฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมเป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้ที่เป็นบุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรม⁷⁷

อีกทั้ง UAA บัญญัติให้ผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศที่มีความประสงค์จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บุคคลเหล่านี้จะต้องได้รับการตรวจสอบถึงประวัติ ภูมิหลังและเข้ารับการสัมภาษณ์ รวมถึงการตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่ในบ้านที่บุตรบุญธรรมจะต้องเข้าไปพักอาศัยภายหลังที่มีการรับบุตรบุญธรรม ประกอบกับ UAA ได้กำหนดถึงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับช่วงเวลาที่มารดาโดยกำเนิดจะต้องเปลี่ยนความคิดของตน ภายหลังจากทารกถูกรับเป็นบุตรบุญธรรม⁷⁸

พระราชบัญญัติบุตรบุญธรรมที่ใช้ในแต่ละมลรัฐจะให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของบุตรบุญธรรม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของบุตรบุญธรรมเป็นสำคัญ ในบทความ NACAC Position Statements⁷⁹ ได้กล่าวถึงผลประโยชน์ของบุตรบุญธรรม โดยมีความเชื่อว่าเด็กควรจะได้รับประโยชน์ที่ดีที่สุด ดังนี้ 1) ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และสวัสดิการรวมถึงอาหาร ที่พักพิง เครื่องนุ่งห่ม การพัฒนาการของเด็ก ประวัติความเป็นมาของเด็ก เช่น ฐานะครอบครัว วัฒนธรรม เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา 2) ความปรารถนาและเป้าหมายระยะยาวของเด็ก ความผูกพันอย่างถาวรของเด็ก เช่น การให้ความรัก ความปลอดภัย ความมีคุณค่าในตัวเอง อีกทั้งให้คำนึงถึงความต้องการทางการศึกษา การรักษาสุขภาพ และความต้องการความมั่นคงในความสัมพันธ์ระหว่างญาติกับครอบครัวของผู้รับบุตรบุญธรรม

ก่อนที่จะมีการรับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิตรวจสอบประวัติของเด็กที่จะรับมาเป็นบุตรบุญธรรม ประวัติด้านสุขภาพ การศึกษา เด็กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลใดและอยู่ในสถานที่ใด ทั้งนี้เพื่อจัดให้เด็กคงความสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านั้นต่อไป การตรวจสอบประวัตินี้ให้สามารถกระทำได้เพื่อให้เข้าใจในตัวเด็กมากขึ้น และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม⁸⁰ ฉะนั้นการรับบุตรบุญธรรมจึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างบิดามารดาบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม เป็นความสัมพันธ์เหมือนบิดามารดาที่แท้จริง

⁷⁷ Grimm, Shea. (2014). *Uniform Adoption Act 1994*. (Online). Available: <http://www.bastards.org/uniform-adoption-act-of-1994/>. [2014, March 15].

⁷⁸ eHow. (2014). *Rules for Child Adoption in America*. (Online). Available: http://www.ehow.com/facts_5486000_rules-child-adoption-america.html. [2014, March 15].

⁷⁹ NACAC North American Council on Adoptable Children. (2014). *NACAC Position Statements*. (Online). Available: <http://www.nacac.org/policy/positions.html#Tax>. [2014, March 16].

⁸⁰ Mc Ginn, Joseph C., Attorney At Law. (1982). *Personal Law The Most Common Legal Problems and How to Solve Them*. New Jersey: Prentice-Hall, INC. p.118.

โดยทั่วไปเมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมกันแล้วจะมีการเปลี่ยนชื่อสกุลของเด็กให้เป็นไปตามผู้รับบุตรบุญธรรมและมีการออกหนังสือรับรองการเกิดฉบับใหม่ จะไม่ระบุต้นสกุลของเด็กแต่จะบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับวันและสถานที่เกิดโดยจะไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม บางมลรัฐอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรมแบบเปิด คือ อนุญาตให้บิดามารดาโดยกำเนิด หรือ ปู่ ย่า ของเด็กมีสิทธิมาเยี่ยมเยียนภายหลังจากที่บุตรหลานของตนเป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น⁸¹

3.1.5.1 คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

เนื่องจากสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วยหลายมลรัฐ การรับบุตรบุญธรรมจะแตกต่างกันหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบัญญัติกฎหมายของแต่ละมลรัฐ ตามหลักการแล้วมีความใกล้เคียงกัน ดังนี้ ในมลรัฐมินนิโซตา (Minnesota) กำหนดให้ผู้ขอรับบุตรบุญธรรมจะต้องอาศัยอยู่ในมลรัฐนี้อย่างน้อย 1 ปี จึงขอรับผู้เยาว์หรือบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะเป็นบุตรบุญธรรมได้ ผู้รับบุตรบุญธรรมจะขอรับบุตรบุญธรรมหลายคนก็ได้ กฎหมายไม่ได้กำหนดอายุขั้นต่ำของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม ทั้งนี้ ให้เป็นดุลยพินิจของศาลเป็นผู้พิจารณาถึงความเหมาะสม⁸² ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) ไม่ได้กำหนดอายุขั้นต่ำของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมเพียงกำหนดให้มีอายุห่างกัน 10 ปี เว้นแต่ผู้ที่ขอรับบุตรบุญธรรมเป็นบิดาหรือมารดาเลี้ยง หรือถ้าเป็นญาติมีความประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมจะต้องทำการสมรสมาก่อน และคู่สมรสมีความประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน ความต่างของอายุอาจจะไม่ถึง 10 ปี ก็รับเป็นบุตรบุญธรรมได้⁸³

การให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรมถือว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดความถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ให้ความยินยอมประกอบด้วยคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม บิดามารดาโดยกำเนิดของผู้เยาว์ ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม และหน่วยงานหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการรับบุตรบุญธรรมกฎหมายได้วางหลักเกณฑ์การให้ความยินยอม ดังนี้

การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาโดยกำเนิดของผู้เยาว์หรือผู้ปกครองผู้เยาว์ ในหลายมลรัฐกฎหมายต้องการความยินยอมของบิดามารดาที่ระบุดังกล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการรับบุตรบุญธรรมของผู้รับบุตรบุญธรรม⁸⁴ ความยินยอมจะต้องเกิดขึ้นโดยความสมัครใจและปราศจากการข่มขู่ การฉ้อฉล หรือความสำคัญผิด⁸⁵ การให้ความยินยอมต้องทำเป็น

⁸¹ Krause, Harry D., Meyer David D.. *supra.* p.129.

⁸² Adoption Law of Minnesota Statute. Chapter 259 Change of name. Adoption Section 259.22.Subdivision 1.

⁸³ The California Civil Code. Section 221.5.

⁸⁴ Krause, Harry D., Meyer David D.. *supra.* p.128.

⁸⁵ Mc Ginn, Joseph C., Attorney At Law.. *supra.* p.119.

ลายลักษณ์อักษรจากผู้มีสิทธิในการให้ความยินยอม⁸⁶ การรับบุตรบุญธรรมจะถูกเพิกถอนได้หากในเวลาต่อมาได้ความว่า การให้ความยินยอมของบิดามารดาผู้ให้กำเนิดหรือจากหน่วยงาน หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการรับบุตรบุญธรรม เกิดการฉ้อฉลหรือเกิดความสำคัญผิดในการรับบุตรบุญธรรม การให้ความยินยอมนั้นหากบิดาหรือมารดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเด็กเพียงผู้เดียว ให้ผู้ใช้อำนาจปกครองเด็กเป็นผู้ให้ความยินยอม หรือในกรณีที่บิดาหรือมารดาไม่ได้ติดต่อกับเด็ก หรือสามารถทำการอุปการะเลี้ยงดูได้ แต่ไม่อุปการะเลี้ยงดูและไม่ให้การศึกษาแก่เด็กเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี กฎหมายบัญญัติให้อีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ให้ความยินยอมเพียงผู้เดียว⁸⁷ การรับบุตรบุญธรรมอาจทำได้โดยปราศจากความยินยอมของบิดามารดา ต่อเมื่อมีการละทิ้งเด็กหรือมีการกระทำทารุณต่อเด็กหรือผู้รับบุตรบุญธรรมประพฤติดัวอันเป็นการไม่เหมาะสมต่อเด็ก⁸⁸

การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมต้องได้รับความยินยอมจากบิดาและมารดาโดยกำเนิด ถึงแม้ว่าบิดามารดาโดยกำเนิดได้หย่าขาดจากกันก็ต้องให้บุคคลทั้งสองให้ความยินยอม⁸⁹ กรณีมีการแต่งตั้งผู้ปกครองจะต้องได้รับความยินยอมทั้งจากผู้ปกครองและบิดามารดาโดยกำเนิด แต่ถ้าเด็กนั้นอยู่ในความปกครองดูแลของหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐหรือเอกชน ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาโดยกำเนิดและได้รับความยินยอมจากหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐหรือเอกชน เว้นแต่บิดามารดาโดยกำเนิดได้ยกบุตรให้กับหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐหรือเอกชนไปก่อนหน้าที่จะมีการขอรับบุตรบุญธรรมเท่ากับเป็นการตัดสิทธิของบิดามารดา ฉะนั้นหากมีการรับบุตรบุญธรรม หน่วยงานหรือสถาบันของรัฐหรือเอกชนเท่านั้น ที่จะเป็นผู้ให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม⁹⁰

การให้ความยินยอมในกรณีที่รับบุตรไม่ชอบด้วยกฎหมายของบิดาโดยกำเนิด กฎหมายบัญญัติให้มารดาโดยกำเนิดเท่านั้นเป็นผู้ให้ความยินยอมแต่เพียงผู้เดียว ทั้งนี้ เพราะถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของมารดา แต่บางมลรัฐให้ความสำคัญกับบิดาโดยกำเนิด หากบิดาโดยกำเนิดได้รับรองความเป็นบิดาโดยพฤตินัย ก็ต้องให้บิดาโดยกำเนิดแสดงความยินยอมด้วย

ความยินยอมของบุตรบุญธรรม การรับบุตรบุญธรรมในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) หากผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมมีอายุไม่ต่ำกว่า 12 ปีบริบูรณ์ต้องให้ผู้นั้นยินยอม⁹¹ ในส่วนของมลรัฐ

⁸⁶ Mc Ginn, Joseph C., Attorney At Law.. *supra.* p.119.

⁸⁷ The California Civil Code. Section 224.

⁸⁸ Mc Ginn, Joseph C., Attorney At Law.. *supra.* p.119.

⁸⁹ Mc Ginn, Joseph C., Attorney At Law.. *supra.* p.119.

⁹⁰ Mc Ginn, Joseph C., Attorney At Law.. *supra.* p.120.

⁹¹ The California Civil Code. Section 225.

มินนิโซตา (Minnesota) กำหนดให้ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมมีอายุ 14 ปีบริบูรณ์ต้องแสดงความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรในการจะเป็นบุตรบุญธรรม⁹² บางมลรัฐกำหนดอายุเด็กเพียง 10 ปีขึ้นไปต้องให้ผู้เยาว์แสดงความยินยอม⁹³ การเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความยินยอมอาจไม่เป็นผลดีกับตัวเด็ก เพราะถ้าได้รับการปฏิเสธการรับบุตรบุญธรรมโดยมีความเชื่อในเหตุผลที่ผิดๆ หรือเกิดจากแรงจูงใจที่ขาดเหตุผล ศาลอาจอนุญาตให้ผู้รับบุตรบุญธรรมยื่นคำร้องขอรับบุตรบุญธรรมในภายหลัง ถ้าเด็กมีทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นต่อผู้รับบุตรบุญธรรม⁹⁴

ความยินยอมของกลุ่มสมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม ตามกฎหมายการรับบุตรบุญธรรมมลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) หากผู้ที่รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสอยู่ก่อนแล้ว การรับบุตรบุญธรรมก็ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสนั้นด้วย⁹⁵

ในเรื่องความยินยอมนั้นหากเป็นกรณีที่บิดามารดาโดยกำเนิดยังเป็นผู้เยาว์ ต่อมา มีบุตรและประสงค์จะยกบุตรของตนให้กับบุคคลอื่นเพื่อเป็นบุตรบุญธรรม การให้ความยินยอมที่จะยกบุตรให้ นั้นไม่อาจกระทำได้ ต้องให้บิดามารดาของผู้เยาว์ซึ่งมีฐานะเป็นปู่ ย่า ตา ยาย ของผู้เยาว์เป็นผู้ให้ความยินยอมแทน เหตุผลอันเนื่องมาจากบิดามารดาโดยกำเนิดที่เป็นผู้เยาว์อยู่ในวัยที่ยังไม่รู้ผิดชอบเป็นผลเสียต่อผู้เยาว์และบุตรของผู้เยาว์ เพราะการรับบุตรบุญธรรมจะเป็นการตัดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลทั้งสองออกจากกันอย่างสิ้นเชิง กฎหมายจึงบัญญัติให้ปู่ ย่า ตา ยายเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจและให้ความยินยอมแทนผู้เยาว์⁹⁶

การรับบุตรบุญธรรมอาจกระทำโดยปราศจากความยินยอมของบิดามารดาโดยกำเนิด ถ้าบิดามารดาโดยกำเนิดทะเลาะ ทอดทิ้ง ทารุณกรรมเด็กอย่างร้ายแรง หรือแสดงกิริยาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทำให้เด็กไม่อาจจะอยู่ต่อไปได้ ศาลจะมีคำสั่งให้รับบุตรบุญธรรมได้โดยบิดามารดาโดยกำเนิดไม่ต้องให้ความยินยอม⁹⁷ กรณีหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐไม่อาจให้เหตุผลได้ว่าเหตุใดจึงไม่ควรให้มีการรับบุตรบุญธรรม ศาลจะมีคำสั่งให้มีการรับบุตรบุญธรรมแทนการแสดง ความยินยอมของหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐ⁹⁸ การรับบุตรบุญธรรมต้องทำโดยการยื่นคำร้องต่อศาล

⁹² Adoption Law of Minnesota Statute. Chapter 259 Change of Name Adoption. Section 259.24, Subdivision 3.

⁹³ Mc Ginn, Joseph C., Attorney At Law.. *supra*. p.120.

⁹⁴ Mc Ginn, Joseph C., Attorney At Law.. *supra*. p.120.

⁹⁵ The California Civil Code. Section 224.

⁹⁶ Adoption Law of Minnesota Statute. Chapter 259 Change of Name Adoption. Section 259.24, Subdivision 2.

⁹⁷ Rowe, Jane. (1982). *Yours By Choice*. Routledge & Kegan Paul Ltd London: Boston and Henley. p.87.

⁹⁸ Mc Ginn, Joseph C., Attorney At Law.. *supra*. pp. 120-121.

เพื่อให้ศาลพิจารณาและมีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรม⁹⁹ ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาต กฎหมายการรับบุตรบุญธรรมของทุกมลรัฐได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจกระทำการตรวจสอบประวัติ ของผู้รับบุตรบุญธรรมเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมในการรับบุตรบุญธรรม¹⁰⁰

3.1.5.2 ผลของการรับบุตรบุญธรรม

บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะเสมือนกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม ทุกประการ ขณะเดียวกันผู้รับบุตรบุญธรรมก็มีฐานะเป็นบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของบุตร บุญธรรมเช่นกัน และให้รวมถึงมีสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาที่มีต่อบุตร¹⁰¹ บิดามารดาโดย กำนัดจะไม่มีสิทธิใดๆ ในตัวบุตรหรือทรัพย์สินของบุตร และบุตรก็ไม่จำเป็นต้องให้ความเคารพ หรือเชื่อฟังบิดามารดาโดยกำนัด เนื่องจากความสัมพันธ์ถูกตัดขาดจากกัน¹⁰² แต่ไม่ตัดสิทธิระหว่าง บิดามารดาโดยกำนัดกับผู้รับบุตรบุญธรรมที่จะทำข้อตกลงเพื่อให้บุตรบุญธรรมสามารถไปมาหาสู่ กับบิดามารดาโดยกำนัดได้¹⁰³

ตามกฎหมายมลรัฐเนวาดา (Nevada) กำหนดให้สิทธิของบุตรบุญธรรม เมื่อมีการรับ บุตรบุญธรรมเด็กจะมีฐานะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้รับบุตรบุญธรรม ก็จะเป็นบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของบุตรบุญธรรม บรรดาสิทธิและหน้าที่ของผู้รับ บุตรบุญธรรมที่มีต่อบุตรบุญธรรมจะเหมือนกับบิดามารดาที่มีต่อบุตร บิดามารดาโดยกำนัด หมดอำนาจปกครองนับแต่วันที่เด็กเป็นบุตรบุญธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำนัด กับบุตรเป็นอันสิ้นสุดลง¹⁰⁴

กฎหมายของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) กำหนดให้เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม ความสัมพันธ์ในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม ให้ถือเสมือนหนึ่งว่า บุตรบุญธรรมเป็นบุตรที่เกิดในสมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม¹⁰⁵

กฎหมายของมลรัฐแอริโซนา (Arizona) กำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิหน้าที่ และผลทางกฎหมายอื่นๆ ต่อบุตรบุญธรรมเช่นเดียวกับบุตรที่เกิดในสมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม¹⁰⁶

⁹⁹ สุดชีวัน ดีเหลือ. อ้างแล้ว. หน้า 68.

¹⁰⁰ Mc Ginn, Joseph C., Attorney At Law.. *supra*. p.121.

¹⁰¹ Mc Ginn, Joseph C., Attorney At Law.. *supra*. pp. 115-116.

¹⁰² Adoption Law of Minnesota Statute. Chapter 259 Change of Name Adoption. Section 259.59.

¹⁰³ Adoption Law of Minnesota Statute. Chapter 259 Change of Name Adoption. Section 259.58.

¹⁰⁴ Nevada Revised Statutes. Chapter 127–Adoption of Children and Adults. NRS 127.160.

¹⁰⁵ New Jersey Revised Statutes. Title 9 Section 9:3-50–Entry of judgment of adoption, effect; inheritance rights.

¹⁰⁶ Arizona Revised Statutes. Title 8–Children. 8-117 Rights under adoption order.

บางมลรัฐในสหรัฐอเมริกาเมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมแล้วไม่อาจเพิกถอนการรับบุตรบุญธรรมได้¹⁰⁷ เว้นแต่การรับบุตรบุญธรรมที่เกิดจากการข่มขู่ การฉ้อฉล ความสำคัญผิด หรือการให้ความเท็จ ซึ่งโดยหลักทั่วไปการรับบุตรบุญธรรมเป็นกระบวนการทางกฎหมายที่บุคคลหนึ่งได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรกับบุคคลอื่นซึ่งจะต้องอยู่ร่วมกันตลอดชีวิต บางมลรัฐอนุญาตให้มีการเพิกถอนหรือบอกกล่าวการรับบุตรบุญธรรมได้ หากเด็กเจ็บป่วยมีปัญหาสุขภาพและบิดามารดาโดยกำเนิดไม่เปิดเผยข้อความจริงก่อนมีการรับบุตรบุญธรรม เช่นนี้ถือเป็นเหตุพิเศษที่ผู้รับบุตรบุญธรรมจะฟ้องเพิกถอนการรับบุตรบุญธรรมได้ เป็นผลให้บุตรบุญธรรมกลับคืนไปสู่ครอบครัวเดิม และกฎหมายให้สิทธิผู้รับบุตรบุญธรรมในการดำเนินคดีฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรม¹⁰⁸

3.1.5.3 สิทธิของบุตรบุญธรรม

1) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลภายหลังการรับบุตรบุญธรรม¹⁰⁹ ในสหรัฐอเมริกาถือเป็นจารีตประเพณีที่จะรักษาความลับเกี่ยวกับประวัติการรับบุตรบุญธรรม โดยเฉพาะในส่วนของประวัติบิดามารดาโดยกำเนิดจะไม่ถูกเปิดเผยให้ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมได้รับทราบกฎหมายให้อำนาจศาลเท่านั้นที่จะเป็นผู้ออกคำสั่งให้บุคคลอื่นเข้าถึงประวัติการรับบุตรบุญธรรมได้แต่ต้องอยู่ในเหตุผลที่ศาลจะพึงรับฟังได้ กรณีนี้บุตรบุญธรรมเคยมีการยื่นคัดค้านคำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตเปิดเผยประวัติบิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรม เนื่องจากการเข้าถึงประวัติของบิดามารดาโดยกำเนิดเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญที่ควรได้รับการเปิดเผย แต่ศาลได้ปฏิเสธคำคัดค้านดังกล่าว ปัจจุบันมลรัฐต่างๆ ให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิที่จะได้เข้าถึงประวัติการรับบุตรบุญธรรม เว้นแต่บิดามารดาโดยกำเนิดไม่ประสงค์ให้ถูกเปิดเผย และบางมลรัฐใช้วิธีการให้ผู้รับบุตรบุญธรรมและบิดามารดาโดยกำเนิดลงทะเบียนจับคู่ระหว่างกันตามความต้องการในการติดต่อโดยผ่านหน่วยงานกลางที่รัฐกำหนดขึ้นให้เป็นผู้ประสานงาน

2) สิทธิที่จะได้รับการดูแลภายหลังจากการรับบุตรบุญธรรม¹¹⁰ ในปัจจุบันภายหลังจากที่มีการรับบุตรบุญธรรมครอบครัวที่รับบุตรบุญธรรมต้องให้บุตรบุญธรรมกลับไปอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อเข้ารับการดูแลรักษาความบอบช้ำทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นทางเลือกสำหรับบุตรบุญธรรมที่สมัครใจในการเข้ารับการรักษาความบอบช้ำทางด้านจิตใจ นโยบายของรัฐจะไม่ถือว่า

¹⁰⁷ Mc Ginn, Joseph C., Attorney At Law.. *supra.* p.121.

¹⁰⁸ Krause, Harry D., Meyer David D. *supra.* p.130.

¹⁰⁹ Krause, Harry D., Meyer David D. *supra.* p.131.

¹¹⁰ NACAC North American Council on Adoptable Children. (2014). *NACAC Position Statements.* (Online). Available: <http://www.nacac.org/policy/positions.html#Tax>. [2014, March 19].

ผู้รับบุตรบุญธรรม ได้ละทิ้งบุตรบุญธรรมเพื่อรับการรักษาทางด้านจิตใจในสถานรับเลี้ยงเด็ก และไม่ถือเป็นความผิดที่ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องรับโทษ ในการนี้ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ให้เป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาลกลางที่จะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาทั้งหมด

3) สิทธิที่จะได้รับการดูแลรักษาจิตใจในสถานสงเคราะห์เด็ก¹¹¹ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากความบอบช้ำทางจิตใจ เด็กที่ถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมต่างมีประสบการณ์ที่ได้รับ ความบอบช้ำทางจิตใจกับการทารุณ การทอดทิ้ง การกระทำความรุนแรง หรือการสูญเสียครอบครัว ที่ให้กำเนิด จากประสบการณ์ดังกล่าวทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางระบบประสาท ทำให้ บุตรบุญธรรมมีพัฒนาการที่ล่าช้า เป็นปัญหาต่อสุขภาพทางกายและจิตใจรวมถึงจะเป็นปัญหาด้าน พฤติกรรม บุตรบุญธรรมที่บอบช้ำทางจิตใจจึงควรมีสัทธิเข้ารับการรักษาเนื่องจากได้รับผลกระทบ จากการบอบช้ำทางจิตใจซึ่งผู้รับบุตรบุญธรรมมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการรักษาสุขภาพจิต ของบุตรบุญธรรม

4) สิทธิของบุตรบุญธรรมตามคณะกรรมการอเมริกาเหนือ (NACAC)¹¹² กล่าวถึงมี ดังนี้¹¹³

(1) สิทธิที่จะเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลที่มีลักษณะเป็นพวกรักร่วมเพศ บางมลรัฐในสหรัฐอเมริกา ศาลอาจมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้รับบุตรบุญธรรมที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ (Same Sex Couples) หรือพวกรักร่วมเพศสามารถรับบุตรบุญธรรมได้¹¹⁴ ฉะนั้นสิทธิของบุตรบุญธรรม จึงไม่ควรได้รับการปฏิเสธในการไปอยู่กับครอบครัวดังกล่าวเพียงเพราะความหลากหลายทางเพศ หากปรากฏว่าทั้งด้านพฤติกรรม หรือการใช้ชีวิตในครอบครัวของผู้รับบุตรบุญธรรมที่เป็นพวก รักร่วมเพศไม่แตกต่างไปจากครอบครัวผู้รับบุตรบุญธรรมที่เป็นคู่สมรส (ชายและหญิง)

(2) บุตรบุญธรรมมีสิทธิที่จะติดต่อกับญาติหรือสมาชิกในครอบครัวของผู้รับ บุตรบุญธรรม และญาติหรือสมาชิกในครอบครัวของบิดามารดาโดยกำเนิด

¹¹¹ NACAC North American Council on Adoptable Children. (2014). *NACAC Position Statements*. (Online). Available: <http://www.nacac.org/policy/positions.html#Tax>. [2014, March 19].

¹¹² คณะกรรมการอเมริกาเหนือ (NACAC) เป็นหน่วยงานที่มุ่งส่งเสริมและให้การสนับสนุนเพื่อให้เด็กและเยาวชน ได้อยู่กับครอบครัวอย่างถาวรในสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนจะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูรวมไปถึงบรรดาความต้องการพิเศษเพื่อดำรงชีพ.

¹¹³ NACAC North American Council on Adoptable Children. (2014). *NACAC Position Statements*. (Online). Available: <http://www.nacac.org/policy/positions.html#Tax>. [2014, March 15].

¹¹⁴ Krause, Harry D., Meyer David D. *supra*. p.127.

(3) บุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น บิดามารดาโดยกำเนิด สมาชิกครอบครัวคนอื่นๆ รวมถึงประเพณีและวัฒนธรรม ข้อมูลที่บุตรบุญธรรมได้รับย่อมเป็นประโยชน์ต่อผู้รับบุตรบุญธรรมด้วย

(4) สิทธิที่จะได้รับการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับพี่น้องของบุตรบุญธรรม เมื่อบุตรบุญธรรมถูกแยกออกจากครอบครัวโดยกำเนิดหากบุตรบุญธรรมมีพี่น้องร่วมบิดามารดาความสัมพันธ์ของพี่น้องร่วมบิดามารดาย่อมยังมีต่อกัน ผู้รับบุตรบุญธรรมจึงไม่ควรแยกหรือตัดกันในทันทีทันใดภายหลังจากที่รับบุตรบุญธรรม เพราะจะทำให้บุตรบุญธรรมเกิดความตึงเครียด บอบช้ำทางจิตใจ ในทางปฏิบัติผู้รับบุตรบุญธรรมจะเปิดโอกาสให้พี่น้องร่วมบิดามารดาของบุตรบุญธรรมอยู่ด้วยกันระยะหนึ่งก่อน เพื่อให้บุตรบุญธรรมปรับตัวเข้ากับครอบครัวของผู้รับบุตรบุญธรรม

5) สิทธิในการได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาล¹¹⁵ The Fostering Connections to Success and Increasing Adoptions Act of 2008 บัญญัติขึ้นเพื่อช่วยเหลือให้รัฐนำเด็กออกจากสถานรับเลี้ยงเด็ก เป็นการเพิ่มอัตราการรับบุตรบุญธรรมและสนับสนุนให้ญาติของเด็กมารับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม วัตถุประสงค์เพื่อให้ญาติได้มีโอกาสดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด กฎหมายฉบับนี้อยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาลกลาง (Federal Care Support) และให้สิทธิกับเด็กตั้งแต่อายุ 18 จนถึง 21 ปีบริบูรณ์¹¹⁶ ภายหลังจากที่เด็กถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมโดยญาติ และเด็กได้ออกจากสถานเลี้ยงเด็กเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กฎหมายฉบับนี้ให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่เด็กโดยผ่านผู้รับบุตรบุญธรรม และจะให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจนกว่าผู้รับบุตรบุญธรรมจะขอเลิกรับบุตรบุญธรรม

6) สิทธิในการเลือกนับถือศาสนา เนื่องจากบุคคลต้องนับถือศาสนาเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ศาสนาจึงเป็นส่วนสำคัญในการดำรงชีวิต และการนับถือศาสนาของเด็กในสหรัฐอเมริกาปรากฏในตราสารระหว่างประเทศ (The Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and Discrimination Based on Religion or Belief)¹¹⁷ กำหนดให้บิดามารดาโดยกำเนิด

¹¹⁵ Children Right. (2009). Children's Right Litigation Committee summer. *America Bar Association Vol.11*, Issue 3, p.9.

¹¹⁶ The Fostering Connections Act allows states to use federal care support for a child after the age of 18. The support can be used for children up to age 21.

¹¹⁷ The Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and Discrimination Based on Religion or Belief. Article 5 (4) "That in the case of a child who is not under the care either of his parents or of legal

เป็นผู้กำหนดให้เด็กตั้งแต่แรกเกิดนับถือศาสนาเดียวกับตน ในเวลาต่อมาหากบิดามารดาโดยกำเนิดได้ตัดสินใจเลือกสถานศึกษาหรือสถานที่พักอาศัยให้กับบุตรของตน หรือมีผู้ประสงค์จะรับบุตรของตนเป็นบุตรบุญธรรม เช่นนี้เด็กก็ยังคงต้องนับถือศาสนาตามที่บิดามารดาโดยกำเนิดได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น

ในสหรัฐอเมริกา หากบิดามารดาโดยกำเนิดนับถือศาสนาต่างกัน เช่น บิดานับถือศาสนาคริสต์ มารดานับถือศาสนาอิสลาม บุตรที่เกิดมาถูกหมายให้สิทธิที่จะร้องขอต่อศาลเพื่อให้วินิจฉัยว่าเด็กควรนับถือศาสนาตามบิดาหรือมารดาโดยกำเนิด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อเด็กเป็นสิ่งสำคัญ บุตรบุญธรรมถูกกำหนดหลักการในลักษณะทำนองเดียวกัน โดยบุตรบุญธรรมอยู่ในครอบครัวเดียวกันควรนับถือศาสนาเดียวกัน¹¹⁸

มลรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกามีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองการนับถือศาสนา โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กที่เป็นบุตรบุญธรรมมีสิทธิเลือกนับถือศาสนาให้เหมือนกับผู้รับบุตรบุญธรรม เพราะทั้งผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมต้องอาศัยอยู่ร่วมกันตลอดระยะเวลาการเป็นบุตรบุญธรรม จึงควรให้บุคคลทั้งสองนับถือศาสนาเดียวกันเพื่อความสันติสุขตลอดไป¹¹⁹

7) สิทธิที่จะได้รับสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม ภายหลังจากที่สหรัฐอเมริกาได้ลงนามให้สัตยาบันสนธิสัญญา The Hague Convention on Adoption ภายใต้อำนาจของสนธิสัญญาฉบับนี้สหรัฐอเมริกาได้ทำการแก้ไขกฎหมายภายในประเทศ The Child Citizenship Act 2000 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2001 เรื่องสิทธิการได้สัญชาติสำหรับเด็กที่เกิดในต่างประเทศหรือเด็กที่ถูกรับ

guardians, due account shall be taken of their expressed wishes or of any proof of their wishes in the matter of religion or belief, the best interests of the child being the guiding principle”

Article 20 of the United Nations Convention on the Rights of the Child dealing with protection of children without families states: “(3)...when considering solutions, due regard shall be paid to the desirability of continuity in a child’s upbringing and to the child’s ethnic, religious, cultural and linguistic background”.

¹¹⁸ The Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and Discrimination Based on Religion or Belief. Article 5 (4)“That in the case of a child who is not under the care either of his parents or of legal guardians, due account shall be taken of their expressed wishes or of any proof of their wishes in the matter of religion or belief, the best interests of the child being the guiding principle”.

¹¹⁹ Hamilton, Carolyn. (1955). *Family Law And Religion*. London: Sweet & Maxwell. Limited of South Quay Plaza. pp. 216-217.

เป็นบุตรบุญธรรมโดยชาวอเมริกัน จะทำให้เด็กเหล่านั้นได้สัญชาติอเมริกัน โดยผลของกฎหมายทันที¹²⁰

8) สิทธิในการรับมรดกก่อนปี ค.ศ. 1957 บุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม เพราะบุตรบุญธรรมไม่ได้รับการพิจารณาว่ามีฐานะเป็นทายาทของผู้รับบุตรบุญธรรมจึงไม่มีฐานะเป็นผู้สืบสันดานของผู้รับบุตรบุญธรรม หลังจากปี ค.ศ. 1957 มีการแก้ไขกฎหมายให้เป็นธรรมยิ่งขึ้น ได้มีการประกาศใช้ Uniform Adoption Act 1994 ซึ่งบัญญัติให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม และให้บุตรบุญธรรมมีฐานะเป็นผู้สืบสันดานโดยตรงของผู้รับบุตรบุญธรรม¹²¹ บุตรบุญธรรมจึงมีสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม มีคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาและได้วินิจฉัยว่า เมื่อเจ้ามรดกทำพินัยกรรมยกทรัพย์มรดกให้บุคคลใดและได้มีการแบ่งแยกทรัพย์สินตามพินัยกรรมแล้ว ทรัพย์มรดกในส่วนที่เหลือซึ่งมิได้อยู่ในข้อกำหนดของพินัยกรรม ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าบุตรบุญธรรมเป็นทายาทของผู้รับบุตรบุญธรรมจึงมีฐานะเป็นผู้สืบสันดานโดยตรงของผู้รับบุตรบุญธรรม ย่อมมีสิทธิได้รับทรัพย์มรดกในส่วนที่เหลือในฐานะเป็นทายาทผู้สืบสันดาน โดยตรงของผู้รับบุตรบุญธรรม¹²²

การรับมรดกของบุตรบุญธรรมแยกพิจารณาดังนี้¹²³

(1) กรณีผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นคู่สมรสของบิดาหรือมารดาโดยกำเนิดของเด็กที่ตนประสงค์จะรับเป็นบุตรบุญธรรม การรับบุตรบุญธรรมดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะของความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรม การรับบุตรบุญธรรมย่อมไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิในการรับมรดกของบุตรบุญธรรมและของบิดาหรือมารดาโดยกำเนิด รวมถึงผู้รับบุตรบุญธรรมที่เป็นคู่สมรสของบิดาหรือมารดาโดยกำเนิด ต่างก็มีสิทธิในการรับมรดกของผู้ที่เป็นบุตรบุญธรรมด้วย

(2) กรณีผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมไม่ได้มีความเกี่ยวพันใดๆ ต่อกัน กฎหมายกำหนดให้สิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตรโดยกำเนิดสิ้นสุดทันทีนับแต่วันที่มีการรับบุตรบุญธรรม ขณะเดียวกันได้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมขึ้น บุตรจะไม่มีสิทธิใดๆ ในกองมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด เพราะสิทธิดังกล่าวได้หมดสิ้นไปแล้ว

¹²⁰ Stark, Barbara. (2005). *International Family Law: An Introduction*. USA: Ashgate publishing Company. p.68.

¹²¹ Driskill, Matt. (1985). "Recent Court Ruling Gives Adopted Children Rights to Inherit Property". *Journal Record Oklahoma City*, p.1.

¹²² ศาลฎีกามลรัฐ โอคลาโฮมา พิพากษาคดี Cheryl Hines v. First National Bank of Oklahoma City.

¹²³ สุดชีวิต ดีเหลือ. อ้างแล้ว. หน้า 75.

ในทางกลับกันบุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมรวมถึงญาติของผู้รับบุตรบุญธรรมด้วย และหากบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตาย บิดามารดาโดยกำเนิดก็จะมีสิทธิในทรัพย์สินหรือกองมรดกของบุตรโดยกำเนิดแต่อย่างใด ทรัพย์สินมรดกของบุตรบุญธรรมย่อมตกแก่ผู้รับบุตรบุญธรรมและญาติของผู้รับบุตรบุญธรรม¹²⁴ ตามกฎหมายมลรัฐเนวาดา (Nevada) บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในฐานะบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม¹²⁵

มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) บัญญัติว่า บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในฐานะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม¹²⁶

มลรัฐแอริโซนา (Arizona) บุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรมก็มีสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรมเช่นเดียวกัน ความสัมพันธ์ทางสิทธิหน้าที่ระหว่างบุตรและบิดามารดาโดยกำเนิดจะสิ้นสุดลง รวมถึงสิทธิในการรับมรดกด้วยเมื่อศาลมีคำสั่งให้มีการรับบุตรบุญธรรม¹²⁷

โดยหลักเมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมกันแล้ว จะมีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดและบุตรสิ้นสุดลง แต่ก็มีบางมลรัฐให้สิทธิบุตรบุญธรรมรับมรดกของบิดามารดาผู้ให้กำเนิดได้¹²⁸ ดังนี้

มลรัฐอะแลสกา (Alaska) มลรัฐไอดาโฮ (Idaho) มลรัฐอิลลินอยส์ (Illinois) และมลรัฐเมน (Maine) แม้จะมีการรับบุตรบุญธรรม กฎหมายก็ให้สิทธิทั้งบุตรบุญธรรมและบิดามารดาโดยกำเนิดต่างมีสิทธิรับมรดกต่อกัน

มลรัฐอาร์คันซอ (Arkansas) มลรัฐลุยเซียนา (Louisiana) มลรัฐโรดไอแลนด์ (Rhode Island) มลรัฐเทกซัส (Texas) และมลรัฐไวโอมิง (Wyoming) การรับบุตรบุญธรรมทำให้บิดามารดาโดยกำเนิดสูญเสียการรับมรดกของบุตรบุญธรรม แต่บุตรบุญธรรมยังคงมีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิดได้

มลรัฐอิลลินอยส์ (Illinois) บิดามารดาผู้ให้กำเนิดรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้ การรับมรดกของบุตรบุญธรรมดังกล่าวถือว่าเป็นการให้ทรัพย์สินโดยเสนาหาโดยทางพินัยกรรม

¹²⁴ Child Welfare Information Gateway. (2012). *Intestate Inheritance Rights for Adopted Persons*. n.p.. p.3.

¹²⁵ Nevada Revised Statutes (2010). Chapter 127-Adoption of Children and Adults. NRS 127.160.

¹²⁶ New Jersey Revised Statutes (2013) Title 9 Section 9:3-50-Entry of judgment of adoption, effect; inheritance rights.

¹²⁷ Arizona Revised Statutes (2011) Title 8-Children. 8-117 Rights under adoption order.

¹²⁸ Child Welfare Information Gateway. *supra*. p.2.

มลรัฐเพนซิลเวเนีย (Pennsylvania) กฎหมายบัญญัติให้ผู้ที่เป็นบุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด และยังมีสิทธิได้รับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมรวมถึงญาติของผู้รับบุตรบุญธรรมด้วย ประมาณ 14 มลรัฐในสหรัฐอเมริกาเด็กที่ถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมโดยพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงที่เป็นคู่สมรสของบิดามารดาโดยกำเนิด หากภายหลังบิดามารดาโดยกำเนิดถึงแก่ความตาย บุตรบุญธรรมย่อมมีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด ทั้งนี้ไม่ต้องคำนึงว่าพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงที่เป็นคู่สมรสของบิดามารดาโดยกำเนิดจะมีชีวิตอยู่หรือไม่ก็ตาม¹²⁹

กรณีบุตรบุญธรรมไม่ปรากฏชื่อในพินัยกรรมของผู้รับบุตรบุญธรรม เมื่อเด็กได้ถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมภายหลังจากที่ผู้รับบุตรบุญธรรมได้ทำพินัยกรรมไว้เรียบร้อยแล้ว และพินัยกรรมไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มรายชื่อบุตรบุญธรรมในพินัยกรรมนั้น ตามกฎหมายในจำนวน 42 มลรัฐบัญญัติให้บุตรบุญธรรมได้รับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมเสมือนกับผู้รับบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ หรือกรณีในพินัยกรรมกำหนดให้บุตรทุกคนของผู้ตายได้รับส่วนแบ่งเท่าๆ กัน บุตรบุญธรรมก็จะถูกรวมให้มีสิทธิรับมรดกในส่วนแบ่งเท่าๆ กันด้วย โดยไม่ต้องพิจารณาว่าในพินัยกรรมนั้นจะระบุชื่อของบุตรบุญธรรมไว้ด้วยหรือไม่ก็ตาม¹³⁰

9) สิทธิในการกำหนดความเป็นบิดามารดาบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม การกำหนดความเป็นบิดามารดาบุญธรรมนั้น เพื่อความชัดเจนในเรื่องหน้าที่การอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม และหน้าที่อื่นๆ ตามกฎหมายอันเป็นการรักษาผลประโยชน์ของบุตรบุญธรรม และเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือทางการเงินและการดูแล ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมดังปรากฏในมลรัฐเทกซัส (Texas) และมลรัฐอิลลินอยส์ (Illinois) ดังต่อไปนี้

(1) มลรัฐเทกซัส (Texas) ได้บัญญัติกฎหมายเพื่อกำหนดความเป็นบิดามารดาบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมโดยแยกออกเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตร และความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร¹³¹ ดังนี้

(1.1) ความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตรจะเกิดขึ้นนับตั้งแต่วันที่มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(1.2) ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตรจะเกิดขึ้นนับตั้งแต่วันที่มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

¹²⁹ Child Welfare Information Gateway. *supra*. p.2.

¹³⁰ Child Welfare Information Gateway. *supra*. p.3.

¹³¹ The Texas Family Code. Chapter 160 Uniform Parentage Act Sec 160.201 Amended by Acts 2001, 77th leg. , ch. 821, Sec. 1.01, eff. June 14, 2001.

ดังนั้น การที่ชายหรือหญิงรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะทำให้บุตรบุญธรรม
ได้สิทธิตามกฎหมายโดยผลจากการได้เป็นบิดามารดากับบุตร

นอกจากสิทธิต่างๆ ที่กล่าวมานี้ ยังมีสิทธิที่บุตรบุญธรรมพึงได้รับตามกฎหมาย
มลรัฐเท็กซัส (Texas) ดังนี้¹³²

- (1) มีสิทธิที่จะมีบิดาหนึ่งคนมารดาหนึ่งคนตลอดระยะเวลาการเป็น
บุตรบุญธรรม
 - (2) สิทธิที่จะได้รับการเปิดเผยความจริงว่าเป็นบุตรบุญธรรมต่อญาติหรือ
เพื่อนของผู้รับบุตรบุญธรรม
 - (3) มีสิทธิที่จะได้รับการเรียกขานจากครอบครัวของผู้รับบุตรบุญธรรมว่า
เป็น “บุตร” แทนคำว่า “บุตรบุญธรรม”
 - (4) สิทธิที่จะได้รับรู้ถึงบุคคลที่บุตรบุญธรรมต้องรู้จักในครอบครัวของผู้รับ
บุตรบุญธรรม เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย หรือสมาชิกคนอื่นๆ
 - (5) สิทธิที่จะได้รับรู้ทัศนคติของผู้รับบุตรบุญธรรมที่มีต่อตน
 - (6) สิทธิที่จะได้รับความเท่าเทียมกันทางสังคม หากเด็กอื่นมีสิทธิเช่นไร
ในสังคมเด็กที่เป็นบุตรบุญธรรมก็จะได้รับสิทธิทางสังคมเช่นเดียวกัน
 - (7) สิทธิที่จะได้รู้ชื่อบิดามารดาผู้ให้กำเนิดจากผู้รับบุตรบุญธรรม
 - (8) บุตรบุญธรรมมีสิทธิส่วนบุคคล (Privacy Rights) ที่จะไม่ให้บุคคลอื่น
ล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัวของตนได้ เช่น ข้อมูลการรับบุตรบุญธรรมที่จะไม่ถูกเปิดเผย หากไม่ได้
รับความยินยอมจากผู้ที่เป็นบุตรบุญธรรม
 - (9) บุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์มีสิทธิได้รับการปกป้องจากการทารุณและ
ถูกทอดทิ้งจากผู้รับบุตรบุญธรรม
 - (10) สิทธิที่จะได้รับการยอมรับจากสังคมว่ามีสถานะไม่แตกต่างจากบุคคลอื่น
ในครอบครัวของผู้รับบุตรบุญธรรม
- (2) มลรัฐอิลลินอยส์ (Illinois) ได้วางหลักการกำหนดความเป็นบิดามารดากับ
บุตร คือ บิดามารดาที่รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจถูกกำหนดความเป็นบิดามารดาโดยหลักการ
รับบุตรบุญธรรม¹³³
- 10) สิทธิในการหักลดหย่อนทางภาษีอากรในการรับบุตรบุญธรรม

¹³² Azalcaeight. (2014). *The Rights of Adopted Children*. FamilyLobby.com – Print Article – Rights of Adopted Children. (Online). Available: <http://Articles.familylobby.com/printarticle.asp?id=502>. [2014, March 15].

¹³³ The Illinois Parentage Act of 1984. Section 4 (750ILCS 45/4) (From Ch.40,par.2504).

ในปัจจุบันเด็กกว่าครึ่งล้านคนได้อาศัยอยู่ ณ สถานเลี้ยงเด็กในสหรัฐอเมริกา เด็กบางคนอายุมากก็ยังไม่ได้ถูกรับเป็นบุตรบุญธรรม แรงจูงใจสำหรับการนำเด็กออกจากสถานเลี้ยงเด็กที่บ้านที่ถาวรนั้น สภาคองเกรส (United States Congress) ได้ออกมาตรการทางกฎหมาย รวมถึงการลดหย่อนภาษีของรัฐบาลกลาง แม้ว่าการลดหย่อนภาษีของรัฐบาลกลางจะเป็นความตั้งใจเพื่อให้ประโยชน์แก่เด็กที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา หากมีการรับเด็กต่างชาติเป็นบุตรบุญธรรมก็จะได้รับประโยชน์ทางภาษีเช่นกัน¹³⁴ Deleith Duke Gossett มีความเห็นว่าไม่ควรให้การช่วยเหลือสำหรับการรับบุตรบุญธรรมจากเด็กต่างชาติ เพราะวัตถุประสงค์ของกฎหมายต้องการจูงใจในการรับเด็กในสหรัฐอเมริกาเป็นบุตรบุญธรรมเท่านั้น ข้อดีของการลดหย่อนภาษีในการรับบุตรบุญธรรม คือ เป็นการลดภาระทางการเงินแก่ครอบครัวผู้รับบุตรบุญธรรม เป็นแรงจูงใจให้ครอบครัวหลากหลายฐานะมีความสนใจในการรับบุตรบุญธรรมมากขึ้น ทำให้เด็กมีโอกาสดอกจากสถานเลี้ยงเด็กและได้อยู่กับครอบครัวถาวร¹³⁵

การหักลดหย่อนภาษีในการรับบุตรบุญธรรมเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 2013 รัฐบาลกลางกำหนดให้มีการหักลดหย่อนภาษีต่อเด็กหนึ่งคนเป็นเงิน 12,650 ดอลลาร์สหรัฐ การหักลดหย่อนภาษี หมายถึง ผู้จ่ายภาษีสามารถเรียกเงินคืนจากรัฐได้ ฉะนั้นผู้รับบุตรบุญธรรมจะขอคืนภาษีจากรัฐได้ต้องเข้าลักษณะ ดังนี้¹³⁶

(1) ต้องเป็นการรับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ลูกเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม โดยเด็กต้องมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ หรือมีสภาพร่างกายหรือจิตใจที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้

(2) ครอบครัวที่มีรายได้ในปี ค.ศ. 2012 ต่ำกว่า 189,710 ดอลลาร์สหรัฐ สามารถเรียกเงินคืนได้เต็มจำนวน หากรายได้สูงกว่า 229,710 ดอลลาร์สหรัฐ ไม่สามารถเรียกเงินคืนได้ ถ้ามีรายได้อยู่ระหว่าง 189,710-229,710 ดอลลาร์สหรัฐ สามารถเรียกเงินคืนได้บางส่วน

จำนวนเงินที่ผู้รับบุตรบุญธรรมขอคืนได้นั้นขึ้นอยู่กับเด็กที่นำมาเป็นบุตรบุญธรรม กล่าวคือ

¹³⁴ Gossett, Deleith Duke. (2013). "If Charity begins at home, Why do we go searching abroad? Why the federal adoption tax credit should not subsidize international adoptions". *Lewis & Clark Law Review*, Vol. 17, No. 33, p.839.

¹³⁵ Save the Adoption Tax Credit. (2014). *Make it Refundable*. (Online). Available: <http://www.adoptiontaxcredit.org/faqs/>. [2014, March 15].

¹³⁶ NACAC North American Council on Adoptable Children. (2014). *NACAC Position Statements*. (Online). Available: <http://www.nacac.org/policy/positions.html#Tax>. [2014, March 15].

(1) ผู้รับบุตรบุญธรรมรับเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษในปี ค.ศ. 2012 สามารถเรียกร้องขอคืนภาษีได้เต็มจำนวนเท่าที่จ่ายจริงแต่ต้องไม่เกิน 12,650 ดอลลาร์สหรัฐ ไม่ว่าผู้รับบุตรบุญธรรมจะมีค่าใช้จ่ายมากน้อยเพียงใดก็ตาม

เด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ¹³⁷ หมายถึง 1) เด็กเป็นพลเมืองของสหรัฐอเมริกาหรือพักอาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา 2) ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึงเขตโคลัมเบีย และเด็กต้องไม่กลับไปอยู่กับบิดามารดาที่บ้าน 3) เด็กจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากรัฐซึ่งเป็นผู้จัดหาผู้รับบุตรบุญธรรมให้แก่บุตรบุญธรรมเท่านั้น

(2) ผู้รับบุตรบุญธรรมที่รับเด็กประเภทอื่น นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้อ (1) ผู้รับบุตรบุญธรรมสามารถเรียกร้องขอคืนภาษีได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายในการรับบุตรบุญธรรม ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ให้พิจารณาตามความจำเป็นและเหตุผลตามสมควรเท่าที่ได้จ่ายจริง หากมีค่าใช้จ่ายเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดผู้รับบุตรบุญธรรมเรียกร้องขอคืนภาษีได้เพียง 12,650 ดอลลาร์สหรัฐต่อเด็กหนึ่งคนเท่านั้น

เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องเสียค่าใช้จ่ายในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม รัฐบาลจึงได้ให้การสนับสนุนและบรรเทาความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้รับบุตรบุญธรรมโดยการคืนเงินค่าภาษีให้แก่ผู้รับบุตรบุญธรรม และการคืนเงินค่าภาษีจะได้มากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น

11) สิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม ปรากฏในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) บัญญัติว่า ทั้งบุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรมต่างฝ่ายต่างมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูต่อกัน¹³⁸ Blackstone กล่าวว่า หน้าที่ของบิดามารดาในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรนั้นเป็นหลักกฎหมายธรรมชาติ การอุปการะเลี้ยงดูมีขอบเขตถึงการอุปการะทางการเงิน การให้อาหารอย่างเพียงพอ ให้ที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่ม¹³⁹

12) สิทธิในการรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม ในสหรัฐอเมริกา มลรัฐนิวยอร์ก (New York) กำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม ซึ่งอยู่ภายใต้แห่งบทบัญญัติกฎหมายความสัมพันธ์ในครอบครัว (The Domestic Relations Law) กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมมีความสัมพันธ์ต่อกันและกันในฐานะบิดา

¹³⁷ NACAC North American Council on Adoptable Children. (2014). *NACAC Position Statements*. (Online). Available: <http://www.nacac.org/policy/positions.html#Tax>. [2014, March 15].

¹³⁸ New Jersey Revised Statutes. Title 9 Section 9:3-50 – Entry of judgment of adoption, effect; inheritance rights.

¹³⁹ Friedman, Scott E. (1992). *The Law of Parent-Child Relationships*. USA: America Bar Association. p.101.

มารดาและบุตร เสมือนความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งรวมถึงสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม และรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม¹⁴⁰

3.1.6 สรุปสิทธิของบุตรบุญธรรมตามระบบกฎหมาย Common Law

จากการที่ได้ศึกษาสิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายต่างประเทศซึ่งใช้ระบบกฎหมาย Common Law ประกอบด้วยประเทศอังกฤษ ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐอินเดีย และสหรัฐอเมริกา บุตรบุญธรรมตามประเทศดังกล่าวมีสิทธิ ดังนี้

1) การกำหนดเรื่องอายุของผู้รับบุตรบุญธรรมและอายุขั้นต่ำของบุตรบุญธรรม ประเทศอังกฤษและสาธารณรัฐอินเดีย กำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 21 ปีบริบูรณ์ เฉพาะประเทศอังกฤษเท่านั้นที่บัญญัติห้ามบุคคลผู้มีอายุ 40 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปเป็นผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ในบางกรณีบุคคลที่มีอายุ 35 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ศาลอาจมีคำสั่งไม่อนุญาตเช่นกัน และยังได้กำหนดอายุของผู้เยาว์ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมต้องมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และอายุอย่างน้อย 19 สัปดาห์ ประเทศมาเลเซียได้กำหนดอายุของผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ และอายุของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมส่วนใหญ่ต้องไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ เฉพาะประเทศนิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย) เท่านั้นจะไม่จำกัดอายุของผู้รับบุตรบุญธรรมแต่ประการใด

ในส่วนของ การให้ความยินยอม การรับบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์ต้องให้บิดามารดา โดยกำเนิดให้ความยินยอมการรับบุตรบุญธรรม เว้นแต่ในกรณีที่ไม่มีปรากฏบิดามารดา โดยกำเนิด หรือบิดามารดาโดยกำเนิดไม่อาจให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม ผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรม อาจร้องขอต่อศาลให้ศาลมีคำสั่งรับบุตรบุญธรรม และอายุขั้นต่ำของบุตรบุญธรรมที่จะให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรมด้วยตนเอง เช่น สหรัฐอเมริกา มลรัฐหลายแห่งจะกำหนดอายุของเด็ก ในการยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม ได้แก่ อายุไม่ต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ 12 ปีบริบูรณ์ และ 10 ปีบริบูรณ์ ตามลำดับ

การทดลองเลี้ยงดูผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ประเทศอังกฤษกำหนดให้มีการทดลองเลี้ยงดูผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมไม่ต่ำกว่า 13 สัปดาห์ ประเทศมาเลเซีย (การรับบุตรบุญธรรมที่ไม่ใช่ ชาวมุสลิม) กำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องทำการทดลองเลี้ยงดูผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นเวลา 2 ปี และสหรัฐอเมริกา (มลรัฐแคลิฟอร์เนีย) กำหนดให้ไม่ต้องมีการทดลองเลี้ยงดูผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม

¹⁴⁰ Estates, Powers and Trusts Code 4-1.1: NY Code Section 4-1.1: Descent and distribution of a decedent's estate. (d) The Rights of an adopted child to take a distributive share and the right of succession to the estate of an adopted child continue as provided in the domestic relations law.

2) สิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายต่างประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law ประกอบด้วย

(1) สิทธิในการรับมรดก ประเทศอังกฤษ ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐอินเดีย และสหรัฐอเมริกา กำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม

(2) สิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา กำหนดให้บุตรบุญธรรมจะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม การอุปการะเลี้ยงดูให้หมายความรวมถึงการได้รับการอุปการะเลี้ยงดูทางการเงินด้วย

(3) สิทธิที่จะได้รับสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม ประเทศอังกฤษ ประเทศนิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา กำหนดให้สิทธิแก่บุตรบุญธรรมซึ่งเป็นบุคคลต่างสัญชาติกับผู้รับบุตรบุญธรรม เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมให้บุตรบุญธรรมได้รับสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม

(4) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล ภายหลังจากการรับบุตรบุญธรรม ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา กำหนดให้บุตรบุญธรรมสามารถเข้าถึงข้อมูลประวัติของตนได้โดยร้องขอต่อนายทะเบียน หากได้รับการปฏิเสธให้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำวินิจฉัยต่อไป

(5) สิทธิในการติดต่อกับบุคคลในครอบครัวผู้ให้กำเนิด ประเทศอังกฤษ ประเทศมาเลเซียและสหรัฐอเมริกา เห็นได้ว่าบุตรบุญธรรมที่แยกตัวออกจากครอบครัวบิดามารดา โดยกำเนิดเดิม อาจเป็นผลให้บุตรบุญธรรมเกิดอาการซึมเศร้า จึงให้สิทธิบุตรบุญธรรมสามารถติดต่อพบปะกับบุคคลในครอบครัวเดิม

(6) สิทธิในการรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม เฉพาะสหรัฐอเมริกาคำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสถานะเป็นเหมือนบุตรของผู้รับบุตรบุญธรรม ดังนั้นสถานะของบุตรบุญธรรมในการได้รับสืบทอดมรดกจึงเป็นเช่นเดียวกันกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม เสมือนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งรวมไปถึงสิทธิในการรับมรดกและสิทธิในการรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม

ในประเทศนิวซีแลนด์ยังให้สิทธิบุตรบุญธรรมในการร้องขอต่อศาลเพื่อวินิจฉัยให้มีการรับบุตรบุญธรรม สิทธิในการใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม สิทธิที่จะลงทะเบียนยับยั้งการติดต่อจากบิดามารดาโดยกำเนิด สิทธิในการได้รับส่วนลดค่าเล่าเรียนในระดับอุดมศึกษา และสิทธิในการเลิกรับบุตรบุญธรรม

ประเทศมาเลเซียให้สิทธิบุตรบุญธรรมที่จะได้รับการปกครองจากผู้รับบุตรบุญธรรมหรือจากบิดามารดาโดยกำเนิด และให้สิทธิที่จะได้เป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้รับบุตรบุญธรรม

สาธารณรัฐอินเดียให้สิทธิบุตรบุญธรรมในการจัดการทรัพย์สินด้วยตนเอง และไม่ให้บุตรบุญธรรมขอเลิกการรับบุตรบุญธรรม

สหรัฐอเมริกา นอกจากสิทธิที่บุตรบุญธรรมได้รับดังกล่าวข้างต้น กฎหมายให้สิทธิบุตรบุญธรรมที่จะได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐ สิทธิที่จะได้รับการดูแลรักษาจิตใจในสถานสงเคราะห์เด็ก สิทธิในการเลือกนับถือศาสนา สิทธิในการหักลดหย่อนภาษีอากรในการรับบุตรบุญธรรม และสิทธิที่จะเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลที่มีลักษณะเบี่ยงเบนทางเพศ

3.2 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามระบบกฎหมาย Civil Law

3.2.1 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน

การรับบุตรบุญธรรมเป็นการทำนิติกรรมระหว่างบุคคลสองคนประกอบด้วยผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายรองรับให้มีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยผลของกฎหมาย และให้ถือว่าบุตรบุญธรรมเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกับผู้รับบุตรบุญธรรม เมื่อได้มีการรับบุตรบุญธรรมแล้วบุตรบุญธรรมจะมีฐานะเสมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมก็จะมีฐานะเป็นบิดาหรือมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของบุตรบุญธรรมเช่นกัน ย่อมก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายที่บิดามารดาโดยกำเนิดมีต่อบุตรชอบด้วยกฎหมายทุกประการ

การรับบุตรบุญธรรมโดยบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดหาหรือนำพาเด็กมาเพื่อวัตถุประสงค์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการขัดแย้งต่อนโยบายแห่งรัฐ หรือให้คำนำหน้าแก่บุคคลที่สาม หรือให้อามิสสินจ้างรางวัลในการจัดหาส่งตัวเด็ก การกระทำได้กล่าวถึงว่าเป็นการรับบุตรบุญธรรมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กฎหมายกำหนดให้มีการรับบุตรบุญธรรมเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์เป็นสำคัญ¹⁴¹

3.2.1.1 คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

ผู้รับบุตรบุญธรรมอาจมีสถานะเป็น โสด หรือสมรสแล้วแต่ต้องไม่มีบุตรและต้องรับบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล¹⁴² หากผู้ประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสอยู่ก่อนแล้วจะให้คู่สมรสร่วมกันรับบุตรบุญธรรมก็ได้ ผู้รับบุตรบุญธรรมจะรับบุตรที่เกิดจากคู่สมรสของตนมาเป็นบุตรบุญธรรมสามารถทำได้ ผู้รับบุตรบุญธรรมที่มีคู่สมรสจะรับบุตรบุญธรรมโดยไม่ต้องให้คู่สมรสยินยอมก็ได้หากคู่สมรสเป็นผู้ไร้ความสามารถไม่อาจทำนิติกรรมได้หรืออายุ

¹⁴¹ German civil code 1741 (1) BGB (2002).

¹⁴² German civil code 1741, 1744 and 1745 BGB (2002).

ยังไม่ครบ 21 ปีบริบูรณ์¹⁴³ ฉะนั้นบุคคลที่จะรับบุตรบุญธรรมได้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ หากเป็นการรับบุตรบุญธรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส บุคคลทั้งสองต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ และหากกลุ่มสมรสฝ่ายหนึ่งเป็นบิดาหรือมารดาที่แท้จริงของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมก็ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 21 ปีบริบูรณ์สามารถให้ความยินยอมกลุ่มสมรสรับบุตรของตนมาเป็นบุตรบุญธรรม ส่วนกลุ่มสมรสของบิดาและมารดาที่แท้จริงของเด็กต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์¹⁴⁴

ศาลจะมีคำสั่งให้รับบุตรบุญธรรมได้ต่อเมื่อมีการทดลองเลี้ยงดูโดยให้เด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมได้พักอาศัยอยู่กับผู้จะรับบุตรบุญธรรมตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด การที่กฎหมายกำหนดให้มีการทดลองเลี้ยงดูก่อนมีการรับบุตรบุญธรรมนั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้ขอรับบุตรบุญธรรมเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมต่อไปได้ตลอดระยะเวลาการรับบุตรบุญธรรม¹⁴⁵

ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาโดยกำเนิด บิดามารดาจะให้การยินยอมในขณะที่เด็กมีอายุไม่ครบ 8 สัปดาห์ไม่ได้¹⁴⁶ ภายหลังจากที่บิดามารดาให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม อำนวยการติดต่อรวมถึงอำนาจปกครองบุตรของบิดามารดาโดยกำเนิดจะสิ้นสุดทันที หรือในกรณีที่บิดามารดาโดยกำเนิดได้มอบเด็กให้สำนักงานสวัสดิภาพผู้เยาว์เป็นผู้ดูแลแทนบิดามารดาโดยกำเนิด กฎหมายบัญญัติให้สำนักงานสวัสดิภาพผู้เยาว์เป็นหน่วยงานที่ใช้อำนาจปกครองแทนบิดามารดา จนกว่าจะมีการรับบุตรบุญธรรม แต่อย่างไรก็ตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้จะไม่นำมาใช้บังคับกับ 1) บิดาหรือมารดาโดยกำเนิดได้ใช้อำนาจปกครองบุตรเพียงลำพัง¹⁴⁷ 2) การรับบุตรที่เกิดจากคู่สมรสของตนเป็นบุตรบุญธรรม¹⁴⁸ บุตรบุญธรรมจะไม่ถูกตัดความสัมพันธ์กับบิดาหรือมารดาโดยกำเนิดที่เป็นคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลครอบครัวในการออกคำสั่งเปลี่ยนอำนาจการปกครองบุตรไปยังผู้รับบุตรบุญธรรม และคำสั่งดังกล่าวต้องไม่กระทบต่อผลประโยชน์ของบุตรเป็นสำคัญ¹⁴⁹

¹⁴³ German civil code 1741 (2) BGB (2002).

¹⁴⁴ German civil code 1743 BGB (2002).

¹⁴⁵ German civil code 1744 BGB (2002).

¹⁴⁶ German civil code 1747 (2) BGB (2002).

¹⁴⁷ German civil code 1751 (1) BGB (2002).

¹⁴⁸ German civil code 1751 (2) BGB (2002).

¹⁴⁹ German civil code 1751 (3) BGB (2002).

ผู้รับบุตรบุญธรรมมีหน้าที่จ่ายค่าเลี้ยงดูให้แก่บุตรบุญธรรมก่อนที่ญาติหรือบิดามารดาให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม หากคู่สมรสประสงค์จะรับบุตรที่เกิดจากคู่สมรสของตนเป็นบุตรบุญธรรมย่อมมีหน้าที่ต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่บุตรบุญธรรมก่อนที่ญาติหรือบิดามารดาให้ความยินยอมการรับบุตรบุญธรรมด้วยเช่นกัน¹⁵⁰

3.2.1.2 ผลของการรับบุตรบุญธรรม

เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมและคู่สมรสรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน บุตรบุญธรรมจะมีฐานะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมอำนาจการปกครองบุตรให้คู่สมรสมีอำนาจปกครองร่วมกัน¹⁵¹ การรับบุคคลอื่นที่บรรลุนิติภาวะเป็นบุตรบุญธรรมจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด บุตรบุญธรรมจะมีฐานะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม¹⁵² การรับบุตรบุญธรรมดังกล่าวจะต้องไม่ขัดหรือลบล้างสิทธิใดๆ ที่บุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมพึงมี ศาลครอบครัวจึงจะมีคำสั่งให้มีการรับบุตรบุญธรรมได้¹⁵³

3.2.1.3 สิทธิของบุตรบุญธรรม

1) สิทธิที่จะร้องขอต่อศาลครอบครัวให้ปกป้องผลประโยชน์ของตนภายหลังจากการรับบุตรบุญธรรม หากการรับบุตรบุญธรรมเป็นการลบล้างหรือขัดแย้งต่อสิทธิทางกฎหมายของบุตรบุญธรรม หรือในกรณีที่คาดว่าผลประโยชน์ในทรัพย์สินของบุตรบุญธรรมจะถูกคุกคาม¹⁵⁴

2) สิทธิที่จะให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม ในการรับบุตรบุญธรรมนอกจากบิดามารดาโดยกำเนิดจะเป็นผู้ให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม บุตรผู้เยาว์ก็มีสิทธิที่จะให้ความยินยอมหรือไม่ให้ความยินยอม การยินยอมของบุตรผู้เยาว์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรับบุตรบุญธรรม กล่าวคือบุตรผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์และไม่สามารถทำนิติกรรมได้ กฎหมายบัญญัติให้ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้ให้ความยินยอมแทนบุตรผู้เยาว์ การให้ความยินยอมในกรณีที่บิดามารดาโดยกำเนิดและบุตรผู้เยาว์มีเชื้อชาติต่างกัน การยินยอมต้องได้รับอนุญาตจากศาลครอบครัวก่อน¹⁵⁵

¹⁵⁰ German civil code 1751 (4) BGB (2002).

¹⁵¹ German civil code 1754 BGB (2002).

¹⁵² German civil code 1767 (1) BGB (2002).

¹⁵³ German civil code 1769 BGB (2002).

¹⁵⁴ German civil code 1745 BGB (2002).

¹⁵⁵ German civil code 1746 (1) BGB (2002).

3) สิทธิในการใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม¹⁵⁶ การเปลี่ยนชื่อและชื่อสกุลของเด็กสามารถทำได้เมื่อคู่สมรสให้ความยินยอมก่อนที่ศาลครอบครัวจะมีคำสั่งในการรับบุตรบุญธรรม¹⁵⁷ อนึ่ง หากบุตรบุญธรรมมีชื่อสกุลเดิมอยู่แล้วและในเวลาต่อมาบุตรบุญธรรมได้รับชื่อสกุลใหม่ กฎหมายกำหนดให้บุตรบุญธรรมใช้ชื่อสกุลที่มีผลประโยชน์ในทางกฎหมายมากที่สุด¹⁵⁸

4) สิทธิในการรับมรดก กฎหมายกำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม¹⁵⁹ แต่บุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด เนื่องจากถูกตัดขาดความสัมพันธ์ภายหลังที่มีการรับบุตรบุญธรรม เว้นแต่บิดามารดาโดยกำเนิดจะยกทรัพย์สินให้บุตรของตนโดยทางพินัยกรรม¹⁶⁰

5) สิทธิในการห้ามเปิดเผยข้อมูลการรับบุตรบุญธรรมและการห้ามบุคคลภายนอกซักถาม ทั้งผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมหากมีความประสงค์ที่จะสงวน ไม่เปิดเผยข้อมูลการรับบุตรบุญธรรม หรือการซักถามจากบุคคลภายนอกโดยปราศจากความยินยอมของผู้รับบุตรบุญธรรม และบุตรบุญธรรม นอกจากจะมีเหตุผลจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะก็ให้กระทำได้¹⁶¹

6) สิทธิที่จะร้องขอต่อศาลให้มีการเลิกรับบุตรบุญธรรม กรณีการรับบุตรบุญธรรมเป็นการขัดผลประโยชน์อย่างร้ายแรง กล่าวคือ เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมที่ เป็นผู้เยาว์ และการรับบุตรบุญธรรมนั้นขัดกับผลประโยชน์อย่างร้ายแรงของบุตรบุญธรรมที่ เป็นผู้เยาว์ บุตรบุญธรรมมีสิทธิร้องขอต่อศาลครอบครัวเพื่อปกป้องการขัดผลประโยชน์ จากนั้นศาลครอบครัวจะมีคำสั่งให้ยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมเป็นผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมที่ เป็นผู้เยาว์สิ้นสุดลง¹⁶²

¹⁵⁶ German civil code 1757 (1) BGB (2002).

¹⁵⁷ German civil code 1757 (3) BGB (2002).

¹⁵⁸ German civil code 1758 (2) BGB (2002).

¹⁵⁹ Kobras, Schweizer. (2014). *Inheritance Law in Germany and Australia (NSW)*. (Online). Available: [http://www.schweizer.com.au/articles/Inheritance_Law_in_Germany_&_Australia_\(sk00108020\).pdf](http://www.schweizer.com.au/articles/Inheritance_Law_in_Germany_&_Australia_(sk00108020).pdf). [2014, April 23].

¹⁶⁰ Wills & Probate Basics by Lawyers.com. (2014). *Dying Without a Will: Adopted Children*. (Online). Available: <http://www.wills-probate.lawyers.com/wills-probate/dying-without-a-will-adopted-children.html>. [2014, April 23].

¹⁶¹ German civil code 1758 (1) BGB (2002).

¹⁶² German civil code 1763 BGB (2002).

อนึ่งผู้รับบุตรบุญธรรมรับบุตรบุญธรรมที่บรรลุนิติภาวะจะร้องขอต่อศาลครอบครัว เพื่อให้ยกเลิกการรับบุตรบุญธรรม โดยไม่ต้องนำเหตุแห่งการขัดกับผลประโยชน์อย่างร้ายแรงของบุตรบุญธรรมมาประกอบการพิจารณา¹⁶³

7) สิทธิของบุตรบุญธรรมที่มีอยู่ก่อนการรับบุตรบุญธรรม จะไม่ถูกระงับกระเทือนความสัมพันธ์ภายหลังจากการรับบุตรบุญธรรม กล่าวคือก่อนที่จะมีการรับบุตรบุญธรรม บรรดาสิทธิและหน้าที่ของบุตรบุญธรรมที่มีต่อญาติหรือบุตรของบุตรบุญธรรม จะไม่ถูกระงับกระเทือนอันเนื่องมาจากการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมเดิมมีสิทธิและหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อบุตรของตนหรือญาติของตนอย่างไร ก็พึงปฏิบัติตามนั้นทุกประการ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอย่างอื่น¹⁶⁴

8) สิทธิที่จะได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม ถือเป็นหน้าที่ของผู้รับบุตรบุญธรรมที่ต้องให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่บุตรบุญธรรม หากผู้รับบุตรบุญธรรมไม่ทำหน้าที่ดังกล่าว บุตรบุญธรรมมีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรมได้ตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด และนอกจากผู้รับบุตรบุญธรรมมีหน้าที่ให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่บุตรบุญธรรมแล้ว บุตรของบุตรบุญธรรมก็มีสิทธิที่จะได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรมด้วย¹⁶⁵

9) สิทธิที่จะได้รับสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายสัญชาติเยอรมัน Nationality Act มาตรา 6 บัญญัติว่า ประชาชนชาวเยอรมันรับบุคคลต่างสัญชาติเป็นบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะได้สัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ทั้งนี้ให้ใช้บังคับกับบุตรบุญธรรมที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์เท่านั้น¹⁶⁶

10) สิทธิในการเลิกรับบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน แบ่งออกเป็นการเลิกรับบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์ และการเลิกรับบุตรบุญธรรมที่บรรลุนิติภาวะ ดังนี้

(1) การเลิกรับบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์¹⁶⁷ กฎหมายให้นำมาตรา 1760¹⁶⁸ และมาตรา 1763¹⁶⁹ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาพิจารณาถึงเหตุในการขอเลิกรับบุตรบุญธรรม

¹⁶³ German civil code 1771 BGB (2002).

¹⁶⁴ German civil code 1770 (2) BGB (2002).

¹⁶⁵ German civil code 1770 (3) BGB (2002).

¹⁶⁶ Nationality Act Section 6 A child who is below eighteen years of age at the time of application for adoption shall acquire citizenship as a result of valid adoption by a German under German law. The acquisition of citizenship shall extend to the child's descendants.

¹⁶⁷ German civil code 1759 BGB (2002).

¹⁶⁸ German civil code 1760 BGB (2002).

ดังนี้ มาตรา 1760 เหตุขึ้นฟ้องต่อศาลครอบครัวเพื่อเลิกการรับบุตรบุญธรรม หากบุตรบุญธรรมหรือบิดามารดาโดยกำเนิดพิสูจน์ได้ว่า 1) มีการรับบุตรบุญธรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ การรับบุตรบุญธรรมที่ไม่ได้รับความยินยอมจากเด็กที่จะมาเป็นบุตรบุญธรรม หรือไม่ได้รับความยินยอมจากบิดามารดาโดยกำเนิดของเด็ก 2) ความยินยอมซึ่งไม่มีผลในทางกฎหมาย กล่าวคือ ผู้ให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม เช่น เด็ก บิดามารดาโดยกำเนิดถูกข่มขู่ในขณะที่ให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม หรือบุคคลที่สำคัญผิดในการรับบุตรบุญธรรม อันเป็นเหตุให้ตนยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม ในทางกฎหมายไม่ถือว่าเป็นการรับบุตรบุญธรรมที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น 3) ผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรมมีพฤติการณ์ปกปิดหรือแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อบิดามารดาโดยกำเนิดของเด็ก หากมีการรับบุตรบุญธรรมตนจะสามารถให้การดูแลบุตรบุญธรรมได้ และตนมีรายได้พอสมควรที่จะดูแลบุตรบุญธรรม จนเป็นเหตุให้บิดามารดาโดยกำเนิดยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม เช่นนี้ ถือเป็นเหตุให้ร้องขอต่อศาลเพื่อเพิกถอนการรับบุตรบุญธรรมได้

มาตรา 1763 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน การเลิกรับบุตรบุญธรรม โดยคำสั่งศาลซึ่งมาจากการขัดสิทธิของบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์ กล่าวคือศาลครอบครัวจะมีคำสั่งให้ยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมทันที ต่อเมื่อฟังได้ว่าถ้ามีการรับบุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรมแสดงพฤติการณ์อันไม่เหมาะสมในระหว่างที่มีการรับบุตรบุญธรรม ถือได้ว่าเป็นการขัดกับผลประโยชน์อย่างร้ายแรงของบุตรบุญธรรม

(2) การเลิกรับบุตรบุญธรรมที่บรรลุนิติภาวะ¹⁷⁰ กฎหมายกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมที่บรรลุนิติภาวะ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลครอบครัวเพื่อให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมโดยจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่ามีเหตุอันสมควรที่จะเลิกการรับบุตรบุญธรรม ประกอบกับนำเหตุแห่งการเลิกรับบุตรบุญธรรมตามมาตรา 1760 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ซึ่งหลักเกณฑ์นี้ให้นำมาปรับใช้ทั้งการเลิกรับบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์และการเลิกรับบุตรบุญธรรมที่บรรลุนิติภาวะ

11) สิทธิในการรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม กฎหมายกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม¹⁷¹ นอกจากนั้นประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันให้สิทธิบุตรบุญธรรมในการรับมรดก

¹⁶⁹ German civil code 1763 BGB (2002).

¹⁷⁰ German civil code 1771 BGB (2002).

¹⁷¹ German civil code 1754 BGB (2002). Effect of adoption

“(1) If a married couple adopt a child or if a spouse adopts a child of the other spouse, the child attains the legal position of a child of both the spouses.

แทนที่ของผู้รับบุตรบุญธรรม เช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม เนื่องจากบุตรบุญธรรมมีสิทธิและหน้าที่เสมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายทุกประการ¹⁷²

3.2.2 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส

การรับบุตรบุญธรรมในสาธารณรัฐฝรั่งเศสเริ่มเป็นที่รู้จักในช่วงที่มีการปฏิวัติครั้งใหญ่ในปี ค.ศ. 1789 ได้มีการรับหลักกฎหมายเรื่องบุตรบุญธรรมโดยคัดลอกแบบมาจากกฎหมายโรมัน ต่อมามีการร่างประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสโดยใช้เวลาเพียงแค่มิถึง 4 เดือนเท่านั้น และเนื่องด้วยการร่างประมวลกฎหมายที่ใช้เวลาเพียงสั้นๆ เท่านั้นทำให้คณะกรรมการร่างกฎหมายไม่อาจจะร่างกฎหมายที่ได้มาจากการคิดค้นด้วยตนเอง จึงทำการคัดเลือกกฎหมายเก่าที่ดีที่สุดมาบังคับใช้ ช่วงประมาณปี ค.ศ. 1799 บัญญัติเรื่องบุตรบุญธรรมไว้ในประมวลกฎหมายนี้แต่ถูกคัดค้านจึงตกไป

ในที่สุดกฎหมายการรับบุตรบุญธรรมได้บัญญัติในรูปของสัญญาระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมก็ได้รับความเห็นชอบและประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 21 มีนาคม ค.ศ. 1804 สาธารณรัฐฝรั่งเศสใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรเช่นเดียวกับประเทศไทย ดังนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัวของประเทศไทย จึงมีบางส่วนคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส เช่น การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีลักษณะคล้ายคลึงกับการรับบุตรบุญธรรมของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง การจัดลำดับทายาทในการรับมรดกของสาธารณรัฐฝรั่งเศสก็มีลักษณะใกล้เคียงกับประเทศไทย สิทธิของบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสจะมีส่วนได้รับสิทธิมากหรือน้อยกว่าสิทธิของบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมเป็นสำคัญ ภายใต้หลักประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส การรับบุตรบุญธรรมต้องเป็นไปตามคำสั่งศาลเท่านั้น การรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสแบ่งเป็นสองแบบ ประกอบด้วยการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา และการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ ซึ่งแต่ละแบบมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(2) In the other cases the child attains the legal position of a child of the adoptive parent.

(3) The parental custody is held in the cases of subsection (1) by the spouses jointly, and in the cases of subsection (2) by the adoptive parent”.

¹⁷² German civil code 1924BGB (2002). Heirs on intestacy of the first degree

“(3) If a descendant is no longer living at the time of the devolution of an inheritance, the descendants related to the deceased through him take his place (succession per stirpes). (4) Children inherit in equal shares.”

3.2.2.1 คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

1) การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา (L'adoption simple) เป็นรูปแบบการรับบุตรบุญธรรมแบบดั้งเดิมมีลักษณะคล้ายคลึงกับการรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทย บุตรบุญธรรมยังมีสิทธิและหน้าที่ต่อครอบครัวโดยกำเนิดเช่นเดิม โดยจะต้องมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูระหว่างกัน บุตรบุญธรรมมีสิทธิเสมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม ในส่วนอำนาจปกครองให้โอนอำนาจปกครองจากบิดามารดาเดิมไปยังผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมจึงมีฐานะเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤตินั้นไม่เหมาะสมหรือบกพร่องต่อหน้าที่ในฐานะของตนต่ออีกฝ่ายหนึ่งอย่างร้ายแรง ฝ่ายที่ได้รับความสะดวกสามารถยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้¹⁷³ การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาคือเป็นการเพิ่มความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก และบุคคลภายนอกในที่นี้หมายถึงผู้รับบุตรบุญธรรมนั่นเอง ถือได้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเหลือและปกป้องผู้เยาว์ที่จะได้รับการเลี้ยงดูจากบุคคลภายนอกด้วยการสร้างสถานะทางกฎหมายให้กับบุคคลทั้งสามฝ่ายซึ่งประกอบด้วย ผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมและบิดามารดาโดยกำเนิด¹⁷⁴

การรับบุตรบุญธรรมประเภทนี้กฎหมายกำหนดให้นำหลักการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์มาใช้บังคับในเรื่องอายุของผู้รับบุตรบุญธรรม อายุที่ต้องห่างกันระหว่างบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรม ความยินยอมของคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรมและความยินยอมของบิดามารดา ตามหลักการจะเป็นบุตรบุญธรรมได้นั้นต้องเป็นบุตรบุญธรรมของผู้รับบุตรบุญธรรมเพียงคนเดียว ยกเว้นการเป็นบุตรบุญธรรมร่วมของคู่สมรส การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 28 ปีบริบูรณ์ ได้มีการสมรสมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีและต้องไม่ได้แยกกันอยู่กับคู่สมรส¹⁷⁵ ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมกฎหมายไม่ได้จำกัดอายุ เพียงแต่กำหนดว่าผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุมากกว่าบุตรบุญธรรมอย่างน้อย 15 ปี ผู้รับบุตรบุญธรรมจะรับบุตรบุญธรรมเพียงลำพังคนเดียว หรือรับบุตรบุญธรรมร่วมกับคู่สมรสก็ได้¹⁷⁶ หากผู้รับบุตรบุญธรรมมีผู้สืบสันดานอยู่ก่อนแล้วศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรมต่อเมื่อการรับบุตรบุญธรรมจะไม่เป็น

¹⁷³ Art 370 (Act n° 96-604 of 5 July, 1996) The French Civil Code.

¹⁷⁴ เอมผกา เตชะอภัยคุณ. (2553). *อำนาจปกครองบุตรกับบิดามารดาเลี้ยง ศึกษากรณีของกฎหมายไทยและกฎหมายฝรั่งเศส*. ในโอกาสอายุครบ 60 ปี ศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กัมพูศิริ. หน้า 68.

¹⁷⁵ The French Civil Code. Art 343 (Act n° 96-604 of 5 July, 1996).

¹⁷⁶ The French Civil Code. Art 346.

การทำลายสถานะครอบครัวเดิมของผู้รับบุตรบุญธรรม¹⁷⁷ และการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา นี้จะไม่นำเรื่องหลักเกณฑ์การรับบุตรที่เกิดจากคู่สมรสตนเป็นบุตรบุญธรรมมาใช้กับการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา¹⁷⁸ ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสจำกัดเฉพาะการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์เท่านั้น

2) การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ (L'adoption plénière) เป็นการรับบุตรบุญธรรมที่ต้องการให้ผู้รับบุตรบุญธรรมเข้ามาแทนที่บิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรอย่างแท้จริง¹⁷⁹ มีผลให้บุตรบุญธรรมตัดขาดความสัมพันธ์กับครอบครัวโดยกำเนิดอย่างสิ้นเชิง¹⁸⁰ เนื่องจากการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์นี้ไม่อาจยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้¹⁸¹ จึงจำเป็นต้องกำหนดเงื่อนไขของการรับบุตรบุญธรรมอย่างเข้มงวด อันจะส่งผลต่อเด็กที่จะไปเป็นบุตรบุญธรรมของผู้รับบุตรบุญธรรมตลอดชีวิตของการรับบุตรบุญธรรม

เงื่อนไขการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ จึงกำหนดให้ผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรมจะต้องสมรสมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือคู่สมรสแต่ละฝ่ายต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 28 ปีบริบูรณ์และต้องอยู่กินร่วมกัน¹⁸² ยกเว้นกรณีการรับบุตรที่เกิดจากคู่สมรสเป็นบุตรบุญธรรม กรณีนี้ไม่จำเป็นต้องมีอายุตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด¹⁸³ กฎหมายไม่ห้ามหากผู้รับบุตรบุญธรรมจะมีสถานะเป็นคนโสด แต่ต้องมีอายุตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตามในกรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมมีคู่สมรส การรับบุตรบุญธรรมต้องขอความยินยอมจากคู่สมรสก่อน¹⁸⁴ ผู้รับบุตรบุญธรรมจะต้องมีอายุมากกว่าบุตรบุญธรรมอย่างน้อย 15 ปี หากบุตรบุญธรรมนั้นเป็นบุตรที่เกิดจากคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมจะต้องมีอายุมากกว่าบุตรบุญธรรมอย่างน้อย 10 ปี¹⁸⁵ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดช่องว่างของอายุเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในฐานะทายาทระหว่างบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรม แต่อย่างไรก็ดีศาลอาจใช้ดุลยพินิจลดจำนวนอายุดังกล่าวได้ตามที่เห็นสมควร

¹⁷⁷ Colombet, Glaude. La Famille. 3E Edition (France Universitaire de France. 1994). p.207. อ้างถึงใน อาจารย์ มีอินทร์เกิด. อ้างแล้ว. หน้า 66.

¹⁷⁸ Art 345-1 (Act n° 96-604 of 5 July. 1996) The French Civil Code.

¹⁷⁹ เอมพกา เตชะอภัยคุณ. อ้างแล้ว. หน้า 65.

¹⁸⁰ The French Civil Code. Art 356.

¹⁸¹ The French Civil Code. Art 359.

¹⁸² The French Civil Code. Art 343.

¹⁸³ The French Civil Code. Art 343-2.

¹⁸⁴ The French Civil Code. Art 343-1 (Act n° 96-604 of 5 July. 1996).

¹⁸⁵ The French Civil Code. Art 344.

สำหรับผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมนั้น กฎหมายกำหนดให้ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมได้ต้องมีอายุไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ และได้เคยอาศัยอยู่กับครอบครัวของผู้รับบุตรบุญธรรมมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน¹⁸⁶ ยกเว้นในกรณีที่บุตรบุญธรรมถูกรับเข้ามาในครอบครัวหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรมมาก่อนที่จะมีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์¹⁸⁷ และการรับบุตรบุญธรรมต้องได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากบิดามารดาโดยกำเนิด เมื่อบิดามารดาโดยกำเนิดให้การยินยอมแล้วก็อาจเพิกถอนความยินยอมได้ภายใน 2 เดือนนับแต่วันที่ให้การยินยอม¹⁸⁸

หากผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมมีอายุมากกว่า 13 ปีบริบูรณ์จะต้องให้ผู้เยาว์ยินยอมในการเป็นบุตรบุญธรรมด้วย¹⁸⁹

โดยหลักการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ บุตรบุญธรรมจะถูกตัดขาดความสัมพันธ์กับบิดามารดาโดยกำเนิด ทำให้ผู้เยาว์มีสถานะเทียบเท่ากับเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมโดยแท้จริง ผู้รับบุตรบุญธรรมจึงเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเหนือตัวผู้เยาว์อย่างเต็มที่ ต่อมาในปี ค.ศ. 1976¹⁹⁰ ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมเพื่อใช้กับกรณีการรับบุตรที่เกิดจากคู่สมรสตนเป็นบุตรบุญธรรมกล่าวคือ จะไม่ตัดความสัมพันธ์กับบิดาหรือมารดาโดยกำเนิดซึ่งเป็นคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรมและความสัมพันธ์กับครอบครัวโดยกำเนิด จะมีผลให้เป็นการรับบุตรบุญธรรมโดยคู่สมรสทั้งสองฝ่าย ผู้รับบุตรบุญธรรมและคู่สมรสที่เป็นบิดาหรือมารดาโดยกำเนิดของผู้เยาว์เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองร่วมกัน¹⁹¹ เหตุผลสำคัญที่มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายไม่ต้องการให้บุตรที่เกิดจากคู่สมรสต้องถูกตัดขาดจากครอบครัวเดิมและเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก¹⁹² ซึ่งกำหนดหลักการสำคัญคุ้มครองสิทธิของเด็กให้คงความสัมพันธ์ตามสายโลหิตระหว่างครอบครัวของเด็กกับบิดาหรือมารดาเดิมต่อไป

¹⁸⁶ The French Civil Code. Art 345.

¹⁸⁷ ไพโรจน์ กัมพูศิริ. (2555). *รวมบทความกฎหมายลักษณะครอบครัว* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 242.

¹⁸⁸ The French Civil Code. (2004). Art 348-3.

¹⁸⁹ The French Civil Code. (2004). Art 345.

¹⁹⁰ Act n^o 76-1179 of 22 Dec. 1976.

¹⁹¹ Art 356 The French Civil Code.(2004).

¹⁹² อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก Convention on the Rights of the Child. (CRC) หมวด 5 การรับรองและผลของการรับบุตรบุญธรรม ข้อ 27 “1. ในกรณีที่การรับบุตรบุญธรรมซึ่งอนุญาติในรัฐกำเนิดไม่มีผลให้นิติสัมพันธ์กับบิดามารดาและบุตรซึ่งมีอยู่ก่อนสิ้นสุด การดังกล่าวอาจถูกเปลี่ยนเป็นการรับบุตรบุญธรรมซึ่งมีผลเช่นนั้น ในรัฐผู้รับซึ่งรับรองการรับบุตรบุญธรรมตามอนุสัญญานี้ได้

ก. หากกฎหมายของรัฐผู้รับยอมเช่นนั้น และ

3.2.2.2 ผลของการรับบุตรบุญธรรม

1) การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา กฎหมายกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม และบุตรบุญธรรมมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูผู้รับบุตรบุญธรรมด้วยเช่นกัน¹⁹³ บิดามารดาโดยกำเนิดจะไม่มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ เว้นแต่กรณีผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อาจทำหน้าที่ดังกล่าวได้¹⁹⁴ เนื่องจากการรับบุตรบุญธรรมโดยวิธีนี้บุตรบุญธรรมไม่ได้ตัดขาดจากครอบครัวเดิมของตน แต่บิดามารดาเดิมจะหมดอำนาจปกครองเหนือตัวผู้เยาว์ คงเหลือเพียงสิทธิที่จะเยี่ยมเยียนบุตรผู้เยาว์เท่านั้น¹⁹⁵ บุตรบุญธรรมมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรมต่อจากชื่อสกุลเดิมของตน และผู้รับบุตรบุญธรรมจะร้องขอต่อศาลให้บุตรบุญธรรมเปลี่ยนชื่อสกุลใหม่ได้¹⁹⁶ นอกจากสิทธิดังกล่าวแล้วบุตรบุญธรรมยังมีสิทธิในการรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด และมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในฐานะผู้สืบสันดาน ในกรณีที่บุตรบุญธรรมถึงแก่ความตายและไม่มีผู้สืบสันดานรวมทั้งไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ บรรดาทรัพย์สินที่ได้รับจากผู้รับบุตรบุญธรรมหรือได้รับจากบิดามารดาโดยกำเนิด กฎหมายบัญญัติให้ส่งคืนแก่ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือให้แก่บิดามารดาโดยกำเนิดแล้วแต่กรณี¹⁹⁷ เมื่อส่งคืนไปแล้วหากทรัพย์สินยังเหลืออยู่ซึ่งเป็นทรัพย์สินมรดกให้ทำการแบ่งเป็นสัดส่วนอย่างละครึ่งให้แก่ผู้รับบุตรบุญธรรมและบิดามารดาโดยกำเนิด แต่ทั้งนี้ต้องไม่ทำให้เสื่อมเสียสิทธิคู่สมรสของบุตรบุญธรรม¹⁹⁸

ข. หากความยินยอมซึ่งระบุในข้อ 4 อนุ ค. และง. ได้ให้ไว้แล้ว หรือได้ให้ต่อมาเพื่อความมุ่งหมายของการรับบุตรบุญธรรมนั้น”.

¹⁹³ The French Civil Code. Art 367 “...The obligation of maintenance continues to exist between the adoptee and his father and mother.”

¹⁹⁴ The French Civil Code. Art 367 “...However, the father and mother of the adoptee are bound to provide maintenance to him only where he cannot obtain it from the adopter”.

¹⁹⁵ เอมศกา เตชะอภัยคุณ. อ้างแล้ว. หน้า 70.

¹⁹⁶ The French Civil Code. Art 363 (Act n^o 93-22 of 8 Jan. 1993).

¹⁹⁷ The French Civil Code. Art 368-1 “...Where an adoptee dies without descendants, property given by the adopter or received through succession from him shall return to the adopter or his descendants, where it still exists in kind at the time of the death of the adoptee, on condition to contribute to debts and subject to the vested rights of third parties. Property received gratuitously by the adoptee from his father and mother shall return likewise to the latter or to their descendants”.

¹⁹⁸ The French Civil Code. Art 368-1 “...The surplus of property of an adoptee shall be divided in halves between the family of origin and the adopter's family, without prejudice to the rights of the spouse on the whole of the succession”.

2) การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ บุตรบุญธรรมจะถูกตัดขาดจากครอบครัว โดยกำเนิดอย่างสิ้นเชิง เป็นผลให้บุตรบุญธรรมขาดสิทธิในค่าอุปการะเลี้ยงดู การรับมรดกและการใช้ชื่อสกุลเดิมของครอบครัว โดยกำเนิด บุตรบุญธรรมมีฐานะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมย่อมมีสิทธิและหน้าที่เทียบเท่าบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม

เนื่องจากการรับบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ประกอบด้วย การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา และการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ กฎหมายได้บัญญัติให้นำหลักเกณฑ์การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์มาใช้ในการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา การรับบุตรบุญธรรมทั้งสองรูปแบบมีความแตกต่างกันพอสรุปได้ ดังนี้

(1) การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา กฎหมายบัญญัติให้ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือบุตรบุญธรรมบอกเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้ ซึ่งต่างจากการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมแล้วไม่อาจขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้

(2) การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา บุตรบุญธรรมและบิดามารดาโดยกำเนิดต่างมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูต่อกัน ซึ่งต่างจากการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ที่กำหนดให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับบิดามารดาโดยกำเนิดสิ้นสุดลง ดังนั้นบิดามารดาโดยกำเนิดจึงไม่มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรที่ไปเป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น และบุตรบุญธรรมก็ไม่มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาโดยกำเนิดเช่นเดียวกัน

(3) กฎหมายบัญญัติไม่นำเรื่องบุตรที่เกิดจากคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรมมาบังคับใช้ในการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา เนื่องจากการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา บิดามารดาโดยกำเนิดยังคงมีความสัมพันธ์กับบุตรที่ถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมเช่นเดิม ซึ่งกฎหมายกำหนดให้เฉพาะการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์เท่านั้นที่มีหลักเกณฑ์เฉพาะเป็นพิเศษ

(4) การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิดและมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม ซึ่งต่างจากการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ที่บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในฐานะผู้สืบสันดาน ในส่วนมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิดบุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับมรดกแต่อย่างใด

(5) การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา กฎหมายบัญญัติว่าหากบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตายโดยไม่มีผู้สืบสันดาน ทรัพย์มรดกที่มีอยู่ให้นำไปคืนแก่ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือบิดามารดาโดยกำเนิด และหากมีทรัพย์มรดกเหลืออยู่ให้นำไปแบ่งสัดส่วนคนละครึ่งระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบิดามารดาโดยกำเนิด ซึ่งต่างจากการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ ทรัพย์มรดกที่มีอยู่ให้ตกทอดไปยังผู้รับบุตรบุญธรรมแต่เพียงผู้เดียว

(6) การขอเลิกรับบุตรบุญธรรม การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา ผู้รับบุตรบุญธรรมสามารถบอกเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้ บุตรยังคงมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาโดยกำเนิด กฎหมายจึงต้องบัญญัติสิทธิของแต่ละฝ่ายให้เกิดความเสมอภาคกันทั้งกับตัวบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมและบิดามารดาโดยกำเนิด ทำให้บุตรบุญธรรมและบิดามารดาโดยกำเนิดต่างฝ่ายต่างมีสิทธิรับมรดกด้วยกัน ซึ่งแตกต่างไปจากการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อาจบอกเลิกได้ ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับบิดามารดาโดยกำเนิดจะถูกตัดขาดอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น บิดามารดาโดยกำเนิดจะไม่มีสิทธิใดๆ ในกองมรดกของบุตร และบุตรก็ไม่มีสิทธิใดๆ ในกองมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิดเช่นกัน

3.2.2.3 สิทธิของบุตรบุญธรรม

เนื่องจากสาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดรูปแบบการรับบุตรบุญธรรมเป็นการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา และการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ ฉะนั้นการกำหนดคุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม รวมถึงผลของการรับบุตรบุญธรรม ย่อมมีความแตกต่างระหว่างกันอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากสาธารณรัฐฝรั่งเศสมุ่งเน้นถึงขั้นตอน เงื่อนไข และคุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นสำคัญ แต่สิทธิของบุตรบุญธรรมภายหลังที่มีการรับบุตรบุญธรรม ทั้งการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาและการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์กลับมีความเหมือนและคล้ายคลึงกัน ดังนี้

1) สิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน บุตรบุญธรรมมีสิทธิที่จะดำเนินการด้านต่างๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของตนเองได้ ถ้าบุตรบุญธรรมยังเป็นผู้เยาว์ในด้านการจัดการทรัพย์สินให้เป็นหน้าที่ผู้รับบุตรบุญธรรมในการจัดการทรัพย์สินของบุตรบุญธรรม

2) สิทธิทางด้านภาษีอากรในการหักลดหย่อนภาษี กล่าวคือเมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมจะได้รับการหักลดหย่อนภาษี เพื่อเป็นการช่วยเหลือและแบ่งเบาภาระของผู้รับบุตรบุญธรรม ถือเป็นสิทธิทางอ้อมในการรับบุตรบุญธรรม

3) สิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม การอุปการะเลี้ยงดู หมายถึง การให้ความช่วยเหลือในสิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีพ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมจนกว่าบุตรบุญธรรมจะบรรลุนิติภาวะ รวมไปถึงการให้การศึกษาเล่าเรียน

4) สิทธิได้รับสัญชาติฝรั่งเศสหากผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นชาวฝรั่งเศส¹⁹⁹

¹⁹⁹ Center for adoption policy. (2014). *Overview of French Adoption Law*. (Online). Available: <http://www.adoptionpolicy.org/pdf/eu-france.pdf>. [2014, April 29].

5) สิทธิในการรับมรดก เนื่องจากบุตรบุญธรรมถูกตัดขาดจากครอบครัวโดยกำเนิด ทำให้บุตรบุญธรรมหมดสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด ในทำนองเดียวกันบิดามารดาโดยกำเนิดก็ไม่มีสิทธิได้รับมรดกของบุตรบุญธรรมแต่ประการใด บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในฐานะผู้สืบสันดาน เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมมีฐานะเป็นบิดามารดาของบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมจึงมีสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้เช่นกัน

6) สิทธิในการรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม กฎหมายกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิและหน้าที่เสมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม เป็นการเปิดโอกาสให้แก่ทายาทโดยธรรมเข้ารับมรดกของผู้ที่ถึงแก่ความตายโดยไม่คำนึงถึงหลักสายโลหิต หากทายาทโดยธรรมมีผู้สืบสันดานรวมทั้งบุตรบุญธรรมและได้ถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดก ผู้สืบสันดานรวมทั้งบุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกแทนที่ทายาทโดยธรรม ทั้งนี้เนื่องจากบุตรบุญธรรมและผู้สืบสันดานซึ่งอยู่ในฐานะบุตรชอบด้วยกฎหมายของทายาทโดยธรรมจะได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน จึงทำให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม²⁰⁰

3.2.3 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งสวิส

ประมวลกฎหมายแพ่งสวิสเป็นประมวลกฎหมายแพ่งแห่งสมาพันธรัฐสวิส ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1907 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1912 มาจวบจนปัจจุบัน Swiss Civil Code of 10 December (1907) กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขการรับบุตรบุญธรรมดังนี้

3.2.3.1 คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

ผู้รับบุตรบุญธรรมจะต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 35 ปีบริบูรณ์ จะเป็นบุคคลที่มีสถานภาพโสดหรือสมรสก็ได้²⁰¹ ซึ่งอาจเป็นการรับบุตรบุญธรรมฝ่ายเดียวหรือเป็นการรับบุตรบุญธรรมของคู่สมรสรวมกันก็ได้ การรับบุตรบุญธรรมของคู่สมรสรวมนั้น คู่สมรสต้องทำการสมรสและอยู่ร่วมกันมาเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 5 ปี แต่ถ้าคู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีอายุเกินกว่า 35 ปีขึ้นไป ระยะเวลาการสมรสอาจจะน้อยกว่า 5 ปีก็ได้²⁰² ผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุมากกว่าผู้ที่จะเป็น

²⁰⁰ The French Civil Code. Art 368

“An adoptee and his descendants have, in the family of the adopter, the rights to succession provided for in Book III, Title I, Chapter III.

The adoptee and his descendants do not have, however, the status of compulsory heirs with regard to the ascendants of the adopter”.

²⁰¹ Adoption by a single person Swiss Civil Code. Art 264b.

²⁰² Joint adoption Swiss Civil Code. Art 264a.

บุตรบุญธรรมอย่างน้อย 16 ปี²⁰³ กฎหมายไม่ได้กำหนดคุณสมบัติเรื่องอายุของบุตรบุญธรรม แต่ประการใด คงกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมมีอายุต่างกันอย่างน้อย 16 ปีเท่านั้น

การให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม หากมีการรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม จะต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาของผู้เยาว์ซึ่งจะให้ความยินยอมด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษรต่อหน่วยงานคุ้มครองเด็ก ทั้งนี้บิดามารดาของผู้เยาว์จะให้ความยินยอมก่อนที่มีการรับบุตรบุญธรรมก็ได้ หากผู้รับบุตรบุญธรรมมีเจตนาแต่แรกที่จะรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม²⁰⁴ แต่ทั้งนี้บิดามารดาจะให้ความยินยอมในขณะที่บุตรมีอายุไม่ครบ 6 สัปดาห์ไม่ได้ หากบิดามารดาให้ความยินยอมโดยฝ่าฝืนก่อนผู้เยาว์อายุครบ 6 สัปดาห์ ก็ให้เพิกถอนความยินยอมดังกล่าวได้ ภายใน 6 สัปดาห์หลังจากที่บุตรเกิด กฎหมายให้โอกาสบิดามารดาทำการยินยอมใหม่อีกครั้งเมื่อพ้นระยะ 6 สัปดาห์หลังจากที่บุตรเกิด ความยินยอมดังกล่าวจึงมีผลบังคับตามกฎหมาย²⁰⁵ บุตรบุญธรรม หากมีอายุตั้งแต่ 12 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปต้องแสดงเจตนายินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร²⁰⁶

บุคคลที่อาจถูกรับเป็นบุตรบุญธรรม²⁰⁷ ได้แก่

- 1) ผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรมได้ดูแลผู้ที่มีความทุกข์ทรมานจากความพิการทางร่างกายหรือจิตใจ เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 5 ปี
- 2) ผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรมได้อุปการะเลี้ยงดูผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ตั้งแต่บุคคลนั้นยังเป็นผู้เยาว์เป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี
- 3) ในกรณีอันมีเหตุสมควรที่จะขอรับบุตรบุญธรรมได้ และผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมได้อาศัยอยู่กับผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรมเป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี

หลักเกณฑ์การยื่นคำขอรับบุตรบุญธรรม การรับบุตรบุญธรรมนั้นให้ผู้ที่จะขอรับบุตรบุญธรรมยื่นคำขอรับบุตรบุญธรรมต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามภูมิลำเนาของผู้รับบุตรบุญธรรม โดยพนักงานเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้พิจารณาและชี้ขาดการรับบุตรบุญธรรม หากภายหลังที่ได้มีการยื่นคำขอรับบุตรบุญธรรมและผู้เยาว์ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมได้บรรลุนิติภาวะ กฎหมายให้นำบทบัญญัติการรับบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์มาใช้บังคับ โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้เยาว์จะบรรลุนิติภาวะแต่อย่างใด

²⁰³ Child's age and consent Swiss Civil Code. Art 265.

²⁰⁴ Parent's consent Swiss Civil Code. Art 265a.

²⁰⁵ Child's age and consent Swiss Civil Code. Art 265.

²⁰⁶ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิประชาชนระหว่างประเทศ. (2557). *การขอรับบุตรของคู่สมรส (ลูกเลี้ยง) เป็นบุตรบุญธรรม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.humanrights.ago.go.th>. [2557, 12 มกราคม].

²⁰⁷ Adoption of an adult Swiss Civil Code. Art 266.

อนึ่งภายหลังจากที่มีการยื่นคำขอรับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตายหรือสูญเสียความสามารถในการตัดสินใจ ก็จะไม่มีผลกระทบต่อการพิจารณาการรับบุตรบุญธรรมแต่ประการใด²⁰⁸

บรรดาคำขอรับบุตรบุญธรรมจะไม่ถูกยกขึ้นมาพิจารณาจนกว่าจะได้มีการสืบสวนข้อเท็จจริงถึงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ คุณลักษณะและสุขภาพของผู้รับบุตรบุญธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม ความเหมาะสมของการเป็นบิดามารดาบุญธรรม สถานะทางการเงิน สภาพแวดล้อมที่จิตใจ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ภูมิหลังการดูแลผู้เยาว์ และหน่วยงานของรัฐต้องตรวจสอบถึงทัศนคติการให้ความรักหรือการดูแลบุตร ซึ่งจะได้รับการพิจารณาในเวลาต่อมา²⁰⁹ ผู้รับบุตรบุญธรรมจะไม่เปิดเผยตัวตนให้บิดามารดาโดยกำเนิดของผู้เยาว์ทราบเว้นแต่จะได้รับความยินยอม²¹⁰ ถ้าการรับบุตรบุญธรรมมีข้อบกพร่องอย่างร้ายแรง การรับบุตรบุญธรรมอาจจะถูกคัดค้านโดยผู้ที่มีส่วนได้เสีย หรือโดยหน่วยงานปกครองที่บุตรบุญธรรมมีถิ่นกำเนิดหรือมีถิ่นที่อยู่²¹¹ และต้องยื่นคัดค้านภายในระยะเวลา 6 เดือน นับแต่เมื่อพบเห็นความบกพร่องอย่างร้ายแรง หรือภายใน 2 ปี นับแต่ที่มีการรับบุตรบุญธรรม²¹² แต่การคัดค้านอาจถูกยกเลิกไป ถ้าบรรดาข้อบกพร่องนั้นได้รับการแก้ไข²¹³

3.2.3.2 ผลของการรับบุตรบุญธรรม

เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะมีฐานะเสมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม ขณะเดียวกันผู้รับบุตรบุญธรรมก็มีฐานะเป็นบิดาหรือมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของบุตรบุญธรรมเช่นกัน อำนาจการปกครองบุตรตลอดจนความสัมพันธ์ของบิดามารดาโดยกำเนิดก็หมดสิ้นไปทันทีนับแต่ที่มีการรับบุตรบุญธรรม²¹⁴

²⁰⁸ Procedure Swiss Civil Code. Art 268 D.

²⁰⁹ Investigation Swiss Civil Code. Art 268a.

²¹⁰ Confidentiality of adoption information Swiss Civil Code. Art 268b.

²¹¹ Other defects Swiss Civil Code. Art 269a (1).

²¹² Challenge Swiss Civil Code. Art 269b.

²¹³ Other defects Swiss Civil Code. Art 269a (2).

²¹⁴ Effect Swiss Civil Code. Art 267 C. "...1 The adoptive child acquires the legal status of a child of the adoptive parents.

2 Previous parent-child relationships are extinguished; however, such relationship continues with the father or mother who is married to the adoptive parent."

3.2.3.3 สิทธิของบุตรบุญธรรม

1) สิทธิในการใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมอาจได้รับชื่อใหม่ตามผู้รับบุตรบุญธรรม²¹⁵

2) สิทธิที่จะได้รับสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรมแทนสัญชาติเดิมของบุตรบุญธรรม เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมสามารถใช้สัญชาติเดิมหรือเปลี่ยนสัญชาติเดิมของตนมาเป็นสัญชาติของผู้รับบุตรบุญธรรม เนื่องจากผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นผู้รับผิดชอบบุตรบุญธรรม²¹⁶ บุตรบุญธรรมจึงควรถือสัญชาติเดียวกับผู้รับบุตรบุญธรรม

3) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลภายหลังการรับบุตรบุญธรรม เมื่อบุตรบุญธรรมอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ บุตรบุญธรรมมีสิทธิร้องขอต่อหน่วยงานที่เก็บรักษาข้อมูลการรับบุตรบุญธรรมเพื่อทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับตัวตนของบิดามารดาโดยกำเนิด ซึ่งก่อนที่หน่วยงานที่เก็บรักษาข้อมูลจะเปิดเผยข้อมูลให้บุตรบุญธรรมทราบ หน่วยงานจะแจ้งให้บิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรมทราบ ถ้าหากบิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรมปฏิเสธที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวกับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะต้องได้รับแจ้งและตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลของบิดามารดาโดยกำเนิด²¹⁷ กฎหมายให้หน่วยงานที่เก็บรักษาข้อมูลแต่งตั้งกลุ่มบุคคลที่เหมาะสมเพื่อให้คำปรึกษาต่อบุตรบุญธรรม และให้การสนับสนุนตามคำร้องขอของบุตรบุญธรรม

4) สิทธิที่จะได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติตอบแทน และมีความเคารพซึ่งกันและกัน ระหว่างบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรม²¹⁸ เนื่องจากการรับบุตรบุญธรรมจะก่อให้เกิดสิทธิหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร แต่อยู่ในฐานะผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม ดังนั้น อำนาจปกครองของผู้รับบุตรบุญธรรมต่อบุตรบุญธรรมก็ไม่ต่างกับอำนาจปกครองของบิดามารดาและบุตร จึงให้นำบทบัญญัติเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรมาใช้บังคับในที่นี้ด้วย²¹⁹

5) สิทธิที่จะร้องขอต่อศาลให้ผู้รับบุตรบุญธรรมระงับการใช้อำนาจปกครอง หากปรากฏว่าผู้รับบุตรบุญธรรมกระทำการใดๆ ที่จะเป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นไปโดยไม่สมควร กล่าวคือ พฤติกรรมต่างๆ ที่จะเป็นการทำลาย

²¹⁵ Effect Swiss Civil Code. Art 267 C. "...3 On adoption the child may be given a new first name."

²¹⁶ Citizenship Swiss Civil Code. Art 267a.

²¹⁷ Information on biological parents Swiss Civil Code. Art 268c.

²¹⁸ Support and common welfare Swiss Civil Code. Art 272.

²¹⁹ Formation of parent-child relationship in general Swiss Civil Code. Art 252 (3).

ความสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือผู้รับบุตรบุญธรรมละเลยหน้าที่ที่จะต้องดูแลบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมมีสิทธิร้องขอให้ผู้รับบุตรบุญธรรมระงับการใช้อำนาจปกครองบุตรบุญธรรมได้²²⁰

6) สิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษา และมาตรการต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อบุตรบุญธรรมที่จะได้รับจากผู้รับบุตรบุญธรรม หากบุตรบุญธรรมมีรายได้ของตนเองหรือมีรายได้จากแหล่งอื่น บุตรบุญธรรมมีสิทธินำเงินนั้นมาเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับตนเองได้²²¹

7) สิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม ในสมาพันธรัฐสวิสกำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์มรดก โดยบัญญัติให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม²²² และภายหลังจากที่มีการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งสวิสให้สิทธิบุตรบุญธรรมมีสถานะทางกฎหมายเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดกับบุตรบุญธรรมหมดสิ้นไป²²³

3.2.4 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น

ระบบกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นมีลักษณะคล้ายคลึงกับระบบกฎหมายฝรั่งเศสซึ่งใช้ระบบกฎหมาย Civil Law จึงทำให้ประเทศญี่ปุ่นนำระบบกฎหมาย Civil Law มาใช้บังคับและกฎหมายว่าด้วยการรับบุตรบุญธรรมที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันก็ได้รับอิทธิพลจากสาธารณรัฐฝรั่งเศสเช่นเดียวกัน กฎหมายว่าด้วยการรับบุตรบุญธรรมที่กล่าวถึงนี้ คือ ประมวลกฎหมายแพ่ง ลักษณะ 3 ว่าด้วยบิดามารดาและบุตร การรับบุตรบุญธรรมในประเทศญี่ปุ่นแบ่งออกเป็นสองแบบ ประกอบด้วย การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาและการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ ซึ่งแต่ละแบบมีลักษณะ ดังนี้

3.2.4.1 คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

1) การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา (Simple Adoption) เป็นการรับบุตรบุญธรรมที่มีมาแต่ดั้งเดิมความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับบิดามารดาโดยกำเนิดยังคงมีต่อกันและ

²²⁰ Restrictions Swiss Civil Code. Art 274.

²²¹ Object and scope Swiss Civil Code. Art 276.

²²² Related heirs I. Issue Swiss Civil Code. Art 457 A.

²²³ Federal Department of Justice and Police. (2014). *Adoption in Switzerland*. (Online). Available: <http://www.ejpd.admin.ch/content/dam/data/gesellschaft/adoption/bro-adoption-e.pdf>. [2014, April 3].

ไม่ตัดความสัมพันธ์แต่อย่างใด หากการรับบุตรบุญธรรมสิ้นสุดลงเด็กจะกลับมาอยู่ในอำนาจปกครองของบิดามารดาผู้ให้กำเนิด²²⁴

ผู้รับบุตรบุญธรรมจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ ต้องบรรลุนิติภาวะซึ่งมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์²²⁵ สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีรายได้เพียงพอที่จะรับภาระในการเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม อีกทั้งต้องมีพื้นที่ภายในบ้านพอสมควรเพื่อเหมาะสำหรับการพักอาศัยของบุตรบุญธรรม²²⁶ บุคคลที่จะเป็นบุตรบุญธรรมต้องเป็นผู้เยาว์เท่านั้น ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อาจรับบุคคลที่บรรลุนิติภาวะหรือบุคคลที่มีอายุมากกว่าตนมาเป็นบุตรบุญธรรมได้ ความต่างระหว่างอายุของผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมกฎหมายกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมมีอายุมากกว่าบุตรบุญธรรมเท่านั้น²²⁷ ฉะนั้นหากผู้รับบุตรบุญธรรมมีอายุมากกว่าบุตรบุญธรรมเพียงหนึ่งวัน ผู้รับบุตรบุญธรรมก็จะรับบุคคลนั้นเป็นบุตรบุญธรรมได้ ผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นคน โสดและต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ก็รับบุตรบุญธรรมได้²²⁸

การจะรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปจะต้องได้รับการยินยอมจากผู้เยาว์ก่อนจึงจะรับเป็นบุตรบุญธรรมได้ ฉะนั้นหากบุตรบุญธรรมมีอายุไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ บิดามารดาจะยกบุตรผู้เยาว์ให้เป็นบุตรบุญธรรมโดยไม่ต้องถามความสมัครใจของผู้เยาว์แต่ประการใด กรณีผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเด็กจะยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจะต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาโดยกำเนิดหรือบุคคลอื่นที่บุตรเคยพำนักอยู่ก่อน²²⁹ หากผู้รับบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสต้องให้คู่สมรสยินยอม เว้นแต่เป็นการรับบุตรบุญธรรมร่วมกันกับคู่สมรสหรือคู่สมรสไม่สามารถให้ความยินยอมได้²³⁰ ผู้รับบุตรบุญธรรมจะรับบุตรที่เกิดจากคู่สมรสของตนมาเป็นบุตรบุญธรรมก็สามารถทำได้²³¹ การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมต้องได้รับอนุญาตจากศาลครอบครัว (Family Court) ก่อน เว้นแต่เป็นการรับบุตรบุญธรรมที่เป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงของตนหรือของคู่สมรส²³² ซึ่งหากไม่ได้รับอนุญาตจากศาลแล้วการรับบุตรบุญธรรมย่อมไม่สมบูรณ์

²²⁴ Hayes, Peter. (2008). "Special Adoption in Japan Its Problems And Prospects". *Adoption Quarterly*, Vol. 11 (2), p.84.

²²⁵ Japanese Civil Code. Article 792.

²²⁶ Hayes, Peter. *supra*. p.84.

²²⁷ Japanese Civil Code. Article 793.

²²⁸ Hayes, Peter. *supra*. p.83.

²²⁹ Japanese Civil Code. Article 797.

²³⁰ Japanese Civil Code. Article 796.

²³¹ Japanese Civil Code. Article 795.

²³² Japanese Civil Code. Article 798.

ผู้เยาว์หรือบุคคลที่ให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม อาจร้องขอต่อศาลให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนการรับบุตรบุญธรรมได้ เว้นแต่การรับบุตรบุญธรรมได้ผ่านพ้นไปแล้วเป็นระยะเวลา 6 เดือนนับแต่วันที่บุตรบุญธรรมบรรลุนิติภาวะ²³³

2) การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ (Special Adoption) เป็นการรับบุตรบุญธรรมนอกเหนือจากการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาที่มีมาแต่เดิม ประเทศญี่ปุ่นได้นำการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณมาบังคับใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1988 (พ.ศ. 2531) เป็นการพัฒนาการรับบุตรบุญธรรมเพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่า ทั้งผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมจะอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข มุ่งคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาครอบครัวโดยกำเนิดให้ได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษจากบุคคลภายนอก เมื่อบุคคลภายนอกรับเด็กไปเป็นบุตรบุญธรรมแล้วก็ไม่ต้องการให้บิดามารดาโดยกำเนิดมาติดต่อกับเด็กอีก จึงจำเป็นต้องทำการปกปิดเป็นความลับในการบันทึกประวัติส่วนบุคคลของเด็กเพื่อไม่ให้บิดามารดาที่แท้จริงติดตาม²³⁴ เป็นการตัดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เป็นบุตรบุญธรรมกับครอบครัวโดยกำเนิดอย่างสิ้นเชิง²³⁵ ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะสำคัญของการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณนี้ต้องได้รับอนุญาตจากศาลเท่านั้น²³⁶ ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีคู่สมรสและคู่สมรสจะต้องร่วมกันรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เหตุผลที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ เพื่อให้เกิดความราบรื่นในครอบครัวซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวไม่นำมาปรับใช้กับกรณีรับบุตรชอบด้วยกฎหมายของคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นบุตรบุญธรรม²³⁷

ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 25 ปีบริบูรณ์ คู่สมรสที่จะร่วมกันรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่จำเป็นต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 25 ปี เป็นเพียงผู้บรรลุนิติภาวะมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ก็อยู่ในข้อกำหนดที่จะรับบุตรบุญธรรมได้²³⁸ ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่เกิน 6 ปีเว้นแต่ในกรณีที่เด็กมีอายุไม่เกิน 8 ปี แต่ได้อยู่ในความดูแลอุปการะของผู้ที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม²³⁹ และเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมนั้นต้องพำนักอาศัยอยู่กับบิดามารดาโดยกำเนิดแล้วเกิดความลำบากในการเลี้ยงดู หรือเลี้ยงดูอย่างไม่ถูกต้อง หรือมีพฤติการณ์พิเศษที่จะต้องให้เด็กไปเป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อความผาสุกและเป็นประโยชน์กับตัวเด็กอย่างแท้จริง²⁴⁰ ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องนำ

²³³ Japanese Civil Code. Article 807.

²³⁴ Hayes, Peter. *supra.* p.86

²³⁵ Japanese Civil Code. Article 817-9.

²³⁶ Japanese Civil Code. Article 817-2 (1).

²³⁷ Japanese Civil Code. Article 817-3.

²³⁸ Japanese Civil Code. Article 817-4.

²³⁹ Japanese Civil Code. Article 817-5.

²⁴⁰ Japanese Civil Code. Article 817-7.

เด็กไปทำการทดลองเลี้ยงดูอย่างน้อย 6 เดือน²⁴¹ เพื่อเป็นการปรับสถานะความคุ้นเคยต่อกัน บิดามารดาเป็นผู้ให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและ ความยินยอมนี้บิดามารดาไม่อาจเพิกถอนได้²⁴²

การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ ์ หมายความว่าให้สิทธิแก่บุตรบุญธรรม บิดามารดา โดยกำเนิดของบุตรบุญธรรม หรือพนักงานอัยการเท่านั้นที่จะฟ้องขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมต่อศาลครอบครัว โดยต้องชี้แจงให้ศาลทราบต่อเมื่อมีเหตุพิเศษที่เป็นอุปสรรคต่อสวัสดิภาพ และความผาสุกของบุตรบุญธรรมอย่างร้ายแรงถึงขนาดที่บุตรบุญธรรมไม่สามารถที่จะทนอยู่เป็นบุตรบุญธรรมต่อไปได้ เช่น มีการทำร้ายร่างกายบุตรบุญธรรมจนบาดเจ็บสาหัส หรือเจตนาทอดทิ้งบุตรบุญธรรมให้ได้รับความลำบากเป็นต้น²⁴³ หมายความว่าไม่ให้สิทธิแก่ฝ่ายผู้รับบุตรบุญธรรมในการฟ้องขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมแต่อย่างใด ซึ่งต่างจากการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาที่ให้ผู้รับบุตรบุญธรรมสามารถฟ้องเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้

3.2.4.2 ผลของการรับบุตรบุญธรรม

1) การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา บุตรบุญธรรมมีฐานะเสมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมทุกประการ ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับบิดามารดา โดยกำเนิดยังมีความสัมพันธ์ต่อกัน สิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตรก็เป็นไปตามปกติ การรับบุตรบุญธรรมเป็นเพียงการโอนอำนาจปกครองไปสู่ผู้รับบุตรบุญธรรมเท่านั้น

2) การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ ์ บุตรบุญธรรมมีฐานะเสมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมทุกประการ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรตัดขาดจากกัน อย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้เพื่อไม่ต้องการให้บิดามารดาโดยกำเนิดไปยุ่งเกี่ยวหรือติดต่อกับบุตรของตนที่เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่น

เนื่องจากการรับบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ประกอบด้วย การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา และการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ ์ หมายความว่าบัญญัติให้นำหลักเกณฑ์การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ ์ มาใช้กับการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา การรับบุตรบุญธรรมทั้งสองรูปแบบมีความแตกต่างกันพอสรุปได้ ดังนี้

(1) การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับบิดามารดาโดยกำเนิดยังมีความสัมพันธ์ต่อกัน สิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตรก็เป็นไปตามปกติ การรับบุตรบุญธรรมเป็นเพียงการโอนอำนาจปกครองไปสู่ผู้รับบุตรบุญธรรมเท่านั้น

²⁴¹ Japanese Civil Code. Article 817-8.

²⁴² Japanese Civil Code. Article 817-6.

²⁴³ Japanese Civil Code. Article 817-10.

ซึ่งแตกต่างจากการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรตัดขาดจากกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้เพื่อไม่ต้องการให้บิดามารดาโดยกำเนิดไปยุ่งเกี่ยวหรือติดต่อกับบุตรของตนที่ไปเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่น

(2) การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา หากผู้รับบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสต้องให้คู่สมรสยินยอมด้วย คู่สมรสไม่จำเป็นต้องรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน ซึ่งแตกต่างจากการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ที่กฎหมายบัญญัติว่าหากผู้รับบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสต้องให้คู่สมรสร่วมกันรับบุตรบุญธรรม ไม่ใช่เป็นเพียงการให้ความยินยอมเท่านั้น

(3) การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่ต้องนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูก่อนที่จะมีการรับเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งแตกต่างจากการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ที่กฎหมายบัญญัติให้มีการทดลองเลี้ยงดูก่อน 6 เดือนเพื่อเป็นการปรับสถานะให้เกิดความคุ้นเคยต่อกัน

(4) การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา หากบุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ต้องให้บิดามารดายินยอมในการให้เด็กเป็นบุตรบุญธรรม การยินยอมนี้บิดามารดาอาจเพิกถอนการให้ความยินยอมได้ ซึ่งต่างจากการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ เมื่อบิดามารดาให้ความยินยอมแล้วจะขอเพิกถอนการให้ความยินยอมในภายหลังไม่ได้

(5) การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมมีสิทธิฟ้องเพิกถอนการรับบุตรบุญธรรม ซึ่งต่างจากการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์กฎหมายบัญญัติให้บุตรบุญธรรม บิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรม หรือพนักงานอัยการเท่านั้นที่มีสิทธิฟ้องเพิกถอนการรับบุตรบุญธรรม

(6) การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับบิดามารดาโดยกำเนิดจะถูกตัดขาดอย่างสิ้นเชิงจึงไม่มีสิทธิรับมรดกซึ่งกันและกัน คงมีความสัมพันธ์แต่เฉพาะระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมเท่านั้นที่มีสิทธิในการรับมรดกต่อกัน การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาให้สิทธิบุตรบุญธรรมในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมและมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด แต่การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ให้สิทธิบุตรบุญธรรมในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมเท่านั้น บุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิดเนื่องจากความสัมพันธ์ถูกตัดขาดจากกันอย่างสิ้นเชิง

ส่วนสิทธิอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาหรือการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ บุตรบุญธรรมก็มีสิทธิที่คล้ายคลึงกันตามที่ได้กล่าวต่อไป

การรับบุตรบุญธรรมในประเทศญี่ปุ่น เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรมให้ถือเสมือนหนึ่งว่ามีความเกี่ยวข้องโดยสายเลือด

ระหว่างกัน²⁴⁴ ฉะนั้นกฎหมายจึงบัญญัติห้ามบุตรบุญธรรมสมรสกับผู้รับบุตรบุญธรรม และญาติของทั้งสองฝ่าย²⁴⁵ กล่าวคือ ภายหลังจากที่มีการรับบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 729 บัญญัติว่าบุตรบุญธรรมหรือคู่สมรสของบุตรบุญธรรม ผู้สืบสันดานโดยตรง หรือคู่สมรสของผู้สืบสันดานโดยตรง จะทำการสมรสกับผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้สืบสันดานโดยตรงของผู้รับบุตรบุญธรรม รวมถึงญาติของบุตรบุญธรรมไม่อาจกระทำได้นี้ เนื่องจากยังมีความเกี่ยวข้องโดยสายเลือดระหว่างกัน

3.2.4.3 สิทธิของบุตรบุญธรรม

เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นกำหนดรูปแบบการรับบุตรบุญธรรมเป็นการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา และการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ ฉะนั้นการกำหนดคุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม รวมถึงผลของการรับบุตรบุญธรรม ย่อมมีความแตกต่างระหว่างกันอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมุ่งเน้นถึงขั้นตอน เงื่อนไข และคุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นสำคัญ แต่สิทธิของบุตรบุญธรรมภายหลังจากที่มีการรับบุตรบุญธรรม ทั้งการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาและการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์มีความเหมือนและคล้ายคลึงกัน ดังนี้

1) สิทธิของบุตรบุญธรรมเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย บุตรบุญธรรมมีสิทธิเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย กฎหมายกำหนดให้เมื่อมีการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายแล้ว บุตรบุญธรรมจะได้รับสถานะเหมือนบุตรที่เกิดในสมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม²⁴⁶

2) สิทธิในการใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม กฎหมายให้สิทธิบุตรบุญธรรมสามารถใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรมได้ บทบัญญัตินี้ไม่นำมาใช้บังคับกับบุตรบุญธรรมที่ได้ทำการเปลี่ยนชื่อสกุลโดยการสมรสและได้ใช้ชื่อสกุลนั้นในขณะสมรส²⁴⁷

3) สิทธิในการกำหนดความเป็นบิดามารดาบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม (Parental Authority) โดยหลักกฎหมายเด็กจะอยู่ในอำนาจปกครองของบุคคล ดังนี้²⁴⁸ 1) บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะให้อยู่ในอำนาจปกครองของบิดามารดา 2) บุตรผู้เยาว์ที่เป็นบุตรบุญธรรมให้อยู่ในอำนาจปกครองของผู้รับบุตรบุญธรรม ฉะนั้นผู้รับบุตรบุญธรรมจึงเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรบุญธรรมเมื่อบุตรบุญธรรมอยู่ในอำนาจปกครองของผู้รับบุตรบุญธรรมแล้ว ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตรมาใช้บังคับกับผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

²⁴⁴ Japanese Civil Code. Article 727.

²⁴⁵ Japanese Civil Code. Article 736.

²⁴⁶ Japanese Civil Code. Article 809.

²⁴⁷ Japanese Civil Code. Article 810.

²⁴⁸ Japanese Civil Code. Article 818.

4) สิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม การอุปการะเลี้ยงดู หมายถึง การให้ความช่วยเหลือในสิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีพ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมจนกว่าบุตรบุญธรรมจะบรรลุนิติภาวะ รวมไปถึงการให้การศึกษาเล่าเรียน²⁴⁹ กฎหมายถือว่าบิดามารดามีหน้าที่ทางศีลธรรมและสังคม (Moral and Social duty) ที่จะต้องให้การศึกษาขั้นพื้นฐานแก่บุตร

5) สิทธิที่จะร้องขอต่อศาลครอบครัวให้แต่งตั้งตัวแทนพิเศษเพื่อขจัดความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ เมื่อเกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม กฎหมายบัญญัติให้ผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิร้องขอต่อศาลครอบครัวเพื่อให้ศาลครอบครัวมีคำสั่งแต่งตั้งตัวแทนพิเศษสำหรับบุตรบุญธรรม²⁵⁰

6) สิทธิในการเลิกรับบุตรบุญธรรม แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

(1) การขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมโดยการตกลงกัน²⁵¹ กฎหมายบัญญัติให้ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมสามารถตกลงเลิกการรับบุตรบุญธรรมระหว่างกันได้ ในกรณีที่บุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์อายุไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ ถือว่ายังไร้เดียงสาในการทำข้อตกลงการเลิกรับบุตรบุญธรรมซึ่งอาจเป็นการเสียเปรียบในข้อตกลงได้ กฎหมายจึงบัญญัติให้มีตัวแทนตามกฎหมายดำเนินการแทนบุตรบุญธรรม หากไม่มีตัวแทนตามกฎหมายบรรดาญาติหรือผู้มีส่วนได้เสียของบุตรบุญธรรมสามารถร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งแต่งตั้งตัวแทนตามกฎหมายได้

เมื่อทั้งสองฝ่ายตกลงเลิกการรับบุตรบุญธรรมกันแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรม คู่สมรสของบุตรบุญธรรม ผู้สืบสันดานของบุตรบุญธรรม และคู่สมรสของผู้สืบสันดานของบุตรบุญธรรม กับ ผู้รับบุตรบุญธรรมตลอดจนเครือญาติทางสายโลหิตของผู้รับบุตรบุญธรรมให้ถือเป็นอันสิ้นสุดลง บุตรบุญธรรมต้องกลับมาอยู่กับบิดามารดาดังเดิม²⁵² หากบิดามารดาโดยกำเนิดได้หย่าขาดจากกันกฎหมายบัญญัติให้ทั้งสองฝ่ายตกลงกันให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจปกครองบุตร หากบิดามารดาไม่อาจตกลงกันได้ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด

ในกรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือบุตรบุญธรรมฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตาย และอีกฝ่ายหนึ่งที่ยังมีชีวิตอยู่มีเจตนาที่จะขอยกเลิกการรับบุตรบุญธรรม กฎหมายให้ฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่สามารถยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้โดยคำสั่งศาลเป็นผู้ให้ความยินยอม

²⁴⁹ Japanese Civil Code. Article 820.

²⁵⁰ Japanese Civil Code. Article 826 (1).

²⁵¹ Japanese Civil Code. Article 811.

²⁵² Japanese Civil Code. Article 729.

(2) การขอลีกการรับบุตรบุญธรรมโดยคำสั่งศาล²⁵³ เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมหรือบุตรบุญธรรมฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องการเลิกการรับบุตรบุญธรรม แต่อีกฝ่ายไม่ยอมเลิกการรับบุตรบุญธรรม ให้ฝ่ายที่ร้องขอลีกการรับบุตรบุญธรรมเป็นผู้นำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการรับบุตรบุญธรรม เหตุที่จะฟ้องเพิกถอนการรับบุตรบุญธรรม ดังนี้ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่สุจริต หรือถ้ายังไม่แน่ชัดว่าอีกฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตายหรือยังมีชีวิตอยู่ หรือเป็นผู้ไม่อยู่โดยหายไปจากภูมิลำเนาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี ประกอบกับถ้ามีข้อเท็จจริงที่เป็นการยากหรือลำบากในการรับบุตรบุญธรรมต่อไป ฝ่ายที่ถูกกระทบสามารถร้องขอต่อศาลเพื่อขอยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้

7) สิทธิในการรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม กฎหมายกำหนดให้ผู้สืบสันดานโดยตรงเท่านั้นมีสิทธิในการรับมรดกแทนที่ของทายาทโดยธรรม อย่างไรก็ดี เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมย่อมมีสิทธิและหน้าที่เสมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายทุกประการ ทำให้บุตรบุญธรรมมีฐานะเป็นผู้สืบสันดานโดยตรงของผู้รับบุตรบุญธรรม และได้รับสิทธิเช่นเดียวกับบุตรที่สืบสายโลหิตโดยตรง ดังนั้นบุตรบุญธรรมจึงมีสิทธิในการรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม²⁵⁴

3.2.5 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายสาธารณรัฐประชาชนจีน

ในปัจจุบันสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมไปถึงเรื่องการเมืองเพื่อให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ ระบบกฎหมายก็ได้รับการพัฒนาเช่นกัน โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมในปัจจุบัน คือ Adoption Law of the People's Republic of China (1991) ได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 1993 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่ 1 เมษายน ค.ศ. 1999 เจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อประโยชน์ของบุตรบุญธรรม ทั้งด้านการศึกษา

²⁵³ Japanese Civil Code. Article 814.

²⁵⁴ Japanese Civil Code. (Right to Inheritance of Child and Heir per Stirpes etc.). Article 887

(1) The child of a decedent shall be an heir.

(2) If a decedent's child has died before the commencement of inheritance, or has lost the right to inheritance by application of the provisions of Article 891 or disinheritance, the child of the decedent's child shall be an heir as an heir per stirpes; provided that this shall not apply if the child is not a lineal descendant of the decedent.

(3) The provision of the preceding paragraph shall apply mutatis mutandis to the case where an heir per stirpes has died before the commencement of inheritance, or has lost the right of inheritance as an heir per stirpes by application of the provisions of Article 891, or by disinheritance.

การอบรมเลี้ยงดูอย่างมีคุณภาพ การรับบุตรบุญธรรมต้องได้รับความยินยอมจากบุตรบุญธรรมและต้องไม่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายและศีลธรรมอันดีของสาธารณรัฐประชาชนจีน²⁵⁵

3.2.5.1 คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

การรับบุตรบุญธรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีนกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องไม่มีบุตร อายุของผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมากกว่าบุตรบุญธรรม 30 ปีเป็นอย่างน้อย²⁵⁶ และต้องเป็นบุคคลที่มีสุขภาพแข็งแรง มีความสามารถเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่บุตรบุญธรรมได้ หากผู้รับบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสต้องให้คู่สมรสรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน²⁵⁷ ผู้รับบุตรบุญธรรมที่เป็นเพศชายและเป็นคนโสดจะรับบุตรบุญธรรมที่เป็นเพศตรงข้ามกับตนได้ แต่ต้องมีอายุต่างกันไม่น้อยกว่า 40 ปี²⁵⁸ ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมต้องเป็นผู้เยาว์ที่มีอายุไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์ และต้องเป็นเด็กกำพร้าหรือถูกทอดทิ้งขณะที่เป็นทารก หรือหาตัวบิดามารดาไม่พบ หรือบิดามารดาไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้อันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจ²⁵⁹ ชาวต่างชาติที่ประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมที่เป็นพลเมืองสาธารณรัฐประชาชนจีนจะต้องทำตามกฎระเบียบ ข้อบังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ อย่างเคร่งครัด²⁶⁰ และผู้เยาว์ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมหากมีอายุเกินกว่า 10 ปีขึ้นไปต้องได้รับความยินยอมด้วย²⁶¹

3.2.5.2 ผลของการรับบุตรบุญธรรม

เมื่อได้มีการรับบุตรบุญธรรมแล้วความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดกับผู้เยาว์สิ้นสุดทันที²⁶² และให้นำบทบัญญัติเรื่องสิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดาและบุตรมาใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ได้มีการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม²⁶³ บุตรบุญธรรมมีสิทธิในการเลือกใช้ชื่อ

²⁵⁵ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 2.

²⁵⁶ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 6.

²⁵⁷ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 10.

²⁵⁸ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 9.

²⁵⁹ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 4.

²⁶⁰ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 21.

²⁶¹ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 11.

²⁶² Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 23. "...The rights and duties in the relationship between an adopted child and his or her parents and other close relatives shall terminate with the establishment of the adoptive relationship".

²⁶³ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 23. "...As of the date of establishment of the adoptive relationship, the legal provisions governing the relationship between parents and children shall apply to the rights and duties in the relationship between adoptive parents and adopted children;"

สกุลเดิมหรือชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม²⁶⁴ สิทธิการรับมรดกกฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม ไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรงจึงต้องนำกฎหมายลักษณะมรดกมาใช้บังคับควบคู่กับกฎหมายการรับบุตรบุญธรรม กล่าวคือกฎหมายให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับมรดก ซึ่งแต่เดิมบุตรที่เป็นผู้เยาว์จะไม่มีสิทธิรับมรดก ดังนั้นหากบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ ผู้มีสิทธิรับมรดกซึ่งอยู่ในลำดับเดียวกันอันได้แก่ คู่สมรส ผู้สืบสันดาน บิดามารดาให้หมายความรวมถึงผู้รับบุตรบุญธรรมด้วย เป็นผู้มีสิทธิรับมรดกในสัดส่วนเท่าๆ กัน²⁶⁵

ในกรณีที่บิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตายและไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ บุตรบุญธรรมซึ่งเป็นบุตรยังคงมีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด ในส่วนของผู้รับบุตรบุญธรรมหากผู้รับบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตายและไม่ได้ทำพินัยกรรม มรดกย่อมตกทอดแก่บิดามารดา คู่สมรส และบุตรบุญธรรม โดยให้ได้รับส่วนแบ่งมรดกในสัดส่วนเท่าๆ กัน หากบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรม ในสาธารณรัฐประชาชนจีนถือว่าบิดามารดาเป็นผู้ให้กำเนิด และผู้รับบุตรบุญธรรมก็เป็นผู้ให้การอุปการะเลี้ยงดูจึงต้องกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ กล่าวคือ ทั้งบิดามารดาโดยกำเนิดและผู้รับบุตรบุญธรรมตกอยู่ในฐานะทายาทที่จะรับมรดกของบุตรบุญธรรมในลำดับที่หนึ่งเช่นเดียวกับคู่สมรสและผู้สืบสันดาน ทุกคนมีส่วนแบ่งมรดกในสัดส่วนเท่าๆ กัน

การรับบุตรบุญธรรมในสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความเข้มงวดเป็นอย่างยิ่ง มีการจำกัดการรับบุตรบุญธรรมเฉพาะบุคคลที่ไม่มีบุตรเท่านั้นจึงจะรับบุตรบุญธรรมได้ เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับบิดามารดาโดยกำเนิดสิ้นสุดลง บุตรบุญธรรมมีฐานะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ก็ไม่ตัดสิทธิของบุตรในการที่จะรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด และบิดามารดาโดยกำเนิดก็รับมรดกของบุตรได้เช่นกัน อีกทั้งกฎหมายยังบัญญัติให้ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมสามารถรับมรดกของแต่ละฝ่ายได้เช่นเดียวกัน

3.2.5.3 สิทธิของบุตรบุญธรรม

1) สิทธิในการใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม²⁶⁶ สิทธิดังกล่าวจะเหมือนกับการรับบุตรบุญธรรมของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ กล่าวคือเมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม เพราะความสัมพันธ์กับบิดามารดาโดยกำเนิดได้สิ้นสุดลง ผู้รับ

²⁶⁴ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 24.

²⁶⁵ Law of Succession of the People's Republic of China (2003). Article 13.

²⁶⁶ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 24.

บุตรบุญธรรมย่อมประสงค์ที่จะให้บุตรบุญธรรมใช้ชื่อสกุลเช่นเดียวกับตน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้บุตรบุญธรรมเกิดความรู้สึกต่อครอบครัวเดิม

2) สิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย บทบัญญัตินี้ไม่ถือว่าการรับบุตรบุญธรรมเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับของการวางแผนครอบครัว²⁶⁷ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักนโยบายแห่งรัฐที่ต้องการคุมกำเนิดพลเมืองไม่ให้คู่สมรสมีบุตรเกินกว่า 1 คน ดังนั้นหากคู่สมรสใดจะรับบุตรบุญธรรม จะถือว่าการรับบุตรบุญธรรมเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับการวางแผนครอบครัวตามนโยบายแห่งรัฐไม่ได้ เนื่องจากตามหลักเกณฑ์คู่สมรสจะรับบุตรบุญธรรมได้ต้องไม่มีบุตรเป็นของตนเอง หากคู่สมรสมีบุตรอยู่แล้วแต่บุตรของตนถึงแก่ความตายเท่ากับคู่สมรสไม่มีบุตรต่อกัน เช่นนี้เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมในภายหลังย่อมไม่เป็นการขัดนโยบายแห่งรัฐในเรื่องการวางแผนครอบครัว

3) สิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากญาติหรือเพื่อนของผู้รับบุตรบุญธรรม เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดๆ ก็ตาม²⁶⁸ การอุปการะเลี้ยงดูในที่นี้หมายถึง ผู้รับบุตรบุญธรรมมีหน้าที่อย่างไรญาติหรือเพื่อนของผู้รับบุตรบุญธรรมก็มีหน้าที่เช่นนั้น ไม่จำเป็นต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูดีไปกว่าที่ผู้รับบุตรบุญธรรมพึงปฏิบัติต่อบุตรบุญธรรม

คำว่า “ญาติ” ในที่นี้ให้หมายความถึง บุคคลใดก็ได้ที่เป็นญาติทางสายโลหิตและญาติที่มาจากการสมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม ฉะนั้นหากคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตาย บิดามารดาของคู่สมรสที่ตายจึงมีสิทธิในการอุปการะเลี้ยงดูและให้การอบรมสั่งสอนบุตรบุญธรรม²⁶⁹ บิดามารดาของคู่สมรสที่ตายย่อมอยู่ในความหมายของคำว่าญาติเช่นเดียวกัน

4) สิทธิในการได้รับความคุ้มครองและป้องกันการค้าเด็กในรูปของการรับบุตรบุญธรรม²⁷⁰ เป็นที่ยอมรับกันว่าส่วนใหญ่การรับบุตรบุญธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อนำบุตรบุญธรรมไปขายต่อให้กับบุคคลอื่น ซึ่งปัญหานี้ได้เกิดขึ้นกับทุกประเทศและแต่ละประเทศต่างให้ความร่วมมือแก้ไข ป้องกันการนำบุตรบุญธรรมไปขายต่อ ในสาธารณรัฐประชาชนจีนได้บัญญัติกฎหมายอย่างเข้มงวดในเรื่องดังกล่าว ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมสามารถร้องขอให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือคุ้มครองตนไม่ให้ถูกนำไปขายต่อให้กับบุคคลอื่นได้ ดังนั้นบุตรบุญธรรมมีสิทธิที่จะร้องขอให้ลงโทษผู้กระทำความผิดฐานลักพา ล่อลวง ลักลอบค้าเด็กที่ถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมโดยปิดบังหรือ

²⁶⁷ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 3.

²⁶⁸ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 17.

²⁶⁹ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 18.

²⁷⁰ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 20.

ซ่อนเร้น²⁷¹ พฤติกรรมดังกล่าวกฎหมายบัญญัติให้สิทธิแก่บุตรบุญธรรมที่จะร้องขอให้ลงโทษผู้กระทำความผิดได้

5) สิทธิในการเลือกรับบุตรบุญธรรม หากปรากฏภายหลังว่าผู้รับบุตรบุญธรรมละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ทอดทิ้งไม่อุปการะเลี้ยงดู หรือทำร้ายร่างกายบุตรบุญธรรม²⁷² ในสาธารณรัฐประชาชนจีนกฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม ให้สิทธิการบอกเลิกการรับบุตรบุญธรรมเฉพาะบุตรบุญธรรมเท่านั้น เหมือนกับประเทศญี่ปุ่นประเภทการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อาจใช้สิทธิบอกเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้ คงให้สิทธิเฉพาะบุตรบุญธรรมเท่านั้น

3.2.6 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายฟิลิปปินส์

กฎหมายที่เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ประกอบด้วยประมวลกฎหมายครอบครัวฟิลิปปินส์ An Act to Ordain and Institute the Civil Code of the Philippines (1949) และ The Child and Youth Welfare Code (1974) กฎหมายทั้งสองฉบับได้บัญญัติหลักเกณฑ์โครงสร้างเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมไว้ทั้งหมด หลักเกณฑ์ทั่วไปในการรับบุตรบุญธรรมเฉพาะในส่วนของ The Child and Youth Welfare Code ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์และผลของการรับบุตรบุญธรรมไว้อย่างละเอียดและชัดเจน สรุปหลักเกณฑ์สำคัญได้ ดังนี้

3.2.6.1 คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

กฎหมายไม่ได้กำหนดอายุของผู้ประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมและผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม เพียงแต่กำหนดให้ผู้ประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมต้องเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะ และเป็นบุคคลที่มีความสามารถตามกฎหมาย รวมถึงเป็นผู้ที่มีฐานะสามารถเลี้ยงดูบุตรของตนและผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุมากกว่าบุตรบุญธรรม 15 ปีเป็นอย่างน้อย และหากผู้รับบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสอยู่ก่อนแล้วต้องได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากคู่สมรส²⁷³ หากผู้ประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมมีบุตรอยู่ก่อนต้องให้บุตรของตนยินยอมในการรับบุตรบุญธรรมด้วย²⁷⁴ บุตรที่ถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมแล้วจะเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นอีกไม่ได้

การจะรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาโดยกำเนิด หากบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐ²⁷⁵ ให้ผู้ปกครองในหน่วยงานที่

²⁷¹ Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 31.

²⁷² Adoption Law of the People's Republic of China (1991). Article 26.

²⁷³ The Child and Youth Welfare Code 1974. Philippines. Art. 27.

²⁷⁴ The Child and Youth Welfare Code 1974. Philippines. Art. 28 (1).

²⁷⁵ The Child and Youth Welfare Code 1974. Philippines. Art. 31 (2).

ได้รับมอบหมายจากกรมสวัสดิการสังคมเป็นผู้ให้การยินยอม ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมหากมีอายุ 14 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปจะต้องให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร²⁷⁶ หรือถ้ามีคู่สมรสต้องได้รับการยินยอมจากคู่สมรสก่อนเช่นกัน²⁷⁷

3.2.6.2 ผลของการรับบุตรบุญธรรม

การรับบุตรบุญธรรมทำให้อำนาจการปกครองของบิดามารดาโดยกำเนิดสิ้นสุดลง²⁷⁸ เว้นแต่ผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นคู่สมรสของบิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรม อำนาจการปกครองบุตรจะกลับคืนต่อเมื่อมีการเลิกรับบุตรบุญธรรม²⁷⁹ บุตรบุญธรรมมีสิทธิและหน้าที่เสมือนเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม การรับบุคคลต่างด้าวเป็นบุตรบุญธรรมจะร้องขอความเป็นพลเมืองของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์โดยอาศัยเหตุที่มีการรับบุตรบุญธรรมไม่อาจกระทำได้

3.2.6.3 สิทธิของบุตรบุญธรรม

1) สิทธิในการใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมมีสิทธิและหน้าที่เหมือนกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมทุกประการ²⁸⁰ กล่าวคือ บุตรบุญธรรมมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม²⁸¹ หรือจะใช้ชื่อสกุลเดิมของตนตลอดไป²⁸²

2) สิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม สาธารณรัฐฟิลิปปินส์จะให้ความสำคัญกับบุตร โดยกำเนิดให้เป็นผู้มีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทลำดับที่หนึ่ง บุตรบุญธรรมมีความสำคัญรองลงมาโดยให้มีสิทธิรับมรดกในลำดับเดียวกับบิดามารดาของผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อาจเป็นทายาทตามกฎหมายของบุตรบุญธรรมได้จึงไม่มีสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรม บิดามารดาโดยกำเนิดเท่านั้นที่มีสิทธิดังกล่าว ผู้รับบุตรบุญธรรมจะเข้ารับมรดกของบุตรบุญธรรมได้ต่อเมื่อบิดามารดาโดยกำเนิดได้ถึงแก่ความตาย จึงจะมีสิทธิในทรัพย์สินมรดกของบุตรบุญธรรม ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงว่าบุตรบุญธรรมจะได้ทำพินัยกรรมไว้หรือไม่²⁸³ แต่อย่างไรก็ตาม

²⁷⁶ An Act to Ordain and Institute the Civil Code of the Philippines 1949. Chapter 5. Article 340 (1).

²⁷⁷ An Act to Ordain and Institute the Civil Code of the Philippines 1949. Chapter 5. Article 339 (1).

²⁷⁸ An Act to Ordain and Institute the Civil Code of the Philippines 1949. Chapter 5. Article 341 (2).

²⁷⁹ The Child and Youth Welfare Code 1974. Philippines. Art. 39 (2).

²⁸⁰ An Act to Ordain and Institute the Civil Code of the Philippines 1949. Chapter 5. Article 341 (1).

²⁸¹ The Child and Youth Welfare Code 1974. Philippines. Art. 39 (3). And An Act to Ordain and Institute the Civil Code of the Philippines 1949 Chapter 5. Article 365.

²⁸² An Act to Ordain and Institute the Civil Code of the Philippines 1949. Chapter 5. Article 341 (4).

²⁸³ The Child and Youth Welfare Code 1974. Philippines. Art. 39 (4). And An Act to Ordain and Institute the Civil Code of the Philippines 1949 Chapter 5. Article 342.

กฎหมายครอบครัวฟิลิปปินส์ไม่ให้สิทธิบุตรบุญธรรมรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมมากกว่าบุตรที่แท้จริงของผู้รับบุตรบุญธรรม²⁸⁴ กฎหมายให้สิทธิบุตรบุญธรรมร้องขอให้บันทึกการเป็นบุตรบุญธรรมลงในทะเบียนส่วนกลางได้ (Social Civil Register)²⁸⁵ และถ้าบุตรบุญธรรมเป็นคนต่างสัญชาติกับผู้รับบุตรบุญธรรมจะร้องขอเพื่อเป็นพลเมืองของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ตามสัญชาติของผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อาจกระทำได้²⁸⁶

3) สิทธิในการเลิกรับบุตรบุญธรรม สาธารณรัฐฟิลิปปินส์กำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้มีการเลิกรับบุตรบุญธรรม²⁸⁷ และผู้รับบุตรบุญธรรมก็มีสิทธิขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมต่อเมื่อบุตรบุญธรรมได้ทำการประทุษร้ายต่อชีวิตผู้รับบุตรบุญธรรม หรือบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์จิตใจละทิ้งออกไปจากบ้านพักอาศัยของผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นเวลา 3 ปี หรือบุตรบุญธรรมได้มีพฤติกรรมอื่นใดอันเป็นการไม่เหมาะสม หรือประพฤตินั้นอันเป็นการตัดความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรม เช่นนี้ผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการรับบุตรบุญธรรม²⁸⁸

3.2.7 สรุปสิทธิของบุตรบุญธรรมตามระบบกฎหมาย Civil Law

จากการที่ได้ศึกษาสิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายต่างประเทศซึ่งใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ประกอบด้วยสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส สมาพันธรัฐสวิส ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และประเทศไทย บุตรบุญธรรมตามประเทศดังกล่าวมีสิทธิ ดังนี้

1) การกำหนดเรื่องอายุของผู้รับบุตรบุญธรรมและอายุขั้นต่ำของบุตรบุญธรรม จะเห็นได้ว่าประเทศไทย สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสมาพันธรัฐสวิส กำหนดอายุขั้นต่ำของผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 25 ปี 30 ปี และ 35 ปีบริบูรณ์ตามลำดับ ซึ่งจะแตกต่างกับสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ จะไม่กำหนดอายุของผู้รับบุตรบุญธรรมแต่ประการใด ในส่วนของการจำกัดอายุขั้นต่ำของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมของทุกประเทศที่กล่าวมานี้ไม่ได้จำกัดอายุขั้นต่ำของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม เว้นแต่การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่กำหนดให้อายุขั้นต่ำของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ และเคยอาศัยอยู่กับครอบครัวของผู้รับบุตรบุญธรรมมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน

²⁸⁴ An Act to Ordain and Institute the Civil Code of the Philippines 1949. Chapter 5. Article 343.

²⁸⁵ An Act to Ordain and Institute the Civil Code of the Philippines 1949. Chapter 5. Article 346.

²⁸⁶ The Child and Youth Welfare Code 1974. Philippines. Art. 39 (1).

²⁸⁷ An Act to Ordain and Institute the Civil Code of the Philippines 1949. Chapter 5. Article 347.

²⁸⁸ An Act to Ordain and Institute the Civil Code of the Philippines 1949. Chapter 5. Article 348.

ในส่วนของการยินยอม การรับบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์ต้องให้บิดามารดาโดยกำเนิด ให้การยินยอมการรับบุตรบุญธรรม และอายุขั้นต่ำของบุตรบุญธรรมที่จะต้องให้ความยินยอม ร่วมกับบิดามารดาโดยกำเนิด เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดให้เด็กที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ สาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดอายุเด็กในการให้ความยินยอมไม่ต่ำกว่า 13 ปีบริบูรณ์ สมาพันธรัฐสวิส กำหนดให้เด็กที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 12 ปีบริบูรณ์ แต่ประเทศญี่ปุ่น ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศไทย กำหนดอายุเด็กในการให้ความยินยอมไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ ทั้งนี้ประเทศ แอฟริกาใต้และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กำหนดอายุเด็กในการให้ความยินยอม ไม่ต่ำกว่า 10 ปีบริบูรณ์

การทดลองเลี้ยงดูบุคคลที่จะเป็นบุตรบุญธรรม เฉพาะประเทศญี่ปุ่น (การรับ บุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ) และประเทศไทย กำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องนำเด็กที่จะรับเป็น บุตรบุญธรรมไปทดลองเลี้ยงดูเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ฉะนั้นสาธารณรัฐฝรั่งเศสและ ประเทศญี่ปุ่น (การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา) ไม่จำเป็นต้องให้มีการทดลองเลี้ยงดูผู้ที่จะเป็น บุตรบุญธรรม

2) สิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายต่างประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ประกอบด้วย

(1) สิทธิในการใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส สมาพันธรัฐสวิส ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และประเทศไทย กำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม เฉพาะ สาธารณรัฐฝรั่งเศส (การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา) ให้บุตรบุญธรรมใช้ชื่อสกุลของผู้รับ บุตรบุญธรรมต่อจากชื่อสกุลเดิมของตน และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ให้บุตรบุญธรรมเลือกใช้ ชื่อสกุลที่เป็นประโยชน์ในทางกฎหมายมากที่สุด

(2) สิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม สาธารณรัฐฝรั่งเศส (การรับ บุตรบุญธรรมแบบธรรมดาและสมบูรณ) สมาพันธรัฐสวิส ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และประเทศไทย กำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิในการรับมรดกของผู้รับ บุตรบุญธรรม นอกจากนี้ สาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่น (การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา) สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และประเทศไทย กำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิ รับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมและบิดามารดาโดยกำเนิด

(3) สิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม สหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส สมาพันธรัฐสวิส ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศไทย กำหนดให้สิทธิบุตรบุญธรรมที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม รวมถึงต้องให้

การอุปการะเลี้ยงดูทางการเงิน เฉพาะสาธารณรัฐประชาชนจีน หากผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อาจให้ การอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม กฎหมายกำหนดให้ญาติหรือเพื่อนของผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูแทน และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องอุปการะ เลี้ยงดูบุตรของบุตรบุญธรรม

(4) สิทธิที่จะได้รับสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส (การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์) และสมาพันธรัฐสวิส กำหนดให้สิทธิแก่ บุตรบุญธรรมที่เป็นบุคคลต่างสัญชาติกับผู้รับบุตรบุญธรรม ภายหลังจากที่มีการรับบุตรบุญธรรมให้ บุตรบุญธรรมได้รับสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม

(5) สิทธิในการเลิกรับบุตรบุญธรรม สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐ ฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน กำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิร้องขอต่อศาล หรือ โดยการตกลงระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมเพื่อเลิกการรับบุตรบุญธรรม

(6) สิทธิในการรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้เด็กที่เป็นบุตรบุญธรรมมีสิทธิในการรับมรดก เช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสืบสายโลหิต โดยตรงจากผู้รับบุตรบุญธรรม นอกจากนี้ เมื่อกฎหมายบัญญัติให้บุตรบุญธรรมมีฐานะเท่าเทียมกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย บุตรบุญธรรม จึงมีสิทธิรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม

นอกจากสิทธิที่บุตรบุญธรรมได้รับดังกล่าวข้างต้น ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ยังให้สิทธิบุตรบุญธรรมร้องขอต่อศาลเพื่อปกป้องผลประโยชน์ในทรัพย์สินของตนที่จะถูกคุกคาม สิทธิในการห้ามเปิดเผยข้อมูลภายหลังการรับบุตรบุญธรรม สิทธิของบุตรบุญธรรมที่มีอยู่ก่อนการ รับบุตรบุญธรรมจะไม่ถูกระทบด้านความสัมพันธ์ภายหลังที่มีการรับบุตรบุญธรรม

สาธารณรัฐฝรั่งเศส (การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์) กฎหมายให้สิทธิบุตรบุญธรรม ทางด้านภาษีอากรในการหักลดหย่อนภาษี

สมาพันธรัฐสวิส กำหนดให้สิทธิบุตรบุญธรรมในการเข้าถึงข้อมูลการรับบุตรบุญธรรม ภายหลังจากที่มีการรับบุตรบุญธรรม สิทธิในการร้องขอต่อศาลให้ระงับการใช้อำนาจปกครองของ ผู้รับบุตรบุญธรรม

ประเทศญี่ปุ่น กำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อตั้งตัวแทนพิเศษเพื่อ ขจัดความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม

สาธารณรัฐประชาชนจีน กำหนดให้สิทธิของบุตรบุญธรรมที่จะได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมาย โดยไม่ถือว่าการรับบุตรบุญธรรมเป็นการขัดหรือฝ่าฝืนข้อบังคับการวางแผน

ครอบครัวตามนโยบายแห่งรัฐที่กำหนดให้ครอบครัวมีบุตรได้เพียงคนเดียวเท่านั้น และสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองการค้าเด็กในรูปแบบการรับบุตรบุญธรรม

3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบสิทธิของบุตรบุญธรรมตามระบบกฎหมาย Common Law และระบบกฎหมาย Civil Law

3.3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรม และบิดามารดาโดยกำเนิด ภายหลังที่มีการรับบุตรบุญธรรม

จากการที่ได้ศึกษาประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law เปรียบเทียบกับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law จะเห็นได้ว่า การรับบุตรบุญธรรมของประเทศทั้งสองระบบ ฐานความสัมพันธ์ของบุตรบุญธรรมที่มีต่อผู้รับบุตรบุญธรรมมี ดังนี้

1) การรับบุตรบุญธรรมของสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดกับบุตรจะถูกตัดขาดจากกันอย่างสิ้นเชิง ทำให้บิดามารดาโดยกำเนิดไม่มีสิทธิในตัวบุตรและทรัพย์สินของบุตรอีกต่อไป อำนาจปกครองจะตกอยู่กับผู้รับบุตรบุญธรรม ทำให้ความสัมพันธ์ของบุตรกับบิดามารดาโดยกำเนิดถูกแยกออกจากกันอย่างเห็นได้ชัด เฉพาะในส่วนมลรัฐมินนิโซตา (Minnesota) ของสหรัฐอเมริกากฎหมายบัญญัติให้บุตรไม่ต้องเชื่อฟังหรือให้ความเคารพต่อบิดามารดาโดยกำเนิด ซึ่งเป็นเรื่องที่รุนแรงอย่างยิ่งต่อความรู้สึกของบิดามารดาโดยกำเนิดที่มีต่อบุตร แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายไม่ตัดสิทธิที่จะให้บิดามารดาโดยกำเนิดทำข้อตกลงกับผู้รับบุตรบุญธรรม เพื่อยุติการให้บุตรบุญธรรมไปมาหาสู่กับบิดามารดาโดยกำเนิด

2) การรับบุตรบุญธรรมของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ รวมถึงสมาพันธรัฐสวิส ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดกับบุตรจะถูกตัดขาดอย่างสิ้นเชิงเช่นเดียวกับกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law แต่การตัดขาดความสัมพันธ์นี้ยังไม่รุนแรงเช่นเดียวกับมลรัฐมินนิโซตา (Minnesota) ของสหรัฐอเมริกาในเรื่องที่บุตรไม่ต้องเชื่อฟังหรือให้ความเคารพต่อบิดามารดาโดยกำเนิด การตัดความสัมพันธ์อย่างสิ้นเชิงนี้ให้หมายความรวมถึงสิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตรไม่ต้องปฏิบัติต่อกัน บิดามารดาไม่มีอำนาจปกครองบุตร อำนาจเหล่านี้ย่อมตกอยู่กับผู้รับบุตรบุญธรรมเพียงผู้เดียว

3) ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ผลการรับบุตรบุญธรรมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดกับบุตร มีทั้งถูกตัดขาดความสัมพันธ์อย่างสิ้นเชิงและไม่ถูกตัดขาดความสัมพันธ์ทำให้เกิดสิทธิและหน้าที่ต้องพึงปฏิบัติต่อกัน ดังนี้

(1) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส (การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์) สมาพันธรัฐสวิส ประเทศญี่ปุ่น (การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์) ประเทศมาเลเซีย

(การรับบุตรบุญธรรมที่ไม่ใช่ชาวมุสลิม ไม่ว่าจะเป็นการรับบุตรบุญธรรมอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ) เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดกับบุตรจะถูกตัดความสัมพันธ์อย่างสิ้นเชิง เป็นผลให้ทั้งสองฝ่ายไม่มีสิทธิและหน้าที่ต่อกัน บุตรบุญธรรมมีฐานะเสมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม

(2) สาธารณรัฐฝรั่งเศสประเทศญี่ปุ่น (การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา) ประเทศมาเลเซีย (การรับบุตรบุญธรรมที่เป็นชาวมุสลิม) สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ประเทศนิวซีแลนด์ เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดกับบุตรไม่ถูกตัดขาดความสัมพันธ์ เป็นเพียงการโอนอำนาจปกครองให้กับผู้รับบุตรบุญธรรมเท่านั้น สิทธิและหน้าที่ที่บิดามารดาโดยกำเนิดมีต่อบุตรอย่างไร ก็พึงปฏิบัติต่อกันเช่นนั้น เช่น บิดามารดามีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรต่อกัน หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตาย อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิรับมรดกของบุคคลที่ถึงแก่ความตาย ทั้งนี้เนื่องจากบุตรบุญธรรมมีฐานะเสมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมทำให้บุคคลทั้งสองฝ่ายต่างมีสิทธิพึงปฏิบัติต่อกัน

3.3.2 สิทธิในการใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม

สิทธิในการใช้ชื่อสกุลของบุตรบุญธรรม ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common law และ Civil law เมื่อนำไปเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่าสิทธิในการใช้ชื่อสกุลของบุตรบุญธรรม มีข้อพิจารณา ดังนี้

1) ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา กำหนดให้บุตรบุญธรรมจะถูกเปลี่ยนชื่อสกุลเดิมของบิดามารดาโดยกำเนิดมาเป็นชื่อสกุลใหม่ของผู้รับบุตรบุญธรรมทันที ภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งรับบุตรบุญธรรมผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อาจปฏิเสธได้ ทั้งนี้เป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับของการรับบุตรบุญธรรม ข้อบังคับดังกล่าวไม่ถึงขนาดต้องตราขึ้นเป็นกฎหมาย แต่เมื่อไรที่มีการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมมีสิทธิใช้ชื่อสกุลใหม่ได้ทันที

2) ประเทศนิวซีแลนด์ บุตรบุญธรรมมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรมต่อเมื่อต้องได้รับความยินยอมจากผู้รับบุตรบุญธรรม ข้อบัญญัตินี้แตกต่างจากประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาที่ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อาจปฏิเสธได้ ฉะนั้นหากผู้รับบุตรบุญธรรมปฏิเสธไม่อนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมก็จะต้องใช้ชื่อสกุลเดิมต่อไป

3) ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil law เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส สมาพันธรัฐสวิส ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ กฎหมายบัญญัติให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิจะใช้ชื่อสกุลเดิมหรือชื่อสกุลใหม่ โดยประเทศตามที่กล่าวมาข้างต้น จะกำหนดเงื่อนไขการใช้ชื่อสกุลใหม่ ดังนี้

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี บุตรบุญธรรมมีสิทธิใช้ชื่อสกุลเดิมและชื่อสกุลใหม่ กฎหมายบัญญัติให้ใช้ชื่อสกุลที่เป็นประโยชน์ในทางกฎหมายมากที่สุด สาธารณรัฐฝรั่งเศสการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาให้ใช้ชื่อสกุลใหม่ต่อท้ายชื่อสกุลเก่า แต่ถ้าเป็นการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ บุตรบุญธรรมต้องใช้ชื่อสกุลใหม่เหมือนกับประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ส่วนประเทศญี่ปุ่นบุตรบุญธรรมจะใช้ชื่อสกุลใหม่ตามผู้รับบุตรบุญธรรม เว้นแต่ได้เปลี่ยนชื่อสกุลตามคู่สมรส

4) วัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ให้สิทธิบุตรบุญธรรมใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม อันเนื่องมาจากความต้องการให้บุคคลที่ไม่ใช่สายโลหิตของตนมีความสัมพันธ์เช่นเดียวกับบิดามารดาที่บุตรอย่างแท้จริง เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมอำนาจปกครอง รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ต่างๆ จะตกอยู่กับผู้รับบุตรบุญธรรมเสมือนเป็นบิดามารดาที่แท้จริง บุตรบุญธรรมต้องอาศัยอยู่ร่วมกับผู้รับบุตรบุญธรรมซึ่งถือว่าเป็นการอาศัยอยู่กับครอบครัวใหม่ ความสัมพันธ์ที่บุตรบุญธรรมมีต่อครอบครัวเดิมควรจะหมดสิ้นไป ดังนั้น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้มีผู้รับบุตรบุญธรรมสามารถรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม อีกทั้งเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับบุตรบุญธรรมว่าภายหลังที่มีการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะได้รับการดูแลจากผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นอย่างดี

3.3.3 สิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม หรือรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด

จากการที่ได้ศึกษาสิทธิการรับมรดกของบุตรบุญธรรมเปรียบเทียบระหว่างประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law และ Civil Law มีข้อควรพิจารณา ดังนี้

1) ประเทศที่บุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา ก่อนที่จะมีการรับบุตรบุญธรรม ผู้จะรับบุตรบุญธรรมและผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ไม่ได้มีความสัมพันธ์ใดๆ ต่อกันมาก่อน ความสัมพันธ์นี้จะเกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการรับบุตรบุญธรรม บรรดาสิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดกับบุตรสิ้นสุดลง บุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด และประเทศนิวซีแลนด์บุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิดเช่นกัน เว้นแต่บิดามารดาโดยกำเนิดจะทำพินัยกรรมยกทรัพย์มรดกให้สมาพันธรัฐสวิส สาธารณรัฐอินเดียเฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาฮินดู สาธารณรัฐฝรั่งเศสเฉพาะการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ และประเทศญี่ปุ่นเฉพาะการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดกับบุตรจะถูกตัดขาดอย่างสิ้นเชิง บุตรบุญธรรมจึงไม่มีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมเท่านั้น

2) ประเทศที่บุตรบุญธรรมไม่อาจรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม การรับบุตรบุญธรรมในประเทศมาเลเซียที่เป็นกรับบุตรบุญธรรมที่เป็นชาวมุสลิม บุตรบุญธรรมที่เป็นชาวมุสลิม

จะไม่มีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในฐานะทายาทโดยธรรม แต่มีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยพินัยกรรม หรือได้รับจากการให้โดยเสน่หาเท่านั้น จากจำนวนประเทศต่างๆ ที่นำมาศึกษา จะมีเพียงประเทศมาเลเซียเท่านั้นที่บุตรบุญธรรมซึ่งเป็นชาวมุสลิมไม่มีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมในฐานะทายาทโดยธรรม ซึ่งจะแตกต่างจากการรับบุตรบุญธรรมของผู้ที่นับถือศาสนาฮินดู บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ไม่มีสิทธิในการรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิด

3) ประเทศที่บุตรบุญธรรมสามารถรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม ประกอบด้วย ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ได้แก่ มลรัฐอะแลสกา (Alaska) มลรัฐไอดาโฮ (Idaho) มลรัฐอิลลินอยส์ (Illinois) และมลรัฐเมน (Maine) ประเทศนิวซีแลนด์ สาธารณรัฐฝรั่งเศสเฉพาะการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ สมาพันธรัฐสวิส ประเทศญี่ปุ่นเฉพาะการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ และสาธารณรัฐอินเดีย ประเทศที่กล่าวมาข้างต้นบุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม

ส่วนสหรัฐอเมริกา มลรัฐเพนซิลเวเนีย (Pennsylvania) บุตรบุญธรรมนอกจากมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมแล้ว กฎหมายยังให้สิทธิบุตรบุญธรรมรับมรดกในส่วนของญาติของผู้รับบุตรบุญธรรมอีกด้วย

4) ประเทศที่บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิดและของผู้รับบุตรบุญธรรม ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา มลรัฐอาร์คันซอ (Arkansas) มลรัฐลุยเซียนา (Louisiana) มลรัฐโรดไอแลนด์ (Rhode Island) มลรัฐเทกซัส (Texas) มลรัฐไวโอมิง (Wyoming) กรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นคู่สมรสของบิดาหรือมารดาโดยกำเนิดของเด็กที่ตนประสงค์จะรับเป็นบุตรบุญธรรม การรับบุตรบุญธรรมดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะของความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรม การรับบุตรบุญธรรมย่อมไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิในการรับมรดกของบุตรบุญธรรมและของบิดาหรือมารดาโดยกำเนิด รวมถึงผู้รับบุตรบุญธรรมที่เป็นคู่สมรสของบิดาหรือมารดาโดยกำเนิด ต่างก็มีสิทธิรับมรดกของผู้ที่เป็นบุตรบุญธรรม สาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่นเฉพาะการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดกับบุตรไม่ได้สิ้นสุดลงเพราะการรับบุตรบุญธรรมแต่ประการใด ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งสองยังคงมีตามปกติ บุตรบุญธรรมจึงมีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาโดยกำเนิดและมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม

ในส่วนของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ หากบุตรบุญธรรมจะรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะได้ส่วนแบ่งน้อยกว่าบุตร โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม ทั้งนี้

ตามกฎหมายครอบครัวกำหนดให้ความสำคัญกับบุตร โดยชอบด้วยกฎหมายมากกว่าบุตรบุญธรรม จึงทำให้บุตรบุญธรรมได้รับส่วนแบ่งมรดกน้อยกว่าบุตร โดยชอบด้วยกฎหมาย

3.3.4 สิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม

สิทธิของบุตรบุญธรรมที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law เช่น ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) และ ระบบกฎหมาย Civil Law เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส (การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาและสมบูรณ์) สมาพันธรัฐสวิส ประเทศญี่ปุ่น ประเทศมาเลเซีย (การรับบุตรบุญธรรมที่เป็นชาวมุสลิม) และสาธารณรัฐประชาชนจีน ต่างก็กำหนดให้ ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม และบุตรบุญธรรมมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูผู้รับบุตรบุญธรรมเช่นกัน จะเห็นได้ว่าทุกประเทศที่กล่าวมาให้สิทธิแก่บุตรบุญธรรมในการได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม โดยแต่ละประเทศจะกำหนดถึงความหมายของการให้ความอุปการะเลี้ยงดู หรือหากผู้รับบุตรบุญธรรมไม่สามารถให้การอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมได้ กฎหมายกำหนดให้บุคคลอื่นทำหน้าที่แทน รวมถึงกรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมก็มีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู ดังนี้

1) บุตรบุญธรรมจะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม การอุปการะเลี้ยงดูนอกจากหมายถึงการให้ความช่วยเหลือในสิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีพ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การให้การศึกษา ยังให้หมายความรวมถึงการอุปการะทางการเงินให้กับบุตรบุญธรรม

2) ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา สิทธิของบุตรบุญธรรมที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม นอกเหนือจากการอุปการะเลี้ยงดูตามความหมายข้างต้นแล้ว บุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับการอุปการะทางการเงินจากผู้รับบุตรบุญธรรม การอุปการะทางการเงินที่ผู้รับบุตรบุญธรรมนำไปให้บุตรบุญธรรมนั้น เป็นเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐในลักษณะเป็นเบี้ยเลี้ยง ปรากฏในสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่บุตรบุญธรรมโดยผ่านทางผู้รับบุตรบุญธรรม และรัฐจะให้การสนับสนุนต่อไปจนกว่าจะมีการเลิกรับบุตรบุญธรรม

3) ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law บุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ไม่มีสิทธิได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐผ่านผู้รับบุตรบุญธรรม ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐไม่มีนโยบายที่จะให้เงินสนับสนุนในเรื่องดังกล่าว ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี หากผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมมีสิทธิเรียกร้องจำนวนเงินตามที่กฎหมายกำหนด และบุตรของบุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรมอีกทอดหนึ่ง

4) ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเภทการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา กำหนดให้บิดามารดาโดยกำเนิดยังคงต้องทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม ต่อเมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมไม่สามารถให้การอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมได้ ซึ่งต่างกับการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ บิดามารดาโดยกำเนิดไม่มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม เนื่องจากความสัมพันธ์ถูกตัดขาดจากกันภายหลังที่มีการรับบุตรบุญธรรม

5) สมาพันธรัฐสวิส กำหนดว่าถ้าผู้รับบุตรบุญธรรมละทิ้งไม่อุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม และภายหลังบุตรบุญธรรมมีรายได้ของตนเอง บุตรบุญธรรมจะนำรายได้มาเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับตนเองได้

6) ประเทศญี่ปุ่น กำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม จนกว่าบุตรบุญธรรมบรรลุนิติภาวะ ในส่วนของประเทศมาเลเซีย กรณีมีการรับบุตรบุญธรรมที่เป็นชาวมุสลิม กฎหมายกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมจนกว่าจะมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์เท่านั้น

7) สาธารณรัฐประชาชนจีน หากผู้รับบุตรบุญธรรมไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม กฎหมายกำหนดให้ญาติหรือเพื่อนของผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมแทนผู้รับบุตรบุญธรรม

3.3.5 สิทธิในการเลิกรับบุตรบุญธรรม

เมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบสิทธิของบุตรบุญธรรมในการขอยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law และ Civil Law มีข้อพิจารณา ดังนี้

1) สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่นเฉพาะการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ เมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมกฎหมายกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อาจร้องขอยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้

2) ประเทศที่กฎหมายกำหนดยอมให้ผู้รับบุตรบุญธรรมร้องขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้แก่ สหรัฐอเมริกา ซึ่งโดยหลักการแล้วเมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อาจขอยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้ เว้นแต่มีการรับบุตรบุญธรรมที่เกิดจากการข่มขู่ การฉ้อฉล ความสำคัญผิด หรือการให้การเท็จต่อผู้รับบุตรบุญธรรม ในทางกลับกันบุตรบุญธรรมก็มีสิทธิขอยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้เช่นกัน บางมลรัฐอนุญาตให้มีการยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมหากปรากฏว่าบุตรบุญธรรมที่รับมานั้นมีปัญหาสุขภาพ และบิดามารดาโดยกำเนิดไม่เปิดเผยข้อความจริงให้ผู้รับบุตรบุญธรรมทราบ เช่นนี้ถือว่าเป็นเหตุพิเศษที่ผู้รับบุตรบุญธรรมจะฟ้องเพิกถอนการรับบุตรบุญธรรม และฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรม

3) ประเทศที่กฎหมายให้อำนาจทั้งผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมมีสิทธิร้องขอยกเลิกการรับบุตรบุญธรรม ประกอบด้วย สาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่นที่เป็นการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา กฎหมายให้สิทธิบุคคลทั้งสองฝ่ายร้องขอยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้

4) ประเทศที่กฎหมายกำหนดให้เฉพาะบุตรบุญธรรมเท่านั้นที่มีสิทธิร้องขอยกเลิกการรับบุตรบุญธรรม ประกอบด้วย สาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่นที่มีการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ สาธารณรัฐประชาชนจีนและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เมื่อการรับบุตรบุญธรรมเป็นการขัดกับผลประโยชน์ในทางกฎหมายอย่างร้ายแรงของบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์ หรือในกรณีที่บุตรบุญธรรมเป็นผู้บรรลุนิติภาวะจะร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการรับบุตรบุญธรรม โดยไม่ต้องนำกรณีการขัดกับผลประโยชน์ในทางกฎหมายอย่างร้ายแรงของบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์มาประกอบการพิจารณาเพื่อให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการรับบุตรบุญธรรม

3.3.6 สิทธิที่จะได้รับสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม

เมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบสิทธิของบุตรบุญธรรมในการได้รับสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรมของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law และ Civil Law มีข้อพิจารณา ดังนี้

1) ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้ระบบกฎหมาย Common Law สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศสและสมาพันธรัฐสวิส ซึ่งใช้ระบบกฎหมาย Civil Law กำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม เนื่องจากทุกประเทศมีความเห็นว่า เมื่อบุตรบุญธรรมอยู่ร่วมกับผู้รับบุตรบุญธรรมและผู้รับบุตรบุญธรรมมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบดูแลบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมก็ควรที่จะได้รับสัญชาติเดียวกันกับผู้รับบุตรบุญธรรม แต่สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ซึ่งใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ไม่ให้สิทธิบุตรบุญธรรมในการร้องขอเพื่อให้ได้มาซึ่งสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม

2) ประเทศอังกฤษ บัญญัติให้เด็กที่มีสัญชาติอังกฤษ เมื่อถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมโดยผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นชาวต่างประเทศ เด็กไม่สูญเสียสัญชาติของตนเพราะการรับบุตรบุญธรรมของชาวต่างชาติ เช่นเดียวกับสหพันธรัฐรัสเซีย ซึ่งได้บัญญัติไว้ในกฎหมายรัสเซีย โดยระบุเรื่องสัญชาติของบุตรบุญธรรมในทางตรงกันข้ามว่า เด็กซึ่งบิดามารดาโดยกำเนิดเป็นคนรัสเซียถ้าเป็นบุตรบุญธรรมของคนต่างด้าวไม่ทำให้เสียสัญชาติรัสเซีย²⁸⁹ ส่วนสหรัฐอเมริกาภายหลังลงนามสนธิสัญญา The Hague Convention on Adoption ทำให้เด็กที่ถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมโดยผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นชาวอเมริกัน บุตรบุญธรรมจะได้สัญชาติอเมริกันตามผู้รับบุตรบุญธรรม

²⁸⁹ กมล สนธิเกษตริณ. (2539). *คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. หน้า 75.

3) สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐโปแลนด์ (ถ้าอายุไม่เกิน 18 ปี บริบูรณ์) ซึ่งระบุว่า การรับคนต่างด้าวเป็นบุตรบุญธรรมยอมได้สัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะได้สัญชาติของคนชาตินั้น ทั้งนี้คงเนื่องมาจากประเทศเหล่านี้ถือธรรมเนียมเคร่งครัดกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมจะต้องนับถือครอบครัวใหม่ยิ่งกว่าครอบครัวเดิม²⁹⁰

3.3.7 สิทธิในการให้ความยินยอมการเป็นบุตรบุญธรรม

ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law เช่น สหรัฐอเมริกา การรับบุตรบุญธรรมในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) บุตรบุญธรรมมีอายุไม่ต่ำกว่า 12 ปีบริบูรณ์ต้องให้ผู้รับบุตรบุญธรรมร่วมยินยอม มลรัฐมินนิโซตา (Minnesota) กำหนดให้ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมมีอายุ 14 ปีบริบูรณ์ ต้องแสดงความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร²⁹¹ บางมลรัฐกำหนดอายุเด็กเพียง 10 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ต้องให้ผู้เยาว์แสดงความยินยอมด้วย²⁹² จะเห็นได้ว่าแต่ละมลรัฐกำหนดความยินยอมของผู้เยาว์แตกต่างกันไป เหตุผลน่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกผิดชอบของผู้เยาว์เป็นสำคัญ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดให้ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปีบริบูรณ์ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมมีอายุตั้งแต่ 13 ปีบริบูรณ์ โดยให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร²⁹³ สมาพันธรัฐสวิส บุตรบุญธรรมที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป โดยให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ประเทศญี่ปุ่น บุตรบุญธรรมที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้หลักเกณฑ์เช่นเดียวกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือ อายุตั้งแต่ 10 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เรื่องเกี่ยวกับอายุตามที่กล่าวมานี้ต้องให้ผู้เยาว์ร่วมแสดงความยินยอมในการเป็นบุตรบุญธรรม

ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law และ Civil Law ได้บัญญัติถึงการให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรมของบิดามารดาโดยกำเนิด และการให้ความยินยอมของเด็กที่จะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรม การให้ความยินยอมถือเป็นสิทธิของบุตรบุญธรรมที่จะให้ความยินยอมหรือไม่ให้ความยินยอมก็ได้ ดังนั้น ประเทศตามที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการให้สิทธิบุตรบุญธรรมในการแสดงความยินยอมด้วยตนเอง และเนื่องจากมาตรฐานอายุของเด็กในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน น่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกผิดชอบและความชัดเจนแห่งชีวิตของผู้เยาว์เป็นสำคัญ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าทุกประเทศมุ่งเน้นให้สิทธิเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมสามารถให้ความยินยอมในการที่ตนจะรับเป็นบุตรบุญธรรม และต้องขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์เรื่องอายุของแต่ละประเทศที่ให้สิทธิเด็กในการให้ความยินยอมการรับบุตรบุญธรรม

²⁹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 75.

²⁹¹ Adoption Law of Minnesota Statute. Chapter 259 Change of Name Adoption. Section 259.24, Subdivision 3

²⁹² Mc Ginn, Joseph C., Attorney At Law. *supra*. p.120.

²⁹³ The French Civil Code. Art 345.

ในส่วนของการให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศที่ระบบกฎหมาย Common Law และ Civil Law ได้แก่ มลรัฐมินนิโซตา (Minnesota) ของสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสมาพันธรัฐสวิสต่างก็บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าการให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม ผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมต้องให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น จะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศจะมุ่งเน้นถึงความสำคัญต่อเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นสำคัญ และข้อกำหนดดังกล่าวจะไม่นำมาใช้บังคับในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้มีการรับบุตรบุญธรรมโดยปราศจากความยินยอมของบิดามารดาโดยกำเนิด หรือบิดามารดาโดยกำเนิดไม่อาจให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถในทางกฎหมาย และเด็กมีความเสี่ยงต่อสุขภาพหรือสภาพแวดล้อม ศาลจะมีคำสั่งให้รับบุตรบุญธรรมโดยคำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตของผู้ที่เป็นบุตรบุญธรรม

3.3.8 สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลภายหลังการรับบุตรบุญธรรม

เมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบสิทธิของบุตรบุญธรรมในการเข้าถึงข้อมูลการรับบุตรบุญธรรมของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law และ Civil Law มีข้อพิจารณา ดังนี้

สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law และสมาพันธรัฐสวิสที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ต่างให้สิทธิบุตรบุญธรรมสามารถเข้าถึงข้อมูลการรับบุตรบุญธรรมและรับรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้ กล่าวคือ ประเทศอังกฤษได้มีคณะกรรมการ Houghton Committee สนับสนุนให้มีการเปิดเผยข้อมูลโดยในหนังสือรับรองการเกิดจะประกอบด้วยชื่อมารดา อาชีพมารดา สถานที่เกิด บางครั้งอาจจะระบุชื่อบิดาและอาชีพของบิดา

สหรัฐอเมริกา บุตรบุญธรรมสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เช่น ชื่อบิดามารดา โดยกำเนิด รวมถึงสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวโดยกำเนิด ประเพณี และวัฒนธรรม ปัจจุบันมลรัฐต่างๆ ได้ให้สิทธิบุตรบุญธรรมที่สามารถเข้าถึงประวัติการรับบุตรบุญธรรม เว้นแต่บิดามารดาโดยกำเนิดไม่ยินยอมให้เปิดเผยชื่อและชื่อสกุลของตน และบางมลรัฐใช้วิธีการจับคู่ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมและบิดามารดาโดยกำเนิดตามความประสงค์ในการติดต่อ โดยผ่านหน่วยงานกลางที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อประสานร่วมกันทั้งสองฝ่าย

ประเทศนิวซีแลนด์ บุตรบุญธรรมสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยรับใบสูติบัตร ซึ่งในใบสูติบัตรจะระบุชื่อของผู้รับบุตรบุญธรรม ส่วนสมาพันธรัฐสวิส บุตรบุญธรรมสามารถร้องขอต่อหน่วยงานที่เก็บรักษาข้อมูลการรับบุตรบุญธรรมเมื่ออายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ เพื่อทราบถึงประวัติของบิดามารดาโดยกำเนิด แต่สมาพันธรัฐสวิสมีข้อจำกัดมากกว่าสหรัฐอเมริกา กล่าวคือในสมาพันธรัฐสวิส ก่อนที่หน่วยงานที่เก็บรักษาข้อมูลจะเปิดเผยข้อมูลให้แก่บุตรบุญธรรม หน่วยงานต้องมีหนังสือ

สอบถามไปยังบิดามารดาโดยกำเนิดเพื่อขอคำอนุญาต และหากอนุญาตให้เปิดเผยได้ ให้หน่วยงานดำเนินการตามความประสงค์ของบุตรบุญธรรม ในส่วนของสหรัฐอเมริกาไม่จำเป็นต้องกระทำแต่ประการใด

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นประเทศเดียวที่บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าให้สิทธิของบุตรบุญธรรมในการห้ามเปิดเผยข้อมูลการรับบุตรบุญธรรมต่อบุคคลภายนอก รวมถึงการห้ามซักถามจากบุคคลภายนอกโดยเด็ดขาด กล่าวคือ บุคคลภายนอกไม่สามารถทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากบุตรบุญธรรมก่อน และหากจะเป็นประโยชน์สาธารณะให้สามารถเปิดเผยได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากบุตรบุญธรรม

3.4 สิทธิของบุตรบุญธรรมตามหลักกฎหมายต่างประเทศที่นำมาปรับใช้กับสิทธิของบุตรบุญธรรมในประเทศไทย

จากการที่ผู้เขียน ได้ศึกษาสิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายต่างประเทศ ทั้งระบบกฎหมาย Common Law และระบบกฎหมาย Civil Law แล้วนั้น พบว่าสิทธิของบุตรบุญธรรมทั้งสองระบบกฎหมาย อาจนำมาปรับใช้กับสิทธิของบุตรบุญธรรมในประเทศไทยได้ ดังนี้

1) กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของบุตรบุญธรรมในประเทศนิวซีแลนด์ มีหลักกฎหมายที่อาจนำมาปรับใช้กับสิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายประเทศไทย ดังนี้ 1) การกำหนดให้บุตรบุญธรรมได้รับส่วนลดค่าเล่าเรียนในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายให้กับผู้รับบุตรบุญธรรม กล่าวคือภายหลังจากที่มีการรับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องให้การอุปการะช่วยเหลือสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ อาทิ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย รวมถึงการให้การศึกษา ซึ่งผู้รับบุตรบุญธรรมต้องให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ และจะเป็นการดีอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะนำหลักกฎหมาย ที่กำหนดให้บุตรบุญธรรมได้รับส่วนลดค่าเล่าเรียนในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมาปรับใช้กับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสภาพสังคมไทย ซึ่งหลักการสำคัญของการบัญญัติกฎหมายให้สิทธิแก่บุตรบุญธรรมรวมทั้งประเทศไทย คือ มุ่งเน้นถึงการคุ้มครองประโยชน์ในทางกฎหมายและสวัสดิภาพของผู้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นสำคัญ อีกทั้งเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งเพื่อให้มีการรับบุตรบุญธรรมมากขึ้น

2) กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิในการลงทะเบียนเพื่อยับยั้งการติดต่อจากบิดามารดาโดยกำเนิด ภายหลังจากที่มีการรับบุตรบุญธรรม หากบุตรบุญธรรมต้องการความเป็นส่วนตัวหรือไม่ประสงค์จะพบปะบุคคลใด ถือเป็นสิทธิส่วนบุคคล เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและเพื่อไม่ให้เป็นการถูกรบกวน บุตรบุญธรรมจะใช้สิทธิลงทะเบียนไม่ประสงค์จะให้บิดามารดาโดยกำเนิดมาพบปะหรือเยี่ยมเยียนตน

เป็นการสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม หลักกฎหมายดังกล่าวน่าจะนำมาปรับใช้กับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทยได้

2) กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของบุตรบุญธรรมในสหรัฐอเมริกา มีหลักกฎหมายที่อาจนำมาปรับใช้กับสิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายประเทศไทย ดังนี้ 1) รัฐบาลควรให้การสนับสนุนค่าเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระและเป็นแรงจูงใจให้มีการรับบุตรบุญธรรมระหว่างเครือญาติหรือบุคคลทั่วไป โดยให้กำหนดอายุของบุตรบุญธรรมที่จะได้รับการสนับสนุนและให้การสนับสนุนต่อไปจนกว่าจะมีการเลิกรับบุตรบุญธรรม แม้ว่าผู้รับบุตรบุญธรรมจะไม่มี ความคาดหวังหรือมุ่งหวังถึงสิ่งตอบแทนใดๆ จากบุตรบุญธรรม เนื่องจากปัจจุบันการรับบุตรบุญธรรม ส่วนใหญ่จะรับบุตรบุญธรรมที่มาจากสถานสงเคราะห์ ผู้รับบุตรบุญธรรมจึงไม่ได้ให้ความสำคัญ ในทรัพย์สินที่บุตรบุญธรรมมีหรือไม่มี ปัจจัยหลักของการรับบุตรบุญธรรมมาจากความรัก ความเมตตาที่มีต่อเด็ก ดังนั้นการที่รัฐบาลจะให้การสนับสนุนเงินผ่านผู้รับบุตรบุญธรรมเพื่อนำไปเป็น ค่าใช้จ่ายสำหรับบุตรบุญธรรมก็เป็นเรื่องที่ดี ซึ่งประเทศไทยควรนำหลักกฎหมายดังกล่าว มาปรับ ใช้กับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทย 2) บุตรบุญธรรมควรได้รับการดูแลรักษาสุขภาพทั้งร่างกาย และจิตใจในสถานสงเคราะห์เด็ก เนื่องจากได้รับผลกระทบจากความบอบช้ำทางจิตใจ บุตรบุญธรรม เหล่านี้ต่างมีประสบการณ์ที่ได้รับการทารุณ การทอดทิ้ง การกระทำความรุนแรง การสูญเสีย ครอบครัวที่ให้กำเนิด เหตุเหล่านี้ทำให้มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางระบบประสาท และเป็น ปัญหาต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ รวมถึงเป็นปัญหาด้านพฤติกรรม บุตรบุญธรรมที่ได้รับความ บอบช้ำทางจิตใจจึงควรมีสถานที่กลับเข้ารับการรักษาในสถานสงเคราะห์เด็ก โดยรัฐเป็นผู้ให้การ สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา หลักกฎหมายดังกล่าวน่าจะนำมาปรับใช้กับบุตรบุญธรรม ในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อให้การรับบุตรบุญธรรมมีประสิทธิผลและอยู่ร่วมกับสังคมได้ตลอดไป 3) หลักเปิดเผยข้อความจริง ควรกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องเปิดเผยข้อความจริงเกี่ยวกับ โรคภัย หรือมีพฤติกรรมที่ผิดปกติ ข้อความจริงที่ต้องเปิดเผย คือข้อความจริงที่เป็นมูลเหตุทำให้ผู้ที่จะเป็น บุตรบุญธรรมปฏิเสธไม่ยอมรับเป็นบุตรบุญธรรม ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมบุคคล ทั้ง สองต้องอาศัยอยู่ร่วมกัน และหากบุตรบุญธรรมมาด้วยความจริงในภายหลังความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ย่อมหมดสิ้นไป บุตรบุญธรรมชอบที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้รับบุตรบุญธรรม หลักกฎหมาย ดังกล่าวนำมาปรับใช้กับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทยจะเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อ ประโยชน์ของบุคคลทั้งสองฝ่ายจะได้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขตลอดไป

3) กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของบุตรบุญธรรมในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น มีหลักกฎหมายที่อาจนำมาปรับใช้กับสิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายประเทศไทย กล่าวคือ 1) การกำหนดให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิที่จะร้องขอต่อศาลให้มีการเลิกรับบุตรบุญธรรม กรณีการรับ

บุตรบุญธรรมเป็นการขัดผลประโยชน์อย่างร้ายแรง ศาลครอบครัวจะมีคำสั่งให้ยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมเป็นผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์สิ้นสุดลง 2) กฎหมายกำหนดให้ผู้รับบุตรบุญธรรมมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมแล้ว บุตรของบุตรบุญธรรมก็มีสิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรมเช่นกัน หลักกฎหมายทั้งสองประเด็นตามที่กล่าวข้างต้น หากนำมาปรับใช้กับสิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทยจะเป็นความเหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากการเลิกรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทยมีเหตุแห่งการขอเลิกรับบุตรบุญธรรมเพียง 8 ประการเท่านั้น ไม่มีเหตุเรื่องการขัดผลประโยชน์อย่างร้ายแรงของบุตรบุญธรรมในกฎหมายไทย หากประเทศไทยนำหลักกฎหมายดังกล่าวมาปรับใช้บังคับจะเป็นช่องทางหนึ่งที่จะพิทักษ์ผลประโยชน์ของบุตรบุญธรรมได้อย่างแท้จริง และเพื่อความเป็นธรรมที่ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมแล้ว ก็ควรที่จะดูแลบุตรของบุตรบุญธรรม ทั้งนี้เพื่อความสัมพันธ์อันดีต่อกันของบุคคลทั้งสามฝ่ายอย่างแท้จริง

4) กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของบุตรบุญธรรมในประเทศญี่ปุ่น มีหลักกฎหมายที่อาจนำมาปรับใช้กับสิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทย กล่าวคือ เห็นควรให้มีการบัญญัติกฎหมายเรื่องการตั้งตัวแทนพิเศษเพื่อเข้ามาดูแลผลประโยชน์ของบุตรบุญธรรม เป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะขจัดความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ระหว่างบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรม ทำให้บุตรบุญธรรมไม่ต้องใช้สิทธิทางศาลเพื่อดำเนินคดีกับผู้รับบุตรบุญธรรม ส่งผลให้เกิดความไม่สงบสุขในครอบครัว การตั้งตัวแทนพิเศษเพื่อดูแลทรัพย์สินของบุตรบุญธรรม ถือว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องในการป้องกันปัญหาขัดแย้งด้านผลประโยชน์ อันอาจนำมาซึ่งการฟ้องร้องจนเป็นเหตุให้ทั้งสองฝ่ายต้องเลิกรับบุตรบุญธรรม กล่าวได้ว่าการตั้งตัวแทนพิเศษเป็นการระงับข้อพิพาทเบื้องต้นที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข หากประเทศไทยนำหลักกฎหมายเรื่องการตั้งตัวแทนพิเศษมาปรับใช้บังคับ ก็จะเป็นเสมือนทางออกที่ไม่ให้มีการฟ้องร้องต่อศาลให้มีการเลิกรับบุตรบุญธรรมต่อกัน

5) กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของบุตรบุญธรรมในสาธารณรัฐประชาชนจีน มีหลักกฎหมายที่อาจนำมาปรับใช้กับสิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายประเทศไทย กล่าวคือ การให้ญาติหรือเพื่อนของผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม หากผู้รับบุตรบุญธรรมไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญต่อผู้ที่เป็นบุตรไม่ว่าจะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรบุญธรรม ดังนั้นสิทธิในทางกฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีนจะให้ความสำคัญคุ้มครองและมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ต่อผู้เป็นเด็กมากที่สุด จึงเป็นการสมควรหากบุตรบุญธรรมในประเทศไทยจะได้รับสิทธิดังกล่าวนี้จากญาติหรือเพื่อนของผู้รับบุตรบุญธรรม

6) กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของบุตรบุญธรรมในประเทศอังกฤษ ประเทศนิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสมาพันธรัฐสวิส ภายหลังจากที่มีการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมที่สัญชาติต่างกับผู้รับบุตรบุญธรรม กฎหมายของแต่ละประเทศจะให้บุตรบุญธรรมถือสัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม หลักกฎหมายนี้เห็นควรนำมาปรับใช้กับสิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทย กล่าวคือ ควรกำหนดให้บุตรบุญธรรมซึ่งเป็นบุคคลต่างสัญชาติมีสิทธิได้รับสัญชาติไทยตามผู้รับบุตรบุญธรรม โดยทันที ประเทศไทยไม่ควรพิจารณาเรื่องการให้สัญชาติต่อบุคคลเพียงเพราะคำนึงถึงหลักการรักษาความมั่นคงของประเทศเพียงประการเดียว ถือว่าเป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาเรื้อรังต่อสังคมได้ ประกอบกับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law และระบบกฎหมาย Civil Law ต่างบัญญัติให้สิทธิแก่บุตรบุญธรรมให้ได้สัญชาติตามผู้รับบุตรบุญธรรม ทั้งนี้เพื่อความทัดเทียมและเท่ากันในสังคม จึงควรบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติสัญชาติเพื่อความสมบูรณ์ของกฎหมายต่อไป

7) กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของบุตรบุญธรรมในการให้ความยินยอมการเป็นบุตรบุญธรรม ในสหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส สมาพันธรัฐสวิส ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐประชาชนจีน กำหนดให้เด็กที่จะให้ความยินยอมในการเป็นบุตรบุญธรรมมีอายุตั้งแต่สิบปีถึงสิบสี่ปีบริบูรณ์ เนื่องจากบุตรบุญธรรมตามกฎหมายต่างประเทศมีความพร้อมและความคิดโตพอที่จะตัดสินใจถึงผลดีหรือผลเสียในการรับบุตรบุญธรรม และเป็น การเคารพถึงสิทธิมนุษยชนในการตัดสินใจด้วยตนเอง จึงกำหนดอายุของเด็กที่จะให้ความยินยอม น้อยกว่าประเทศไทย ฉะนั้นหากนำหลักกฎหมายดังกล่าวมาปรับใช้กับสิทธิของบุตรบุญธรรมตาม กฎหมายไทย ก็จะทำให้เกิดความทัดเทียมกับอารยประเทศดังที่กล่าวข้างต้น

8) กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของบุตรบุญธรรมในการรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้ผู้ที่ เป็นบุตรบุญธรรมมีสิทธิในการรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม เนื่องจากภายหลังจากที่มีการรับ บุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะมีสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกับบุตรชอบด้วยกฎหมายทุกประการ เมื่อบุตรบุญธรรมมีสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมแล้ว บุตรบุญธรรมก็ยังมีสิทธิในการ รับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรมเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม ฉะนั้น หากนำหลักกฎหมายดังกล่าวมาปรับใช้กับสิทธิของบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทย จะทำให้สิทธิ ในการรับมรดกแทนที่ของบุตรบุญธรรมเกิดความทัดเทียมกับอารยประเทศดังที่กล่าวข้างต้น

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าประเทศไทยควรนำสิทธิของบุตรบุญธรรม ตามหลักกฎหมายต่างประเทศมาปรับใช้กับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทย ทั้งนี้เพื่อให้บุตรบุญธรรม

มีสิทธิในทางกฎหมายเท่าเทียมกับนานาชาติประเทศ และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ที่เป็นบุตรบุญธรรม